

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
GÖRSELLERİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE METİN-GÖRSEL UYUMU AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Asuman KARAKOYUN

Yüksek Lisans Tezi

VAN - 2010

Van, 2019

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsellerin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine
Göre Metin-Görsel Uyumu Açısından İncelenmesi

Asuman KARAKOYUN

2019

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSELLERİN ÖĞRETMEN
VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE METİN-GÖRSEL UYUMU AÇISINDAN
İNCELENMESİ

THE ANALYSING OF VISUALS IN SECONDARY SCHOOLTURKISH
TEXTBOOKS ACCORDING TO STUDENTS' AND TEACHERS' OPINION IN
VIEW OF TEXT-VISUAL HARMONY

Asuman KARAKOYUN

Dr. Öğr. Üyesi Celal ASLAN

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

KABUL VE ONAY

Asuman KARAKOYUN tarafından hazırlanan "Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsellerin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Metin-Görsel Uyumu Açısından İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 20/12/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

Jüri Üyesi (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Celal ASLAN

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ömer ÇİFTÇİ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

Öz

Türkçe dersleri metin odaklı işlenir ve metnin içeriği kadar metni resmetmede kullanılan görseller de önemlidir. Çünkü bu görseller metnin içeriği hakkında ön bilgi oluşturmakta ve metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Görseller öğrenciyi metni okumaya yönlendirmede de oldukça önemlidir. Türkçe ders kazanımlarından olan "Görsellerden hareketle metni yorumlar.", "Görsellerden ve başlıktan hareketle metnin konusunu tahmin eder.", "Görsellerle sunulan bilgileri, olayları, düşünceleri yorumlar ve değerlendirir." kazanımları görsellerin metin için ayrılmaz bir parçasını yapmaktadır. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliğini ortaya koymaktır. Araştırmada 2018 yılında yayımlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu temalardaki metinlerin metin-görsel uyumu incelenmiştir. Bu araştırmada doküman incelemesi yapılmış olup araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde her sınıf düzeyinde 10 öğrenci ile zorunlu temalardaki metinler, metin – görsel uyumu açısından incelenmiştir. İkinci bölümde ise Van ilinde görev yapmakta olan 10 Türkçe öğretmeni zorunlu temalardaki metinleri metin-görsel uyumu açısından incelemişlerdir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinden hareketle varılan sonuçtan dört Türkçe ders kitabında yer alan zorunlu temalardaki okuma metinlerinde kullanılan görsellerin metinlerin içeriğini yansıtmada yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Görsellerin çoğunluğunun metnin konusu hakkında ön bilgi oluşturmada, ana fikrini/duygusunu iletmede, öğrencilerde estetik duyarlılık ve metinlere karşı okuma isteği uyandırmada yeterli olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler:Türkçe ders kitabı, görsel, metin, metin-görsel uyumu.

Abstract

Turkish courses are taught text oriented and the visuals which are used in picturizing the texts are important as well as the text content. Because those visuals create prior knowledge and provide the texts to be understood better. The visuals are quite important to direct students to read the text as well. Turkish learning outcomes "interprets the text via visuals.", "guess the topic of text via visuals and title.", "interprets and evaluates the information, events, thoughts which are presented with visuals." makes the visuals inseparable parts for texts. From this point of view, the purpose of this study is to reveal the sufficiency of visuals in Turkish coursebooks at reflecting the content of the text. In the study, the text-visual harmony of compulsory themes in the 5,6,7,8 th grade Turkish coursebooks which are published in 2018 is analyzed. In this study the document research is done and the study is a qualitative study. The study consists of two parts. In the first part, the texts in the compulsory themes were analyzed by 10 students at every grades in view of text-visual harmony. In the second part, 10 Turkish language teacher who work in Van city analyzed the texts in compulsory themes in view of text-visual harmony.

Based on teacher and student opinions, it was determined that the visuals used in the reading texts in the compulsory themes in the four Turkish textbooks were insufficient to reflect the content of the texts. It has been determined that the majority of the visuals are not sufficient to create preliminary information about the subject of the text, convey their main idea/sense, and arouse students' aesthetic sensitivity and desire to read the texts.

Keywords: Turkish coursebook ,visual,text,text-visual harmony.

Teşekkür

Tez çalışmam boyunca fikirleriyle bana yol gösteren, desteğini ve anlayışını benden esirgemeyen danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Celal ASLAN'a ve kıymetli jüri üyelerine teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Tez çalışmam boyunca beni destekleyen eşim Barış KARAKOYUN'a, beni yüreklendiren, yardımlarını benden esirgemeyen kız kardeşim Hanife TUNÇ'a, yeğenim Meryem TUNÇ'a ve canım arkadaşım Şehriban Cemre KÖSE'ye tüm kalbimle teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca bana güvenip benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme; annem ve babama, ağabeylerim Turan TUNÇ'a, Şerafettin TUNÇ'a, Osman TUNÇ'a ve diğer tüm aile üyelerine teşekkür ederim.

Tez çalışmama katkı sağlayan katılımcı öğretmen arkadaşlarıma ve çalışmamın asıl kahramanları sevgili öğrencilerime teşekkür ederim.

İçindekiler

Öz.....	i
Abstract.....	ii
Teşekkür.....	iii
Kısaltmalar Dizini.....	viii
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
Araştırma Problemi.....	3
Sayıtlılar.....	4
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar.....	4
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Ders Kitabı.....	8
Ders Kitaplarında Görsellik.....	9
Çocuk ve Kitap.....	13
İllüstrasyon/Resimleme.....	18
İllüstrasyonların İşlevleri.....	20
İllüstrasyonun Kullanım Teknikleri.....	23
Tasarım ve Grafik Tasarım.....	24
Tasarımda Aranılan Özellikler.....	26
Grafik Tasarımında Temel Elemanlar.....	27
İlgili Araştırmalar.....	31
Bölüm 3 Yöntem.....	34
Araştırma Grubu ve Materyali.....	35
Veri Toplama Süreci.....	36
Veri Toplama Araçları.....	37

Araştırmada Kullanılan Sorular	37
Verilerin Analizi	39
Bölüm 4 Bulgular ve Sonuç	41
Türkçe Ders Kitaplarındaki Zorunlu Temalarda Yer Alan Metinlerdeki Metin- Görsel Uyumu Hakkında Öğrenci Görüşleri	41
Türkçe Ders Kitaplarındaki Zorunlu Temalarda Yer Alan Metinlerdeki Metin- Görsel Uyumu Hakkında Öğretmen Görüşleri.....	86
Bölüm 5 Tartışma ve Öneriler.....	104
Kaynaklar	112
EK-A: Etik Beyanı.....	118
EK-B: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	119

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Bilmeyen Var mı? Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	41
Tablo 2 <i>Mustafa Kemal'in Kağnısı Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri</i>	42
Tablo 3 <i>15 Temmuz Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri</i>	43
Tablo 4 <i>Güvercin Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri</i>	45
Tablo 5 <i>Hacivat ile Karagöz- İncelik Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	46
Tablo 6 <i>Püf Noktası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	48
Tablo 7 <i>Anadolu Sevgisi Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	49
Tablo 8 <i>Forsa Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	50
Tablo 9 <i>Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	51
Tablo 10 <i>Forsa Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	52
Tablo 11 <i>Kaynatılmış Tohum Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	54
Tablo 12 <i>Ceylana Yardım Edenler Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	55
Tablo 13 <i>Nevruz Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	56
Tablo 14 <i>Türküler Dolusu Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	57
Tablo 15 <i>Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	59
Tablo 16 <i>Atatürk Orman Çiftliği Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	60
Tablo 17 <i>Atatürk Geometri Kitabı Yazmış Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	61
Tablo 18 <i>30 Ağustos Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	62
Tablo 19 <i>Mor Salkımlı Ev Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	63
Tablo 20 <i>Sevgi Kurtaracak Bizi Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	65
Tablo 21 <i>Kırmızı Pabuçlar Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	66
Tablo 22 <i>Ülkem'in Renkli Haritası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	67
Tablo 23 <i>Dünyayı Güldüren Adam Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	69
Tablo 24 <i>Bayrak Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	70
Tablo 25 <i>İstanbul Küçük Hasan Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	71
Tablo 26 <i>Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	72
Tablo 27 <i>15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	73
Tablo 28 <i>Vatan yahut Silistre Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	74
Tablo 29 <i>O Geliyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	76
Tablo 30 <i>İstiklal Madalyası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	77
Tablo 31 <i>Anadolu Uygarıkları Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	78

Tablo 32	<i>Burada Dur Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	79
Tablo 33	<i>Ergenekon Destanı Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	81
Tablo 34	<i>Yunus Emre'nin Mezarı Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	82
Tablo 35	<i>Gülü İncitme Gönül Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	83
Tablo 36	<i>Emine Teyze'nin Çilek Reçeli Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri</i>	84
Tablo 37	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 1. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	86
Tablo 38	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 2. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	89
Tablo 39	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 3. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	92
Tablo 40	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 4. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	94
Tablo 41	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 5. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	97
Tablo 42	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 6. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	99
Tablo 43	<i>Metin-Görsel Uyum Hakkındaki 7. Soru ve Öğretmen Görüşleri</i>	101

Kısaltmalar Dizini

Ed.:Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi, araştırma problemi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Problem Durumu

Okumayı sevme ve iyi okuma alışkanlığı edinmede ilköğretim dönemi önemli bir basamaktır. İlköğretim ders kitapları hazırlanırken bu dönemin okuma ve okuma alışkanlığı edinmedeki önemi düşünülerek hareket edilmeli ve kitaplar hazırlanırken büyük bir titizlikle çalışılmalıdır. Ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ait bilgileri belli bir plan çerçevesinde açıklayan, öğrenciyi dersin hedefleri doğrultusunda yönlendiren ve eğiten temel bilgi kaynağıdır. Bundan dolayı öğretim sürecinin vazgeçilmez araçları olan tamamlayıcı öğretim materyalleridir.

Eğitim sürecinin her aşamasında öğretim programlarındaki amaç ve kazanımları öğrencilere edindirmeyi sağlayan temel birçok kaynak bulunmaktadır. Ders kitapları bu kaynaklar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Ders kitapları, eğitim programlarının temel amaç ve kazanımlarına uygun içerikte, öğretmenlere bilgi alışverişi esnasında yardımcı olan; öğrenciler içinse görsel bir öğretim materyali olan yazılı ve basılı öğretim araçlarıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009). “Belli bir dersin programında öngörülen konuların işlendiği, öğrencilere bilgi, beceri kazandırmak amacıyla hazırlanmış temel bir kaynak olan ders kitabı” (İşeri’den aktaran Demirel, 2005:160) bilgiyi aktarmada kullanılan, hâlâ önemini kaybetmemiş bir öğretim aracıdır.

Öğretim etkinliklerini gerçekleştirmeye yönelik çeşitli araçlar geliştirilmesine rağmen, ders kitapları öğretme-öğrenme ortamlarının vazgeçilmez bir ögesi olmaya devam etmektedir. Ülkemizde ders araç-gereçlerinin sınırlı olması, öğretmen yetiştirmede yetersizliklerin olması, öğrenme kazanımlarını gerçekleştirmede ders kitaplarının önemini korumaya devam edeceğini göstermektedir (Yalçın’dan aktaran İşeri, 2003). Son yıllarda yapılan araştırmalarda elde edilen verilere göre Türkçe öğretmenlerinin

derslerinde kullandıkları öğretim materyalleri arasında, Türkçe ders kitapları ilk sırayı almaktadır (Özbay'dan aktaran Uzuner, 2010).

Ders kitapları, öğretimde en çok kullanılan görsel araçların başında gelmektedir. Bu nedenle ders kitaplarının hazırlanışında dikkat edilmesi gereken temel noktalardan biri görsel tasarımıdır. Ders kitaplarındaki resimlemeler görsel tasarımın önemli bir parçasıdır, öğrenme-öğretme sürecinin olmazsa olmazlarından biridir. Ders kitaplarında yer alan metinlerin nitelikli olması kadar görsellerin de nitelikli olması çok önemlidir.

Ders kitaplarındaki görseller, metnin içeriğinin daha iyi anlaşılmasını ve metnin daha iyi çözümlenmesinin kolaylaşmasını sağlar. Bu nedenle görsel metnin betimlenmesidir, diyebiliriz. İlköğretim çocuklarında, birinci kademe ağırlıklı olmakla birlikte, buldukları dönem itibarıyla görsel son derece önemli bir yer tutmaktadır. Görselliğin anlam oluşturmada büyük önem taşıdığı ilk ve ortaokul ders kitaplarında özellikle de Türkçe ders kitaplarında kullanılan görseller metinden bağımsız düşünülemez. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ders kitaplarının içeriği ile ilgili değerlendirmelere çokça rastlandığı halde görsel öğeler açısından değerlendirilmesi oldukça ihmal edilmiştir (Gülpınar, 2008). Bu araştırma da böyle bir eksikliğin görülmesinden hareketle yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkçe dersleri metin odaklıdır ve metnin içeriği kadar metni resmetmede kullanılan görseller de önemlidir. Çünkü bu görseller metnin içeriği hakkında ön bilgi oluşturmakta ve metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Görseller öğrenciyi metni okumaya yönlendirmede de oldukça önemlidir. 2019'da yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda geçen "Görsellerden hareketle metni yorumlar.", "Görsellerden ve başlıktan hareketle metnin konusunu tahmin eder.", "Görsellerle sunulan bilgileri, olayları, düşünceleri yorumlar ve değerlendirir." kazanımları; görselleri metnin ayrılmaz bir parçası yapmaktadır. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliğini ortaya koymaktır.

Çalışmanın sonucunda Türkçe ders kitaplarında metin görsellerinin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliğinin saptanması sonucunda gelecek yıllarda hazırlanacak ders kitaplarında aynı sorunların yaşanmaması için gerekli çalışmaların yapılmasına katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda farklı branşlarda yapılacak benzer çalışmalar için örnek teşkil edebilecektir. Eğitimin merkezinde yer alan öğretmen ve öğrencilerin Türkçe ders kitapları hakkındaki görüş ve beklentilerinin neler olduğu saptanıp bu bilgiler ışığında beklentilere uygun kaynakların hazırlanmasına katkı sağlayacağı temennisi bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Araştırma Problemi

2018-2019 eğitim-öğretim yılında yayımlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu temalardaki metin görselleri metnin içeriğini yansıtmada yeterli midir?

Alt problemler.

Okuma metinlerinde kullanılan görseller (resim, karikatür vb.), metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmede yeterli midir?

Metin görselleri anlaşılır mıdır ve metnin içeriği hakkında düşündürmede yönlendirici bir vasfa sahip midir?

Görsellerdeki ayrıntılar, metinde işlenen konuyla ve anlatılanlarla uyumlu mudur?

Metinlerde kullanılan görseller dikkat çekici midir ve metni okuma isteği uyandırmada yeterli midir?

Metinlerde kullanılan görseller öğrencilerin düzeyine uygun mudur?

Metin doğru ve yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir?

Görseller özgün çalışmalardan oluşmuş mudur?

Görseller ve görsellerde kullanılan renkler estetik duyarlılık uyandırmada yeterli midir?

Sayıtlılar

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin ve öğretmenlerin soruları yanıtlarken gerçek, samimi düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

Çalışmada veri toplamak amacıyla sorular hazırlanırken alınan uzman görüşleri yeterli sayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma; 2018-2019 eğitim öğretim yılında yayımlanmış, Van ilinde ortaokullarda kaynak kitap olarak okutulan dört Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Araştırma; 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu temalar ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu ise adı geçen ilde görev yapan 10 Türkçe öğretmeni ve ilçe merkezde bulunan bir ortaokuldaki 5, 6,7 ve 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Her sınıf düzeyinde 10 öğrenci random yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerde ise gönüllülük esas alınmıştır.

Tanımlar

Alan Eğitimcisi/Uzmanı: Taslak ders kitabıyla ilgili Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacakların atamalarına esas olan alanda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş veya öğretmen olarak atanmış, alanla ilgili en az doktora düzeyinde akademik kariyeri bulunan ya da fiilî olarak görev yapmış olmak kaydıyla okutman veya öğretim görevlisi olarak beşinci yılı bitirip altıncı yıldan gün almış kişi (MEB, 2019).

Biçim: Bir nesnenin görme yada dokunma organlarıyla algılanabilmesini sağlayan kendine özgü gerçekliği (Sözen ve Tanyeli'den aktaran Erdost, 2012: 7).

Çocuk: Çocuk, doğduğu andan itibaren kendine has özelliklere sahip olan, içinde bulunduğu her bir yaşa göre ayrı fiziksel, ruhsal ve zihinsel özellikler gösteren bireydir. Çocuk, yaratıcı özelliğin en zengin ve en renkli dönemini

yaşayan, kendine özgü ilgi ve ihtiyaçları olan, özgün yeteneklerle donatılmış bireydir(Demirel, 2010:1).

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı; çocuğa yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan edebiyat dalıdır. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar, türü ne olursa olsun, çocuk edebiyatı kapsamına girer. Alanında uzman kişiler, yazarlar tarafından çocuklar için kaleme alınmış, her açıdan sanatsal nitelikler barındıran yapıtları olan edebiyat dalıdır(Oğuzkan, 2013: 3). Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden ergenlik dönemini de kapsayan, çocukların düzeylerine uygun duygu ve düşünce dünyalarını edebi niteliği sayesinde dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, estetik zevk uyandıran ürünler, yapıtlardır(Sever, 2015: 17).

Ders Kitabı: Örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumlarında ders materyali olarak okutulması uygun bulunan kitapların genel adı. Alkan'a göre ise yazılı ve basılı materyallerden olan, öğrencilerin öğrenme yaşantılarında kaynak olarak kullanılan çalışma gereçlerindedir(Alkan, 1992: 67).

Eğitim:Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye(TDK, 2019).

Eğitim Aracı:Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ile öğretmen ve öğrencilere kaynak ve yardımcı olacak basılı ve elektronik ortamdaki eğitim materyalini, millî eğitimin genel amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olacak diğer eserleri (MEB, 2019).

Form: Biçim,şekil;bir şeyin istenilen ve olması gereken durumu.İstenilen şeylerin yazılması, doldurulması için hazırlanmış basılı belge(TDK, 2019).

Grafik: Çizgilerle ya da resimlerle yapılan şekiller.

Görsel Eğitim: Basılı eğitim araçlarının yanı sıra daha çok görme duyularına yönelik araçlardan yararlanılarak yapılan eğitim (MEB, 2019).

Görsel İletişim:Resimler, şekiller, görseller vb. ile kurulan iletişim biçimi (MEB, 2019).

Görsel Okuma:Metinlerde yazılar dışındaki görselleri anlamlandırma (MEB, 2019).

Eğitim Programı:Eğitimi düzenleyen ve yönlendiren sistem(TDK, 2019).

Grafik Tasarım: Görsel öğelerle yazıyı bir arada kullanarak bilgi aktarmak amacıyla oluşturulmuş her türlü tasarımı kapsayansanat dalı (MEB, 2019).

Görsel Tasarımcı: Kitabın görsel tasarımını yapan kişi (MEB, 2019).

Görsel Unsur: Öğrencinin anlamlı ve kalıcı öğrenmesi, öğretmenin etkin bir öğretim sağlayabilmesi ve kazanımların daha etkili gerçekleştirilmesi için özel olarak hazırlanmış; görsel tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanılmış resim, fotoğraf, tablo, şema, harita, grafik, kavram haritası, zihin haritası, çizgi resim, şekil, piktogram vb. öğrenme öğretim unsurları (MEB, 2019).

Görsel Tasarım Uzmanı: Resim veya grafik alanında en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş kişi (MEB, 2019).

İçerik: Programın kazanımlarını gerçekleştirmek üzere seçilmiş konu alanları, ilkeler, kavramlar, kurallar ve olgular ile sözel/yazılı ve görsel unsurların tamamı (MEB, 2019).

İllüstrasyon (Resimleme): Metinlerin ve fikirlerin tasvir edilmesi ve açıklanması amacıyla uygulanan en yaygın “resimleme” türüdür (Kaptan, 1996: 55). Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimleyen ya da yorumlayan bütün unsurlara genel olarak “illüstrasyon” adı verilir(Tontu,2008).

İllüstratör: Bir kitabı, yazıyı görsellerle, çizimlerle süsleyip tamamlayan, resimleme yapan kişi(MEB, 2019).

Metin:Herhangi bir konu çerçevesinde paragrafların bir araya gelerek oluşturduğu yapı.TDK'ye göre ise basılı veya el yazması parça, tekst(TDK, 2019).

Öğretim Programı:Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı(TDK, 2019). Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında hedeflenen kazanımlara ulaşmak için uygulanan program (Demirel, 2003: 6).

Resim:Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri (TDK, 2019).

Renk: Işığın kendi öz yapısına ve nesnelere üzerindeki yayılımına bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etki (Sözen ve Tanyeli'den aktaran Erdost, 2012: 7).

Sanatsal Eğitim: İnsanın sanatla ilintilerinin biçimlenmesidir. Öncelikle sanat sevgisinin gelişmesini, sanata içten gereksinim duyulmasını, ikinci olarak da sanatın anlamı, özgül değeri ve imgesel dil anlayışının gelişmesini içine alır. Doğaldır ki, bu süreç, kişinin sanat bilgisinin oluşumuna dayanır. Bu bilginin amacı da insanlığın biriktirmiş olduğu çok yanlı sanatsal değerlerin tüm zenginliği içinde, kişiye verilmesidir (Sarı, 1983: 22).

Tasarım:Zihinde canlandırılan biçim, tasavvur; bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn(TDK, 2019). Bir tasarlama (hayal etme, kurgulama) eylemi sonucunda beliren ve asıl yapının gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim, maket ve buna benzer ürünlerin tümüdür. Tasarım, süsleme yapma işi değildir. Tasarımın bir yapıya ve bu yapının da bir planlamaya sahip olması gerekmektedir(Becer, 1997: 32).

Tasarımcı:Tasarımlayan ve tasarımı yaptıranı biçim olarak çizen kimse, tasarçizimci.Tasarım yapan kimse, tasar çizimci, dizayncı(TDK, 2019).

Tasarımlama: Bir şeyin biçimini zihinde oluşturmak, bir şey için zihinde biçim yaratmak (MEB, 2019).

Tema:Bir ders programı, bir öğretim ünitesi, bir eğitim etkinliği için temel olarak benimsenen ve yinelenen düşünce ya da konu.

Zorunlu Tema:Her sınıf düzeyinde mutlaka işlenmesi gereken tema.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Ders Kitabı

Ders kitapları yazılı metinlerle kazanımların öğrencilere aktarılmasını sağlar. Metin iletişim amaçlı bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen anlamlı bir yapıdır. TDK (2019) metni; 'Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst.', 'Basılı veya el yazması parça.' şeklinde tanımlamıştır. Metin, basılı eser anlamında da kullanılmaktadır. Metin yazılı bir bütündür. Belli bir amaca hizmet eder. Bir tasarımın, bir planın sonucu oluşturulur. Kitap, bütüncül bir iletişim aracı olarak, kabul edilmelidir. Sadece içerdiği bilgilerle değil metin görselleri ve bunlar arasında kurulan grafiksel düzen de kitabı bütüncül (Seven, 2014: 24).

Ders kitabının kısa bir tanımı yapılacak olursa ders kitabı öğretimde faydalanılan hazır araçlardır, denilebilir. Ders kitabının başka bir tanımını ise Turgut şöyle yapmaktadır: Ders kitapları eğitim ve öğretimin vazgeçilmez basılı eğitim araçlarıdır. Her kademedeki öğrenciler tarafından kullanılması zorunlu olan eğitim araçlarının bir takvime bağlı olarak hazırlanıp bastırılması ve okullar öğretime başlamadan önce öğrencilere ulaştırılması şarttır (Turgut'tan aktaran: Seven, 2014: 20).

İlköğretimde öğrenim gören bireyin okumaya ve öğrenmeye karşı ilgisi diğer bireylere oranla daha fazladır. Öğrenme ihtiyacı içerisinde olan bireylerin öğretmenden sonra üzerinde etkili olan en önemli yol gösterici ise, ders kitapları olacaktır. Kitaplar, özellikle de Türkçe kitapları konular hakkında düşünebilmeyi, düşünceden zevk alabilmeyi, çıkarımda bulunabilmeyi ve ders ortamında öğrendiklerimizi yaşadığımız ortama aktarabilmeyi sağlamalıdır. Böylece hedefler daha etkili ve kalıcı bir şekilde öğrencide yerleşir (Seven, 2014: 19).

Ders kitapları hazırlanırken geleceğimizi teslim edeceğimiz çocuklarımızın kazanacağı bilgiler düşünülmelidir. Bu bilgiler öne çıkarılmalı ve en doğru şekilde gerekli görsellerle somutlaştırılmalıdır. Alanın uzmanları, eğitim ve gelişim psikologları, dilbilimciler, illüstratörler, grafik tasarımcılar, eğitim teknolojileri ve uygulayıcıların bulunduğu geniş bir ekiple çalışılıp,

öğretim programlarına ve eğitim - öğretim ilkelerine uygun bir kitap hazırlanmalıdır (Tontu, 2008).

Ders kitapları hazırlanırken eğitim - öğretim ilkelerini ve öğretim programını temel alan uzmanların, eğitim psikologlarının, illüstratörlerin, grafik tasarımcılarının, çocuk psikologlarının bulunduğu bir çalışma ekibi oluşturulmalıdır.

Ders kitaplarında konu ya da ünite başlangıcında öğrencilerin dikkat ve ilgisini o konuya çekmek, onları istekli kılarak derse karşı hazırlamak, ünite sürerken davranışın kazandırılması aşamasındaki öğrenme yaşantılarını sunmak ve ünite sonunda kontrolü sağlamak ve pekiştirmeyi sağlamak önemlidir. Bu amaçla öğrencinin gözlem, deney ve araştırma yapmasına ve belli sonuçlara kendi kendine ulaşmasına fırsat verilmelidir (Kaptan'dan aktaran Seven, 2014: 21). Öğrencinin Türkçe derslerinde verilmek istenen bilgilere ulaşması da genellikle sezdirme yöntemiyle olur. Öğrenci konuyu sezer ve bilgiyi kendi yapılandırır. Okuma metinlerinde de aynı durum geçerlidir. Öğrenci metni okumadan metnin konusu hakkında tahminlerde bulunur, fikir yürütür ve konunun ne olduğunu görsellerden hareketle bulmaya çalışır. Konunun içeriğini kapsayan görseller metin ile öğrenci arasında bir anlam bağı kurarak hem öğrenciyi derste aktif kılmakta yardımcı olur hem de amaca ulaştırır; öğrenci konuyu sezer ve bilgiyi kendisi yapılandırmış olur.

Ders Kitaplarında Görsellik

Türkçe ders kitaplarında yer alan görsel tasarımlar çok önemlidir. Kitapların, görsel tasarım ilkelerinden; metin ve görsel elemanların tasarımına, yapı özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Somut işlemler döneminde bulunan bu yaş grubundaki öğrenciler, soyut anlatımlardan uzak olduğundan; metin, görsellerle zenginleştirilerek, somut anlatımlara dönüştürülmeli böylece daha kalıcı öğrenmelerin oluşması sağlanmalıdır. Öğrenciler, Türk ve dünya edebiyatından sanat ürünleriyle tanıştırılmalı, böylece sanatsal değerlerinin oluşmaya başlaması sağlanmalıdır. İyi bir Türkçe ders kitabıyla, öğrencide kitap sevgisi ve bilinci oluşturulmalı, öğrencilerin okuma-kavrama ve dil düzeyine

uygun seçilmiş metinlerle, düzenli okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır(Erdost,2012:48).

Eğitsel değer ne denli anlamlı ve gelişmiş kurgulansa da bu değeri sunma biçimi, kitapla okuyucu arasında ilk iletişimin kurulmasını sağlar. Bu iletişim, sağlıklı bir biçimde gerçekleşmediğinde kurgulanmış bilimsel değer işlevsiz kalır (Çınar ve İkrâm'dan aktaran Seven, 2014: 24).

Ders kitaplarındaki resimlemelerin; metni açıklayıcı, tamamlayıcı ve süsleyici işlevleri bulunmakla beraber öğrencilerin dikkatini metne çeker, öğrencileri derse motive eder, soyut ve karmaşık kavramları açıklar (Oğuzkan'dan aktaran Baş,2003). Ayrıca görseller metinlere oranla daha uzun bir süre öğrencilerin aklında kalmaktadır.Çünkü görseller sözel bilgiye göre daha sık anımsanır yani kalıcılık daha güçlüdür.(Akyol'dan aktaran Uzuner,2010).Görme duyusu öğrenmede etkili bir rol üstlendiğinden kitaba alınan metinlerin görsel açıdan da desteklenmesi gerekmektedir.Öğrenme büyük oranda görme duyusuyla gerçekleştiği için eğitim ve öğretimde kullanılan ders kitaplarının görsel açıdan uygun ve yeterli olma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.Ayrıca ders kitaplarında metin içi bağlam oluşturmada da metnin görsellerinin önemi büyüktür (İşeri, 2003).

Ders kitaplarında kullanılan illüstrasyonlar metin ile verilmek istenen bilgiyi destekler ve öğrenciyi bilgilendirir. Bu nedenle illüstrasyonlar yanıltıcı ya da başka yorumlara neden olmayacak biçimde düzenlenmelidir. Belirli bir düşünce ya da mesajı aktarmada metne destek olsun diye tasarlanan illüstrasyonlar eğlendirici nitelikte olmakla birlikte pek çoğumuz üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bu nedenle yazı ile birlikte illüstrasyonların kullanıldığı eğitim materyallerinin öğrenciler için hem motive edici hem de çekici olabileceğini söyleyebiliriz (İşler'den aktaran Seven, 2014: 23).

Ders kitaplarında resimleme yapılırken, metin dikkatlice okunmalı ve parçada vurgulanan önemli noktalar, resimde ön plana çıkarılmalıdır. Bu durum okuyucunun metnizihninde canlandırmasında kolaylık sağlar. Metnin içeriği ile bağdaşmayan görseller okuyucunun parçayı anlamasını zorlaştırır. Görselin metni anlatması, metnin anlaşılabilirliğini kolaylaştırması gerekir (Ayhan, 2010: 30).

Okullarda okutulan ders kitaplarında konu çok iyi seçilmiş ve hazırlanmış olabilir, ama yetersiz resimlerle konu anlamsızlaştırılmaktadır. Oysa resim ve metin bir bütündür ve birbirinin tamamlayıcısıdır (Gülpınar, 2008). Özel yayınlardaki dikkatsizlikler, eserin özenilmeden hazırlanmasından kaynaklanan sıkıntılar ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Bu da okuldaki kaynakların ne kadar büyük bir özenle hazırlanması gerektiğinin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Çünkü öğrencinin okuma-yazmayı öğrendiği ve bu kazanımı pekiştirdiği ve sürekli olarak bulunduğu bir ortam olan ders kitapları büyük bir özenle, ciddi bir titizlikle ve belli bir plan çerçevesinde hazırlanmalıdır. Kullanılmakta olan kitaplardaki önemli yanlışlardan birisi de görsel-yazı ilişkisinin iyi kurulamamasıdır. Metni görselleştirme konuyu zenginleştirir, hayal gücünü geliştirir. İllüstrasyonlar gerçeğe yakın olmakla birlikte fotoğraf gibi de yapılmamalıdır. Resimleme esnasında dikkat çekmek amacıyla renk ve şekillerde abartılara kaçılabilir fakat bu yapılırken öğrencinin yaşı, bilişsel ve duyuşsal seviyesi düşünülmesi, abartıda aşırıya kaçmamaya dikkat edilmelidir. Çünkü renk ve şekilleri biraz abartmak çocuğun ilgisini çeker. Ama ilgi çekmek için aşırı deformasyonlara, kolaycılığa kaçılmamalıdır. Aksi takdirde hedeflerin tersi bir sonuçla karşılaşılabilir. Ayrıca tasarımda desen bozuklukları olmamalıdır. Görüntünün sayfa içindeki yeri, oranı, karşı sayfadaki görüntülerle organik ilişkisi oldukça önemlidir. Resim ve metnin düzeninde görsel denge dikkate alınmalıdır. Denge oluşturmada görselle bilginin akışı oldukça önemlidir. Görsellerin bilgiden hemen sonra yer alması, geri dönüşleri önler, takibi kolaylaştırır. Resimlerin paragrafları, özellikle de cümleleri bölmemesine dikkat edilmelidir (Pekmezci'den aktaran Tontu 2008: 16).

Çok eski zamanlardan beri görsellik, iletişimde önemli bir yere sahiptir. Bilginin hızla çoğaldığı ve tüketildiği çağımızda ise, bilgiyi aktarmada görselin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bu sebeple pek çok eğitim bilimci eğitimde görsel yolun, çok önemli bir öğrenme yolu olduğunu belirtmektedir. Görsel materyallerin yazıya oranla daha kalıcı olması ve ilgi çekmesi de bu durumun önemini daha da artırmaktadır. Görsel, metin ile öğrenci arasında iletişimi sağlar ve kaliteli bir iletişim de doğru ve yeterli sayıda görselle

mümkündür. Görsel bilgi, bilgi birikimine katkıda bulunur. Bu nedenle ders kitaplarındaki teorik bilgiler kadar metin illüstrasyonları da oldukça önemlidir.

Kitaplarda konuları açıklayıcı resim, grafik, şema, fotoğraf, plan, harita vb. öğretime yardımcı unsurlar bulunur. Bunlar, metinlerin kolay kavranmasını sağlayacak biçimde uygun yerlere konur ve gerekli açıklamalar yapılır. Resimlerin yerleştirilmesinde görünüm, eğiticilik ve öğreticilik vasfına önem verilir. Baskıların açık, net ve estetik olması sağlanır. Resimlemeler, öğrencinin dikkatini istenen noktaya toplamak, ön bilgileri hatırlatmak, merak uyandırmak, onların neden-sonuç ilişkilerini, benzerlikleri, farklılıkları somut olarak görmelerini sağlamak gibi çeşitli amaçlar için kullanılırken; derslere canlılık kazandırmaya ve öğrenciyi aktif olarak öğrenme-öğretme sürecine katmaya da etki eder. Türkçe dersinde resimlemeler; metinle ilgili anlam kurmada, metni yorumlamada kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi için de görsellerden yararlanılabilir (Demirel, 2005). Türkçe dersinde kullanılan görseller, metnin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılması için birer uyarıcı konumundadır. Yapılandırmacı yaklaşım ışığında hazırlanan Türkçe öğretim programının, sağladığı çoklu öğrenme ortamıyla, görselliğe büyük ölçüde yer verdiği dikkat çekmektedir. Nitekim görmeye dayalı uyarıcıların artmasıyla eğitimde kalite yükselmiştir. Ders kitaplarının değerlendirilmesi konusuna genel bir bakış açısı içinde bakıldığında değerlendirme çalışmalarının iki boyut üzerinde yoğunlaşması gerektiği söylenebilir. Bu boyutlardan biri kitapların içerik analizi, diğeri ise kitapların görsel öğeler açısından değerlendirilmesidir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010).

Okulöncesi dönemden lise dönemine kadar görsel, çocuk edebiyatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Çocuk için edebi bir eser hazırlanırken eserin hitap edeceği kitlenin yaşı, cinsiyeti, ilgi alanı göz önünde bulundurulur. Örneğin eser 0-6 yaş aralığına hitap ederse yazı yok denecek kadar az, görsel yoğunlukta olur. Görseller ayrıntılara boğulmadan renkli ve büyük ebatlarda hazırlanır. Eğer 6-11 aralığına hitap ediyorsa resim ve yazı oranı hemen hemen eşit düzeyde olduğu ve resimlerde ayrıntının arttığı gözlemlenir. 12-15 yaş aralığına hitap edecek bir eserse resim sayısı azalır, boyutlarda küçülme görülür ve resimler daha gerçekçi ve doğal olur.

Ders kitaplarındaki resimler birçok işlevi birden karşılar. Çocuğun estetik beğenisini geliştirmenin yanı sıra okurken sıkıcı olabilecek tasvirlerin resimle anlatılması çocuğun yorum gücünü geliştirir, olayların hızla gelişmesini sağlar ve sonuçta okuma alışkanlığı kazandırmaya hizmet eder. Bu bilgilerden hareketle denilebilir ki:

Resimler kolay yorumlanmalı, kahramanlar ya da figürler hareket halinde olmalıdır.

Sanat değeri taşınmalıdır.

Resim ve şekiller, ilgili metinle aynı yüzde ya da resimle yazı aynı sayfada yer almalıdır.

Resim ya da şeklin metindeki düşünce ve olayların yorumunu yapabilir olması gerekir.

Resimlerle metin üst üste gelmemeli, biri diğerini kapatmamalıdır. Çocuğun gelişim basamakları göz önünde bulundurulmalıdır.

Resimler iç açıcı renklere sahip olmalıdır.

İlgi uyandırması, sanat eğitiminde katkıda bulunması ve çekici olması bakımından resimlerin renkli olmasında yarar vardır. Abartılı ya da karikatürize resimler de olabilir(Seven, 2014:27).

Çocuk ve Kitap

Okumayı öğrenen çocuk ile kitap arasında kendiliğinden gelişen bir iletişim başlar. Çocuk; harflerde saklı heyecan uyandırıcı, şaşırtıcı renkli dünyaları çevresinden yardım almadan kendi çabasıyla çözümlenmeye, keşfetmeye çalışır. Böylece çocuk, kitap okuma serüvenini başlamış olur. Bu sebeple kitapla yeni tanışacak çocuklar için kitap tasarlanırken yazısının az resimlerinin bol olmasına özen gösterilmelidir. Çünkü bu dönemde özellikle resimler çocuğun ilgisini fazla çekmektedir. Birinci kademe için hazırlanan resimlerin fazla ayrıntılardan arındırılmış olması gerekir. Resimleri büyük, canlı, renkli olan kitaplar çocuğun dikkatini daha kolay çeker. Seviyeye uygun şekilde hazırlanmış eserler çocuğu okumaya sevk edecektir. Fakat ilkökul ikinci

kademedeki öğrenciler için hazırlanacak kitaplarda yazının oranı artarken görsele ayrılan alan da o oranla azalır. Daha uzun bir metnin daha az görselle anlatımı da görseldeki ayrıntıların fazla olmasını gerektirir. Başka bir deyişle resimleyen uzun bir metni sınırlı sayıda görselle anlatması gerekir. Resimleyen metindeki en önemli noktalara, vurgulan bölümlere değinerek metni anlatabilmelidir.

Ortaokul dönemi öğrencinin çocukluktan ilk gençliğe geçişindeki evredir. Beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinde çocukluk beğenileri yoğunlukta olmakla beraber bu yaş grubundaki öğrencilerin ilkokula nazaran gerçekçi görsellere daha çok ilgi duydukları gözlemlenmektedir. Yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin beğenilerinde ise ilk gençlik dönemi beğenileri gözlenmekte ve görsel zevklerinin daha gerçekçi daha özgün çalışmalara kaydığı görülmektedir. Ayrıntı önem kazanmakta, ayrıntıya kayan dikkat artmaktadır. Bu da ortaokul öğrencileri için hazırlanmış ders kitaplarındaki metin görsellerinin daha gerçekçi olmasını gerekli kılmaktadır. Görsellerde ayrıntı, renk uyumu, gerçeğine yakınlık fazlasıyla önem kazanmaktadır. Özellikle sekizinci sınıf öğrencilerinin resim derslerindeki çizimleri incelendiğinde canlı renklerin pastel tonlarla harmanlanarak kullanıldığı, ayrıntının arttığı ve gerçekçi portresel, mimarisel resimlerin çizildiği ya da bu gayreti taşıyan çizimlerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu da ders kitaplarındaki gerek metin görsellerinin gerekse de etkinlik görsellerinin öğrenci seviyesi göz önünde bulundurularak hazırlanmasını gerektirir. Aksi taktirde öğrencinin seviyesinin altında görseller öğrencinin dikkatini çekmeyecek, hatta öğrenciyi derse, işlenecek metne karşı olumsuz bir tutum sergilemeye itecektir.

Çocuk edebiyatında çocuğun dikkatini çekmek en önemli unsurlardan biridir. Çünkü eser dikkat çekebilirse okunma şansı artar. Yetişkinler için hazırlanmış eserlerde dikkat çekme çabası azalır. Bu durum da hazırlanan eserin hitap edeceği kitleyi iyi tanımayı gerektirir.

Çocuk kitapları, çocukların edebiyatla tanıştıkları ilk yazılı ve basılı kaynaktır. Bu kitaplar vasıtasıyla dünyayı tanımaya başlayan çocuk, hayal dünyasını gördükleri ve okuduklarıyla inşa etmeye başlar. Kitaplardaki görsellerin her biri çocuklar için birer uyarandır. Görseller ne kadar titiz bir

çalışmayla hazırlanmışsa çocuğu da o derece etkileyecektir. Çocuklar için hazırlanan bir eserde içerik kadar görseller de önemsenmelidir. Bir kitabın her yönüyle kaliteli kabul edilebilmesi okunmaya değer bir içeriğe sahip olmasına ve iyi görsellerle desteklenmiş olmasına bağlıdır. Bir kitabın iyi, içerik olarak kaliteli kabul edilmesi kitabın ön kapağından en son sayfasına kadar bütün tasarımlarının kitabın içeriğiyle uyumlu olmasını gerektirir. Bu uyum okuyucunda kitabın içeriğine karşı merak uyandırır ve okuyucuyu kitabı okumaya iter (Karatay, 2012: 81). Çocuklar için edebi eser oluştururken önemli konuların başında resimlerin metinle olan uyumu gelmektedir. Bazı kitaplarda verilen görsellerle metnin tam olarak uyuşmadığı, metin görselleri ile metinde anlatılan durumun farklı olabildiği görülmektedir (Karatay, 2012: 89). Görsel ile metin arasında anlam ilişki kurması çocuğun metni anlamlandırması açısından oldukça önemlidir. Bu da metni resmedecek kişinin metindeki olaylara çocuğun gözünden bakabilmesiyle mümkündür.

Çocuk kitaplarındaki resimler tamamlayıcı, süsleyici ve yorumlayıcı olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir. Bu noktadan hareketle resimlerin açık, anlaşılır ve konuya uygun olması, anlatımı bütün olarak verebilmesi, çocukların hayal güçlerini geliştirici olması ve sanat değeri taşıması gerekmektedir. Okul öncesi dönemde ve ilköğretim birinci kademedeki resimler süsleyici ve öğrenciyi kitaba çekme açısından kullanılırken ortaokulda daha çok metni tamamlayıcı ve yorumlayıcı görevde kullanılmaktadır. Yaş ilerledikçe resim ve yazı oranı da değişecektir ki ortaokul ders kitaplarında özellikle de Türkçe ders kitaplarında resim oranı azalır. Bu da ders kitaplarındaki illüstrasyonların daha özenli ve kaliteli seçilmesini gerektirmektedir. Çünkü resimlemeye ayrılan alanın daralması ve metin alanının genişlemesi bunu zorunlu kılar. Kullanılan görsel artık daha uzun bir yazıyı tamamlayacak ve yorumlayacaktır. Bu da görseldeki ayrıntıların artmasını gerektirecek ve görseli yorumlama gücüne doğrudan etki edecektir.

Çocuğun eğitilmesinde kullanılan en büyük araç, kitaptır. Çocuğun eğitiminde yazılmış olan her türlü dergi, hikâye, roman gibi kitapların etkisi çok büyüktür. Bunun için eğitilmek istenilen çocuklar önemle ele alınmalı ve onlara çağın koşulları göz önünde bulundurularak hazırlanmış eserler sunulmalıdır.

Çocukların yalnızca fiziksel olarak büyümesi değil, zihinsel ve duygusal olarak da hayatında tam bir gelişme olması beklenir. Bunun için, çocukla ilgili olan kitaplara daha ciddiyetle yaklaşılmalı, çocuk üzerine yapılan her türlü çalışmaya özen gösterilmelidir. Kitaplar, gün geçtikçe daha çok kalıcı, öğretici, eğlendirici bir özellik taşımalıdır. Çünkü çocuk okuduğu ya da izlediği herhangi bir konunun çabuk etkisinde kalır ve bunu kendine örnek alabileceği bir kahraman seçer. Çok önemli olan bu konu kesinlikle dikkat edilmesi gerekir. Yanlış kaynak ya da kaynağın yanlış hazırlanmış olması çocuğu okumaya karşı ilgisizleştirebilir. Bu nedenle yazarların, yayıncıların, ressamların, bilim adamlarının, illüstratörlerin üzerine düşen görev büyüktür (Gülpınar, 2008).

Çocuk kitaplarını, her yazar yazamayacağı gibi her ressam da resimleyemez. Çocuk kitapları resimleyicileri de en az yazar kadar kültürlü ve çok iyi bir yorumcu olmalıdır. Resimler yorumlanmaya elverişli ve çocuğun seviyesi gözetilerek çizilmelidir (Temizyürek, 2007: 29). Temizyürek'in bu ifadelerini dikkate almak gerekir çünkü çocuğun doğmasıyla beraber çok hızlı bir gelişim dönemi başlar. Bu gelişim hem bedensel hem ruhsal olarak gerçekleşir. Çocukların psikolojik açıdan da geçirdiği evrelerin incelemesinde faydası olacaktır. Çünkü bir yetişkinin onu anlayabilmesi, onun ihtiyaçlarını cevap verebilmesi ve onun gibi düşünebilmesi için onun dünyası hakkında bilgiye sahip olması gerekir. Resimleyeninin onun ilgi ve isteklerini, hayallerini, beğenilerini bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle resimleyicinin, hitap edeceği kitlenin gelişim evrelerini aşama aşama incelemesi şarttır. İllüstratörün resimlemeyi planladığı bilgileri kendinden yaşça küçüklere aktarabilmesi oldukça zor bir iştir. Çocuğun bilişsel ve duyuşsal becerilerini düşünerek metni görselleştirmelidir. Bu da ancak iyi bir araştırma ile mümkündür. Bir resimleyicinin yapması gereken çocuğun gelişim dönemi hakkında detaylı bir araştırma yapmak ve böylece çocuk hakkında iyi bir bilgi birikimine sahip olmaktır. Çünkü kitap çocuğa göre hazırlandığına göre çocuğun da her açıdan iyi tanınması gereklidir (Gülpınar, 2008).

Çocuk kitaplarındaki resimler, görsel algıyı geliştiren birer uyaran olmanın yanında, çocukların anlama becerilerinin gelişmesinde de önemli payı olan araçlardır (Sever, 2015: 178). Resimleyen, metni resimlerken metni

öğrencinin seviyesini göz önünde bulundurarak okumalı ve bu doğrultuda bir görsel hazırlamalıdır. Ayrıca metnin içeriğini doğru analiz edip çocuğun hayal gücünün büyüklüğü de dikkate alarak özgün tasarımlar oluşturmalıdır.

Çocuk eğitiminde resimli masal kitaplarından başlayarak okulda öğrencilerin en çok kullandığı ve öğretmen tarafından da etkin bir şekilde kullanılan ders kitapları aracılığı ile sanatsal duyarlılığın kazandırılmasından eğitime kadar uzanan süreçte illüstrasyonları ayrı tutmak mümkün görünmemektedir. Çocukları doğru, eksiksiz eğitmek ve geleceğe en iyi şekilde hazırlamak için kaliteli kitaplar hazırlanmalıdır. Onlara gelişme çağında gerekli bilgileri hayal dünyaları düşünülerek sunmak ve gerek bilgilerin kalıcılığı gerek de bilgileri en doğru şekilde aktarmak açısından metin-görsel bütünlüğü düşünülerek resimler hazırlamak gerekir.

Bazen çocuk kitaplarının bir sayfasında bir cümleden fazla yer kaplamayan yazının yeterli kalışı, illüstrasyonun verdiği heyecanın ve sanatçısının başarısının kanıtıdır. Hayal güçlerini tetikleyen, estetik beğenilerini geliştiren, duygu dünyalarına hitap eden, zekâ gelişimlerini olumlu yönde etkileyen, dünyayı ve içindeki varlıkları tanımalarını sağlayan illüstrasyonlar; çocuklar için vazgeçilmezdir. Bu nedenle de ticari kaygılarla yapılan kalıplaşmış, çirkin birer çizime dönüşen illüstrasyonlar, saymış olduğumuz etkileri çocuk üzerinde bırakamazlar.

İllüstrasyon metni desteklerken çocuğun da sıkılmadan okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur. Resimleme yapılmamış ya da eksik, yetersiz resimlenmiş kitaplar çocuk için sıkıcı olabilir. Çünkü resimler çoğu zaman metinden daha etkileyicidir (Sarı, 2006). Buradan hareketle denilebilir ki eksik ya da kötü resimlenmiş bir ders kitabı öğrenciyi okumaya yönlendirmekten ziyade onu okumaktan soğutacaktır. Özellikle serbest okuma metinlerinin ilgi çekici hale gelmesi ve öğrenci tarafından herhangi bir zorlama, yönlendirme olmadan okunması için çok iyi resimlenmesi gerekir. Çünkü sadece metnin konusunun ilgi çekici olması yeterli değildir ve öğrencinin konuyu öğrenebilmesi için öncelikle metni okumayı istemesi gerekir.

İllüstrasyon/Resimleme

Ders kitaplarındaki görsel düzeni oluşturan en önemli elemanlardan biri resimlemelerdir. Resimleme, bir metnin veya konunun içinde yer alan görsel varlıklara verilen isimdir. Asıl amacı, bir fikri daha etkili bir biçimde açıklamak ve aydınlatmaktır. Bir görselin başarısı veya başarısızlığı bildiriye ne derecede ilettiğine bağlıdır (Gikonv 1991'den aktaran İşeri, 2003). TDK Türkçe Sözlük'te ise resimleme "kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim olarak tanımlanmaktadır."(TDK, 2019).Resimleme, metni anlamlandırmak, ona açıklık getirmek ya da metni daha ilginç kılmak için kullanılan görsellerdir(Demirel, 2012).Zaten ders kitaplarındaki görsel tasarımın genel amacı da kitabı ilgi çekici hâle getirmektir, bilgileri somutlaştırmak ve bilgilerin daha kalıcı hale gelmesini sağlamaktır.

İllüstrasyon bir sanat çalışması, edebi bir problemin yanıtı, bir bilginin açıklanması ve sosyal bir yorumdur. Genel anlamda ise bir olayın veya konu olarak ele aldığımız bir problemin yorumunu yapmaktan ziyade, bir hikâyenin resmini yapmak veya hikâyedeki bir olayı resimlemektir (Becer'den aktaran Tontu, 2008: 14).İllüstrasyon, metnin plastik veya pratik açıdan dile getirilişidir(Sözen, 1986). Sözel unsurları tasvirleyen ya da bu unsurlara farklı yorumlar getiren biçimleme işine resimleme(illüstrasyon) denir. Kısa bir tanımla görsel dil de denilebilir.Resim ise duygu ve düşüncelerin renklerle anlatılma sanatıdır.

İllüstrasyonlar "kitap resmi" olarak da bilinir. Tezhip ve kitap bezemeden farklı olarak yazılı bir metnin anlamını genişletmek, ona açıklık getirmek ya da metni daha ilginç kılmak için kullanılan sanat değeri taşıyan çizimler resim ya da tasarımlar illüstrasyon kapsamına girer (Öncü'den aktaran Tontu, 2008:14). Nitelikli kitap illüstrasyonları, ilgi uyandırabilen, duyarlılık kazandırabilen, çocuğu yaratıcı sürece çekebilen, onun sevme – çalışma - yaratma eylemlerine katılmasına zemin hazırlayan uyarıcılardır (Pekmezci'den aktaran Tontu, 2008: 15).

İllüstrasyonun, betimleyici resim türü olduğu görüşünden yola çıkarsak, ilk insanın konuşmaya başlamadan önce, çizgi ile tasvir yöntemini kullanarak

avlanmayı birbirine anlatmaları, dinsel ve büyüsel kaynaklı da diyebileceğimiz bu çizimlerle kendini ifade etmek istemesi illüstrasyonun ilk tohumlarının insanın varoluşuyla beraber atıldığını göstermektedir. Nihayetinde mağara resimleri bir ressamın manifestosunun, felsefesinin ya da sanat görüşünün bir yansıması olmaktan çok ilk insanın yaşama, barınma ve giyecek ihtiyacını karşılamak için yapılması gereken bir âdetten ibarettirler (Sarı, 2006: 6). Buradan da anlaşılacağı gibi insanoğlunun var olduğu günden beri görselin iletişimde ve bilgi aktarmadaki önemi çok büyüktür.

Belirli bir mesajı, düşünceyi aktarmada metni desteklesin diye tasarlanan resimler eğlendirici nitelikleriyle beraber genellikle okur üzerinde güçlü bir etki de yaratır. Bu nedenle metin görsellerinin öğrenciler için hem motive edici hem de çekici olabileceği ve anlatılmak istenen sözel düşüncelerin kavranmasında faydalı olabileceği söylenebilir (Seven, 2014: 18).

"Gerçek ya da hayali olsun, çeşitli eşyaların ifadesi ve yapılan yaratıların çeşitliliği ile içlerindeki boşluk doldurulabilir. İllüstrasyonun görünüşü ile çocuklar sahip oldukları duygularla çevrelerini anlamayı öğrenirler. Yazılan şeyleri açıklayan, yaratıcı sunumlar olan illüstrasyonlar, çocukları okumaya çektiği gibi aynı zamanda sahip oldukları estetik duyguların gelişimine yardım eder"(Keş, 2001: 99).İster tek başına isterse yazı ile birlikte kullanılsın, illüstrasyonların öğrenmeye olan katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla son yıllarda ülkemizdeki ders kitaplarında illüstrasyon kullanımında bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışla beraber kitaplarda tasarlanan illüstrasyonların görsel olarak etkili olabilmesi için bu tasarımların uzman olan kişilerce ekip çalışması sonucu yapılması gereklidir(Tontu, 2008: 17).

"Resimleme, metin ve dil yanlışlarını görselliği ile örtmektedir. Aynı zamanda kitap tercihinde hemen hemen birinci derecede rol oynamaktadır. Çünkü okuyucunun ilk karşılaştığı görselliktir. Renklerin canlılığı, çizimlerin estetiği esere olan ilgiyi arttırmaktadır. Ancak, konuların yansıtılması birinci derecede resimleme aracılığı ile olduğu için, metin-resim ilişkisi Türkçe ders kitaplarında en önemli faktör olmaktadır." (Bozdağ,2000: 2).

İllüstrasyon; bir olayı ya da konu olarak ele aldığımız bir problemi yorumlamaktan ziyade, bir hikâyenin resmini yapmak veya hikâyedeki bir olayı resimle anlatmaktır. İllüstrasyon, grafik tasarımın en önemli öğelerinden biridir(Tontu, 2008:35).Tasarımcılar; illüstrasyona başlamadan önce konuya uygun düşecek plana, renk seçimine vekompozisyon bütününe dikkat etmelidir.

Kaliteli bir resimlemenin görevi metnin içeriğini görselleştirmesidir. Resimleme yalnızca bir resim mantığı ile yapılırsa, öğreticilikten yoksun kalabilir. Öncelikli amacı bilgilendirmek olmalıdır. Çünkü ders kitaplarındaki görsellerin birincil amacı öğrencinin metni daha kolay ve en doğru şekilde yorumlamasını sağlamaktır. Görselin süsleme amacı arka planda olmalı ama iki amaç da birbirini iyi tamamlamalıdır. Unutulmamalıdır ki görseller öğrencinin dikkatini çekerse öğrenci metni okumak isteyecektir. Bunun için ilkokuldaki kitap resimlemelerinde çok görsel az yazı, az detay çok renk ön plandayken ortaokul öğrencileri için tasarlanan kitaplarda, yazı daha yoğunluktadır ve genellikle gerçekçi ve tamamen detaylandırılmış resimler kullanılır. Detayın yoğun olmasının nedeni hem metnin ilkokuldaki kitaplarda kullanılan metne oranla daha uzun olması hem de öğrencilerin metindeki detaylara ilkokuldaki öğrencilere oranla daha fazla dikkat etmesidir.

İllüstrasyonların İşlevleri

Yazılı ve basılı yayınlarda illüstrasyonların işlevlerini üçe ayırabiliriz. Bu işlevler çocukla ilgili olan her yazılı kaynak için geçerlidir. Bunlar süsleyici illüstrasyonlar(resimler), metni tanımlayıcı illüstrasyonlar(resimler) ve metni tanımlayıcı ve yorumlayıcı illüstrasyonlardır (Oğuzkan'dan aktaran Gülpınar, 2008).

Süsleyici İllüstrasyonlar/Resimler. Süsleyici resimler metnin açıklamasına yardımcı olmaktan ziyade metni renklendirir. Bu gibi resimlerin şiirler ve kütüphane kitaplarında kullanılması daha doğru olacaktır. Süsleyici resimler; hayal gücünün artmasında ve estetik duygunun gelişmesine yardımcı olur (Gülpınar, 2008). Bundan dolayı ders kitaplarında yoğun olmamakla birlikte

yer verilebilir. Süsleyici illüstrasyonların kullanımı metne görsel zenginlik katacaktır.

Süsleyici resimler; tipografinin etkisini hafifletmek, çerçeve ve cetvel olarak hareket vermek ya da alanı dağıtmak için kullanılır. Doğal olarak bütün illüstrasyonlar bu işi yapabilir. Fakat dekoratif illüstrasyonlar, büyük bir anlama sahip olmaksızın salt bunu yapar. Geleneksel çiçek motifleri ve geometrik şekiller iyi bir örnektir. Bizde bu tip çalışmalara en güzel örnek el yazmalarının kenarlarına yapılan "tezhiplerdir. (Oğuzkan'dan aktaran Gülpınar, 2008).

Metni Tamamlayıcı İllüstrasyonlar/Resimler.İllüstrasyonlar, bazen sözcüklerin yerini tutar bazen de yorumlama görevini yerine getirir. İllüstrasyon ile tamamlanan metni yorumlayan çocukta, yaratıcılığın ve görsel algılamanın zihinsel gelişmeye olan katkısının devamında son derece yararlı gelişmeler olacaktır. Bu illüstrasyonlar sayesinde düşünceler, bilgilerle pekişecek, bireyde daha etkili öğrenmeler gerçekleşecektir. Bu tür resimlemelerden kavram geliştirilmesinde yararlanılabilir. Fakat kavram geliştirilmesinde, resimlerin sadeliği ön planda olmalıdır. Sade, açık, kolay anlaşılabilir resimler kullanılmalı, tasarımlardan da kaçınılmalıdır. Aksi durumda bireyde görsel ve zihinsel algılamalarında bozukluk oluşabilir. Metni tamamlayıcı resimleme sayesinde; eğlendirici, eğitici, öğretici illüstrasyonlar oluşturarak pek çok yeni kavramın çocuklara tanıtılması sağlanabilir(Sarı, 2006: 89).

Çocuk görüntünün kargaşası içinde kendisine ait basit çizgilerden oluşan resimleri anında ayırt edip onunla ilgilenebilir. Metni tamamlayıcı resimleme sayesinde yeni kavramları oyun havasında çocuğa aktarmak mümkün olabilmektedir (Oğuzkan'dan aktaran Gülpınar, 2008).

Metni Tamamlayıcı ve Yorumlayıcı İllüstrasyonlar/Resimler: Yazıyla anlatılması zor olan, karmaşık ve ayrıntılı olayların açıklanmasını ve kolayca kavranmasını sağlamak amacıyla kullanılabilen resimlerdir (Gülpınar,2008). Metni tamamlayıcı ve yorumlayıcı illüstrasyonlar metindeki duygu ve düşünceleri açıklamada yetersiz kaldığımız zaman devreye girer. Bu yetersizliği gidermek amacıyla kullanılan illüstrasyonlar resmettiği yazıyı açıklayıcı yönüyle, yorumlatma ve düşündürme işlevini gerçekleştirir. "İllüstratör

anlatmak istediđi dűşűnceyi herhangi bir metne bađlı kalmaksızın kendi yorum ve dűşűncelerini aktarabilir, bunlara en gűzel őrnekler karikatűr illűstrasyonlarıdır.”(Atalayer, 1996: 11) Bu tűr resimlemeler ayrıntılı ve karmaşık olayların kavranmasını kolaylaştıırır. Bunun yanı sıra bazı dođa ve teknik olayları açıklamada da kullanılabilirler. Metni tamamlayıcı ve yorumlayıcı resimlerle çeşitli varlıkları, başlıca őrzellikleriyle őrğrencilere tanıtılabilir. űnkű illűstrasyonlar bilgiyi somutlaştırmada, bilgiyi daha kalıcı hale getirmede çok bűyűk bir őrne sahiptir. Ayrıca bu illűstrasyonların eđitici yűnűnden algılama dűzeyi yeterince gelişmemiş çocuklar için de yararlanılabilir.

Faruk Atalayer, bu ű işleve "klasik nitelikler" demekte, illűstrasyonun temel işlevinin "canlandırma" olduđunu vurgulamaktadır. Atalayer'e gűre illűstrasyon metnin dođru renklerle canlanmasıdır, somutlaşmasıdır. Bu da őrğrencinin zihinde metnin canlanmasını sađlar. İllűstrasyon; "geçmiş, şimdiki, geleceđi", en őrnemlisi " olmayanı" canlandıran, varlık kazandıran, dűşű, dűşlemi "estetik" bir nesneliđe çevirme işidir (Atalayer, 1996: 6).

İllűstrasyon alışmaları için őrncelikle kullanılacak gereçlerin saptanması gerekir. Malzemeleri çok iyi tanımak, kullanabilmek őrzenle hazırlanmış illűstrasyon çalışmaları elde edebilmek açısından őrnemlidir. Bunun için tasarımcıların illűstrasyona başlamadan őrnce; konunun seçimi, gereçlerin hazırlanması, malzemenin tanımı, malzemenin őrzel teknikleri, eskizler, planlar, renk seçimi, kompozisyon bűtűnűgibi saptamalar yapması gerekir. Bu saptamaların ele alınış yűntemi, tasarımcıyı başarıya ulaştıracak etkenlerdir(Topçu, 2002: 49). Ayrıca tasarımcı illűstrasyona başlamadan őrnce; ocuk grubunun yař seviyesi, yař seviyesine bağlı ilgi alanları, ilgi alanlarına bağlı biçim zevki, illűstrasyonda kullanılacak renkler, yazılı veya yazısız tasarımlanma şeklinin saptanması gibi őrnemli sorunları ele almalıdır (Topçu, 2002: 50).

Yapılan araştırmalar sonucu resimlemeler (illűstrasyonlar), haritalar, v.b. gűrsel elemanların yerleşim dűzeni verilen bilginin kavranması bakımından incelendiği zaman başarılı resimlemeler, őrğrenmeyi hızlandırıp, kolaylaştıırırken estetiklik açıdan zayıf, őrzensiz hazırlanmış resimlemelerin ise őrğrencinin okuma isteğini kűrelttiđi saptanmıştır. Bir kitapta resimler sayfa tasarımında gűrsel odak

noktası oluşturarak, öğrencinin algısını yönlendirir. Resimleme kitaptaki metnin parçaları arasında denge sağlar, öğrenciyi okumaya sevk eder, öğrencinin okuma alışkanlığı edinmesini sağlar.Çünkü resimleme, okunurluğu arttırıcı ve vurgulayıcı unsurdur. Resimleme gözün tasarım yüzeyi üzerinde izlediği hareket sırasına göre yerleştirildiğinde, öğrencinin kavrama düzeyine katkı sağlar.

İllüstrasyonun Kullanım Teknikleri

Kurşun Kalem Tekniği.Kurşunkalem tarihçesi en eski, maliyet olarak da en ucuz ve en yaygın çizim ve yazı aracıdır. Biçim, kompozisyon araştırmalarında, esnek çalışma olanağı sağlamanın yanı sıra derecelerine göre kontur, çizim gibi ayrıntılarda değişik sonuçlar verirler (Tontu, 2008: 39).

Kuru Boya Tekniği.Kuru boya tekniğinde hedeflenen renk değeri elde edilene kadar boya, sürekli olarak uygulanır. Esnek çalışma olanağı sağlar. İllüstrasyon çalışmalarında genellikle tercih edilen bir teknikler arasındadır.

Mürekkeple Çizim Teknikleri.“Çizgi ile yapılan illüstrasyonlarda; tarama ucu ve rapidov gibi araçlardan yararlanılır. Sanatçıların temel malzemesi olan tarama ucu ile farklı çizgiler elde edilir. Rapido; işlek çalışmaya elverişli olmadığından taslak çalışmalarında tercih edilmez, buna karşın noktalama, çizgi gibi illüstrasyonlarda iyi sonuç verir.” (Tontu, 2008: 39).

Suluboya Teknikleri.Sulu boya tekniği, su ile çalışılan bir tekniktir. Temel özelliği renklerin saydamlığıdır yani şeffaf bir boya çeşididir. Bu nedenle de kapatıcı özelliği azdır. Koyu bir rengin üzerine açık bir renk ile çalışılması oldukça güçtür.

Guaj Boya Teknikleri.Guaj boya, bir sulu boya çeşididir. Su ile inceltilebilir ve kapatıcı özelliğe sahiptir. Su ile inceltmesi guaj boyayı sulu boyaya yaklaştırırken kapatıcı özelliğinin olması ise onu yağlı boyaya yaklaştırır. Kuvvetli ve örtücü pigment yapısıyla başta temel sanat eğitimi ile hat-tezhip, minyatür, takı tasarım, tekstil tasarımlarında en çok tercih edilen üründür. Guaj boya, canlı ve ışığa dayanıklı olması yönünden sıklıkla tercih edilen bir tekniktir.

Akrilik Boya Teknikleri.Akrilik boyalar büyük ve küçük yapılı işlerde kullanılabilirler için çok yönlü boyalardan kabul edilirler. Kâğıt, tuval, ahşap, cam, duvar, metal ve benzeri her türlü yüzeyde kullanılabilir. Akrilik boyalar, krem kıvamında ve sıvı olmak üzere iki farklı uygulama tekniğine sahiptir.

Akrilik boya, yağlı boya kıvamında, sulu boya parlaklığında su bazlı bir boya türüdür. Akrilik boyalar yapısındaki esnek pigmentler sayesinde dış etkenlere yağlı boyadan daha dayanıklıdır. Akrilik boya, illüstratör tarafından yaygın kullanılan, üstün özelliklere sahip tekniktir. Çabuk kurur ve kurduğunda sudan etkilenmez. Suluboya gibi saydam, guaj gibi örtücü; ya da yağlıboya gibi kalın tabakalar halinde kullanılabilir.

Püskürtme Teknikleri.İllüstrasyon ve fotoğraf çalışmalarında püskürtme tekniklerinden yararlanılan sıvı ya da sonradan inceltmiş boyaları hava kompresörleri veya sıkıştırılmış hava tüpleri ile iki ve üç boyutlu yüzeyler üzerinde aktarmada kullanılan kalem ya da tabanca biçimindeki araçlardır (Tontu, 2008: 39).

Bilgisayar Ortamı.Bilgisayar grafik tasarımının olmazsa olmaz tekniklerindendir. Bütün tasarımcıların yararlandığı hatta yararlanmak durumunda kaldığı bir tekniktir. Bilgisayar ortamı grafik tasarımcısına sınırsız bir yaratım alanı oluşturduğu için de sıklıkla tercih edilmektedir.

Tasarım ve Grafik Tasarım

Tasarım yeni bir şekillendirme için işin somut bir biçimde zihinde canlandırılıp herhangi bir malzeme ile yaşama aktarılışıdır (Seven, 2014:14). Tamamen kitap merkezli olan Türk eğitim sisteminde kitap odaklı işlenen derslerin başında Türkçe dersi gelmektedir. Bu durum Türkçe ders kitabının öğrenci seviyesine ve ilgi düzeyine uygun oluşunu zorunlu kılmaktadır. Fakat önceki yıllarda yapılan araştırmalar kitapların öğrencilerin ilgi ve beğenisine hitap etmediğini ortaya koymaktadır (Seven, 2014:15).

Yale Üniversitesi Tasarım Bölümü'nden Profesör Robert Gillam Scott; "Ne zaman tanımlanmış bir amaç için bir şey yapıyorsak, o zaman tasarlıyoruz."

demektedir. Başka bir deyimle; tasarım belirli bir amaç gözeten yaratıcı bir eylemdir(Tontu, 2008: 18).

Eczacıbaşı sanat ansiklopedisine göre ise tasarım; zihinde canlandırılan biçim, duyuların ya da belleğin anlığa sunduğu görüntüdür. Tasarım kendi içinde bir planlamaya sahip olmalıdır. Bütün sanat dallarının temelinde tasarım olgusu bulunmaktadır (Becer, 2002: 32).

Grafik kelimesi, resim veya yazıya ait, tam tasvir olunmuş canlıya, yazıya uygun şekillere ait şekilli çizgili çizim olarak tarif edilmektedir. Grafik kelimesi genel anlamı ile tüm sanatsal teknikleri ile endüstriyel resim, yazı, çizimleri, çoğaltma tekniklerini, baskı için boyama ve çizim teknikleriyle yapılan resimleri kapsayabilmektedir. Bu nedenle grafik sanatlar denince yazılmış, çizilmiş baskı amacıyla resmedilmiş özgün resimlerle üretilmişler anlaşılmaktadır (Odabaşı, 2002: 17).

“Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi de, bir mesaj iletmek ya da bir ürün ya da hizmeti tanıtmaktır. Grafik tasarım terimi ilk kez 20. Yüzyılın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır. Teknoloji geliştikçe, sadece basılı malzemeler değil; film aracılığıyla perdeye yansıtılan, video ile ekrana gönderilen ve bilgisayarlar yardımıyla üretilen görsel malzemeler de grafik tasarım kapsamı içine girmiş ve bu terimin anlamı oldukça genişlemiştir.” (Becer, 1997: 33). Grafik tasarımı:

- Aslına uygun göstermek; renk bir resmi, kelimelerden daha etkili anlatır.

- Akılda kalmasına yardımcı olmak, renkli eserlerin akılda kalıcılığı daha fazladır.

- Hayali izlenimler yaratmak, insan psikolojisi üzerinde renklerin etkileri uzmanlar tarafından kanıtlanmıştır ve bu birçok alanda ustalıkla kullanılmıştır.

- Çekiciliği arttırmak, renklerin dikkat çekici özelliğinden faydalanırken hedef kitlenin sosyo-ekonomik durumları göz önünde bulundurulmalıdır.

- Kuvvetli bir etki yaratmak, hangi durumla ilgili olursa olsun dikkati hemen üzerine çekebilme özelliği ne sahip olmalıdır.(Bigalı'dan aktaran Tontu, 2008: 22)

Tasarım süreci, aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır:

- Tasarım amacım tanımlama
- Tasarım oluşturma nedenlerini açıklama
- Tasarımın sınırlarını belirleme
- Tasarlama sürecine rehber olacak ana düşünceyi ve tanımlamalarını ortaya koyma.
- Tasarlanacak sistemin tasarlanma amacı doğrultusundaki beklentileri, istekleri, önerileri ve gereklilikleri belirleme
- Alternatif tasarım önerileri yaratma
- Yaratılan alternatifleri geliştiren kriterler oluşturma
- Geliştirilen kriterleri kullanarak alternatifi seçme
- Tasarımın gelişim ve sonuçlandırma aşamalarını tanımlama
- Tasarımın tanımına bağlı olarak gelişimi için plan yapma

Yukarıda belirtilen sıralama, tasarımın ortaya konulduğu ilk andan tasarım sonuçlandırılıncaya kadar geçecek sürecin belirli bir plan ile gerçekleştirilmesi gerekliliğinin bir sonucudur (Salisbury'dan aktaran Tontu, 2008: 21).

Tasarımda Aranılan Özellikler

Tasarım verilmek istenen mesajın zevk, estetik ve güzellikle yoğrulmasıdır. Tasarımda "Bu çalışmayı yapmadaki amacımız ne?" çalışmaya yön veren başlıca çıkış noktasıdır. Çalışmanın tasarım olabilmesi için işlevsel olması gerekir yoksa çalışma amaçtan sapar ve farklı bir amaca sonuç olur.

Özgünlük.Özgünlük, bir eserin yenilikçi bir bakış açısıyla duyu organları ile algılanabilen ayırt edici bir özellikte ortaya konmasıdır. Özgün ve estetik zevk uyandıran görseller her zaman dikkat çekmiştir. Bugün Eiffel Kulesi'ni, Mısır

Piramitleri'ni, Topkapı Sarayı'nı; Mona Lisa'yı ya da Kaplumbağa Terbiyecisi'ni önemli kılan özgün olmalarıdır. Özgün eserler; düşündürür ve bir mesaj içerirler ve onlarla ilgilenen kesimde estetik zevk uyandırır. Bu eserler farklıdır, bir mesajları, yapıma amaçları vardır. Ders kitaplarındaki metin görselleri de esas mesajı barındırabildiklerinde, amaçlarına hizmet edebildiklerinde mutlaka dikkat çeker ve öğrencinin ilgi odağı haline gelirler. Öğrencide estetik zevk uyandırır. Bir görsel metnin içeriğine ne derecede hitap ederse o derece etkili bir görsele dönüşür, ders için anlamlı bir malzemeye dönüşür.

Birbirine Uymak.Alanda kullanılacak görsel elemanların, bir “bütün” yaratılmasını sağlayacak bir karakter birliği, sistem birliği oluşturulmasıdır(Tontu, 2008: 9).

Tamamlılık.Bütüne ait parçaların bir birine bağlanmasında eklenemez, çıkarılamaz espas ve boş dolu ilişkisinin kurulmasıdır(Tontu, 2008:9).

Şekil Zemin Bütünlüğü.Bir bütün, kendini daima bir zeminle (ton, griplon) var eder. Şekil-zemin dayanışmasını dengeleyen her tasarım başarıya açılır. Bu ilişki;

Zemin şekle egemen

Şekil-zemine egemen

Şekil-zemin eşdeğer, olarak vardır (Turani'den aktaran Tontu, 2008: 9).

Grafik Tasarımında Temel Elemanlar

Çizgi, ton, renk, doku, biçim, ölçü, yön ve boşluk grafik tasarımının temel elemanlarını oluşturmaktadır (Becer, 2002: 56).

Çizgi.Çizgi grafik tasarımın ön yapısında yer alan en önemli elemandır. Noktaların birleşmesinden çizgiler oluşur. Bilim ve sanat açısından değişik biçimlerde yorumlanmıştır. Birbirleriyle bağıntıları, ilişkileri çoğalan gerilim noktalarının birleşmesinden çizgi doğar (Gill'den aktaran Tontu, 2008: 14)

Çizgilerin insanlarda bazı duygular uyandırdığı saptanmıştır.Doğru çizgiler durağanlığı ve devamlılık hissi uyandırırken yatay çizgiler sabitlik duygusu uyandırır. Dikey çizgiler canlılık hissi verirken, düşey çizgiler ise

cansızlık, yorgunluk hissi uyandırır. Eğik çizgiler süreklilik, devamlı hareket duygusu verir, eğri çizgiler hareketlilik, esinti hissi uyandırır.

Sanatçılar ve tasarımcılar çizginin görevi üzerinde çok durmuşlardır. İnsanın sahip olduğu tüm duygular çizgi vasıtasıyla anlatılabilmektedir. Bu da tasarımda temel elemanın çizgi olduğu anlamına gelmektedir. Sanatçının çizgiye hâkimiyeti ile iletişimi arasında doğru orantı vardır, kendini doğru ifade edebilen sanatçı, çizginin dilini çözmüş demektir (Tepecik, 1994: 54).

Ton.TDK'ye göre ton, bir rengin koyuluk veya açıklık derecesidir. Becer'e göre rengi oluşturan en önemli faktör rengin ton değeridir. Bir görseli en iyi tanımlayan unsur, içerdiği renk tonlarıdır (Becer, 2002: 58).

Renk.TDK rengi, isimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum, şeklinde tanımlamaktadır. Kısaca ışığın herhangi bir cisme çarpması sonucu ortaya çıkan yansımadır.

Renk, tasarımı meydana getiren yapıtaşlarından. Bu da tasarımda kullanılacak renklerde tasarımcının insanların renk tercihlerini göz önüne almasını gerekir (Tontu, 2008: 16).

Sarı, mavi ve kırmızı ana renkleri oluşturmaktadır. Ana renklerin ikili karışımından ara renkler elde edilir. Mor rengi kırmızı ile mavinin karışımından, yeşil rengi mavi ile sarının karışımından ve turuncu da kırmızı ile sarının karışımından elde edilir. Ana ve belirli kalıcı renk dizilerini oluşturur. Ana ve ara renklerin karışımından da farklı renkler elde edilir (Becer, 2002 :57).

Renkler, insanlarda çeşitli duygular uyandırmaktadır. Bunlara baktığımızda:

Sarı. Ana renklerden biridir. En parlak renk olarak kabul edilir. Düşünme hızını artırır. Neşeyi simgeler. İştah açıcı bir renk olduğu kabul edilir. Dikkat çekicidir.

Mavi. Ana renklerden. Yaratıcılığın rengidir. Sakinlik ve düşüncüyü temsil eder. Bu rengin ferahlatıcı, sakinleştirici bir etkisi vardır.

Kırmızı. Ana renklerden biridir. Tutku ve mücadelenin simgesidir. Dişil renklerden. Kan basıncını artırır.

Turuncu. Hareket ve canlılığı simgeler. Güçlü, parlak renkler grubundandır.

Yeşil. Dinlendirici bir renktir, sükûneti temsil eder. Tazeliğin, doğanın rengidir.

Mor. Depresyon ile gücü temsil eder. Psikolojide depresyon ile korkunun çağrışımıdır. Zenginliğin, kendine güvenin ve kaderin rengi olarak da kabul edilir.

Beyaz. Saflığın ve temizliği simgeler.

Siyah. Ölümü simgeler. Koyu renklerle kullanıldığında korku, endişe çağrıştırır. Ciddiyet ve kararlılığın rengidir.

Gri. Kararsızlığı simgeler. Diğer renklerin ton değerini artırır.

Kahverengi. Toprak ve bereketin rengi olarak kabul edilir. Olgunluğun rengi olarak bilinir. Kapalı, sıkıcı, durağan renkler grubuna da girer.

Pembe: Dişil bir renktir. Pozitif duygular uyandırmasıyla bilinir. Aşk, sevgi ve şefkatin rengidir. Tatlı renkler grubundandır. İnsanlar üzerinde sakinleştirici etki yaratmasıyla bilinir.

Fosforlu renkler: Bileşiminde fosfor olan, parlak, ışıltılı, alımlı, gösterişli renklerin genel adıdır. Çocuk kırtasiye malzemelerinde ve spor giyimde yoğunlukla tercih edilir. Dikkat çekici olduğundan özellikle çocuklara yönelik sektörlerce tercih edilir.

“Renk aynı zamanda tanıtımı yapılan ürüne bir kişilik kazandırır. Ambalaj tasarımında renk, çekiciliğin yanında ürünü tanımlayıcı bir işlev de üstlenir. Çoğu zaman renk, biçimlerden daha önce algılanabilmektedir” (Becer, 2002: 60). Rengin ürünü tamamlayıcı özelliği metinlerde de oldukça belirgindir. Örneğin bir savaş metninde koyu ve keskin renkler; siyah, kahverengi, koyu lacivert, griler yoğunlukta baharı anlatan bir metin de ise canlı renkler göze çarpar; kırmızı, yeşil, açık mavi, sarı, pembe...

Renk seçiminde dikkat edilmesi gereken bazı kriterler vardır:

- Renkler dikkat çekici olmalıdır.

- Renkler seviyeye uygun olmalıdır.
- Renkler hedef kitlenin kültürel özellikleriyle bağdaşmalıdır.
- Renkler amaca uygun olmalıdır.
- Renkler estetiksel bir uyum içermelidir.

Doku.TDK'ye göre doku, bir bütünün yapısı ve özelliğidir. Doku; yüzey veya yüzeyler üzerinde şekle dayalı tekrarlı düzen, şeklinde tanımlanabilir.

Biçim.Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkâl; sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form (TDK, 1932). Temel tasarım tekniğinde, çizgi renk ve diğer yüzey elemanlarının birbirleriyle ilişkileri sonucu gerçekleşen oluşum (Tepecik, 1994: 58).

Ölçü.TDK'ye göre bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan. Ölçü, yapı veya nesnelerin kendi içerisinde oranlanarak değerlendirilmesi, şeklinde de tanımlanabilir.

Yön.Tasarım oluştururken çizgiler ve noktalar farklı yönlere doğru bir hareket ederler. Tasarımcı, metnin iletisi doğrultusunda tasarıma yön verir.(Becer, 2002: 62)

Boşluk.Kelime anlamı itibariyle önemsiz görünen bir tasarım elemanıymış gibi gelse de illüstrasyon için oldukça önemlidir. Boşluk, bir illüstrasyondaki kullanım şekline, yerine göre yalnızlık ya da kalabalık hissi oluşturabilmektedir. Bu sebepten görsel tasarım açısından oldukça önem arz etmektedir (Tontu, 2008:25).

Başarılı Bir Grafik Tasarımda Bulunması Gerekli Özellikler

Amaca Uygunluk.Amaca uygunlukta “Bu çalışma ne için yapılıyor? Buna karar verdikten sonra ikinci adım bu çalışma hangi hedef kitleye hitap edecektir? Bu hedef kitlenin ‘sosyal yapısı nasıldır, kültürel düzeyi ne düzeydedir, beğeni düzeyi nasıldır, ihtiyaçları nelerdir?” kriterleri göz önüne almak gerekir. Bu noktaları göz önüne aldıktan sonra yazı ve resimlerin belirlenen ölçüler içinde düzenlenmesine başlanır.

Sosyal Yapı.Tasarım kimlere yönelik olarak üretilmiştir? Bu soruda kasıt kitlenin yaş düzeyidir. Çünkü her kitlenin ihtiyaçları farklıdır. İlköğretim birinci kademenin ilgi alanları, beklentileri ile ikinci kademenin ihtiyaçları farklıdır.

Beğeni Düzeyi.Nesilden nesile beğeni ve anlayışların değiştiğini göz önüne aldığımız gibi yöresel farklılıkların da beğeniler üzerinde önemli rolü vardır. 2018 yılında toplamda yedi Türkçe ders kitabı yayınlanmıştır bunlar kombiler yapılarak bölgelere dağıtılmıştır. Ege Bölgesindeki öğrenci ihtiyaç ve beğenileri ile Doğu Anadolu Bölgesindeki öğrencilerin ihtiyaç ve beğenileri birbirinden farklı olduğunu düşünecek olursak kitlenin beğeni düzeyinin dikkate alınarak hazırlanan kitapların daha faydalı olacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Ürünün ambalajının tasarımında bütün bu noktaların göz önüne alınmasının başarı için ön koşul olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Başarılı bir grafik tasarımda:

Bir amaç vardır. Bir özgünlük ve yaratıcılık vardır.

Bir düşünce ürünüdür.

Bir gerekliliktir.

Bir gereklilikten doğmuştur.

Bir bilinç vardır.

Resim, harita, grafik vb. gerekli ve uygun yerlerde kullanılır.

Resim, harita, fotoğraf vb. bulunduğu bölümün içeriğine uygun olur.

Resimler, haritalar, tablolar vb. doğru ve anlaşılırdır.

Resimlerde özellikle vurgulanması gereken elemanlara dikkat çekilir.

İlgili Araştırmalar

Son on yılda Türkçe ders kitaplarında resimlemelerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliği hakkında beş çalışma mevcuttur. Bunlardan biri doktora tezi dördü ise yüksek lisans tez çalışmasıdır.

2008 yılında Simay Arı tarafından yapılan“MEB İlköğretim Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Resimlerin İçerikle Uyumu” çalışmasında MEB yayınları

7. sınıf Türkçe ders kitabında resimlerin içerikle uyumu araştırılmıştır. Çalışmada genel olarak resimleme-metin uyumluluğuna ve sayfa düzenine gereken önemin verildiği fakat resimlemelerde birtakım hataların olduğu saptanmıştır. Bunlar resimleme çokluğu ve azlığı şeklinde belirtilmiştir.

Tülay Kayabekir tarafından 2010 yılında yapılan “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tasarımında Yer Alan İllüstrasyonların (Resimlemelerin) Metne Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi” doktora tezi çalışmasında ilköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların metne uygun olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçtan resimlemelerin metne uygun olmadığı belirtilmiştir. Çalışmada tasarım elemanlarının yapısal ve bilişsel ilkeler açısından metne uygun olmadığı tespit edilmiştir.

2010 yılında Yavuz Ayhan tarafından “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Resimlemelerinin Biçim ve İçerik Açısından 11 Yaş Grubuna Uygunluğu ve Aynı Yaş Grubu Öğrencilerin Yaptığı Resimlemelerle Karşılaştırılması” araştırmasında ilköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabı resimlemelerinin biçim ve içerik açısından 11 yaş grubuna uygunluğu ve aynı yaş grubu öğrencilerin yaptığı resimlemelerle karşılaştırılması çalışması yapılmıştır. Araştırmada incelenen Türkçe 5. sınıf ders kitabında baskı kalitesinin çok düşük olduğu ve resimlemelerle fotoğrafların bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca figürlerdeki anatomik bozukluklar çocukların sanatsal gelişimlerinde olumsuzluklara neden olacak boyutta olduğu saptanmıştır.

Funda İnan Yıldız tarafından 2015 yılında yapılan “İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Resim- Metin İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi” çalışmasında ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabı resim metin ilişkisi uyumu değerlendirilmiştir. Tüm resim ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edildiği tespit edilmiştir. Resimlerin öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağladığı, resimlerin verilmek istenen iletileri desteklediği, öyküleyici ve bilgilendirici türdeki metinlere ait resimlerin ana fikri desteklediği fakat şiir türündeki metinlere ait resimlerin ise ana duyguyu desteklemekte ve resimlerdeki figürlerin metnin bağlamındaki duygularla örtüşmede yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

2017 yılında Ahmet Turan Cımbız tarafından yapılan“Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Metinlerle Uyum Düzeyinin İncelenmesi” çalışmasında ise ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyum düzeyi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, resimlerin, öğrencilerin metinlerin içeriğini tahmin edebilmesini sağladığı; ait oldukları metinlerin başlığını desteklediği; ait oldukları metnin içerikleriyle uyumlu olduğu; ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklediği saptanmıştır. Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisinin gözetildiği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandıracak düzeyde olduğu belirtilmiştir.

2019 yılında Kübra Karadağ tarafından yapılan “İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Metinlerle Uyumunun İncelenmesi” çalışmasında elde edilen bulgular sonucunda resimlerin metinlerin başlığını yüksek düzeyde desteklediği; ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu orta düzeyin altında desteklediği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; ait oldukları metin ile orta düzeyde kısmen uyumlu olduğu; resimlerin metindeki hikâye unsurlarından olay, zaman ve kahraman unsurları ile orta düzeyin altında örtüştüğü; mekân unsuru ile orta düzeyde örtüştüğü saptanmıştır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu çalışma doküman incelemesine dayalı nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Yıldırım, 1999: 10). Doküman inceleme ise araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir. Veriler, içerik analizine göre analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerle uygulamalı çalışma yapılmış, ders kitaplarının zorunlu temalarda yer alan metinlerin metin -görsel uyumu analiz edilmiştir. Türkçe öğretmenleri ile standartlaştırılmış açık uçlu görüşme / yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden olan yapılandırılmış görüşme “Dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur.” (Patton’dan aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2008: 76). Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan “görüşmeciyi yanlılığına veya öznelliğine” azaltır. Bu anlamda bu yaklaşım, bir araştırmada birden fazla görüşmecinin kullanılacağı durumlarda etkili bir biçimde kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 76).

TDK’ye göre tema; bir ders programı, bir öğretim ünitesi, bir eğitim etkinliği için temel olarak benimsenen ve yinelenen düşünce ya da konu olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle tema, birçok konuyu barındıran üst başlık, üst konu olarak da tanımlanabilir. Zorunlu tema ise her sınıf düzeyinde mutlaka işlenmesi gereken temadır. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında “Erdemler”, “Milli Kültür” ve “ Milli Mücadele ve Atatürk” 5, 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde zorunlu temalar olarak belirlenmiştir.

2018- 2019 eğitim öğretim yılında okullarda kaynak kitap olarak okutulmak üzere 5, 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde toplam yedi Türkçe ders kitabı

yayımlanmıştır. Bu çalışmada 2018-2019 eğitim öğretim yılında Türkçe ders kitabı olarak yayınlanmıştır:

MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Eksen Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

MEB Yayınları 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, incelenmiştir.

Bu ders kitaplarında her temada üç okuma metni, bir dinleme metni ve bir serbest okuma metni olmak üzere beş metin bulunmaktadır. Dört Türkçe ders kitabında zorunlu temaların tamamında toplam 60 metin bulunmaktadır. Bu 60 metnin 36'sı okuma metni, 12'si dinleme metni ve 12'si ise serbest okuma metnidir. Çalışmada her sınıf düzeyinde onar öğrenci ile zorunlu temalardaki okuma metinleri, metin-görsel uyumu açısından uygulamalı olarak incelenmiştir. Zorunlu temalardaki okuma metinleri için tasarlanmış görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliği hakkında 10 Türkçe öğretmenin görüşüne başvurulmuştur.

Adı geçen ders kitaplarındaki zorunlu temalarda bulunan metinler metin-görsel uyumu "Taslak Ders Kitapları ve e-İçeriklerinin Panel İncelemesi"nde geçen "Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu" bölümündeki kriterler göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşü de alınarak belirlenen sorular eşliğinde katılımcılar tarafından incelenmiştir.

Araştırma Grubu ve Materyali

Araştırma materyalini 2018-2019 eğitim öğretim yılında yayımlanmış 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için yayınlanmış Van ilindeki okullarda okutulan dört Türkçe ders kitabındaki zorunlu temalar oluşturmaktadır. Bu ders kitapları seçilirken araştırmanın yapıldığı bölgedeki okullarda okutulan kitaplar dikkate alınmıştır. Araştırma grubu ise Van ili Muradiye ilçesinde görev yapan 10 Türkçe öğretmeni ve aynı ilçede bulunan bir ortaokuldaki 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda eğitim-

öğretim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Her sınıf düzeyinde 10 öğrenci random yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde zorunlu temalardaki metinlerin görsellerle uyumunu incelemek amacıyla öğretmen ve öğrencilere yöneltilecek sorular için 38 sorudan oluşan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Sorular “Taslak Ders Kitapları ve e-İçeriklerinin Panel İncelemesi”de geçen “Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu” bölümündeki kriterler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Soru havuzundaki 20 soru öğretmenlere, 18 soru ise öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Gerek ölçme ve değerlendirme alan uzmanları, gerek Türkçe eğitimi alan uzmanlar, gerek de çocuk gelişimi alanında uzman kişiler eşliğinde soru havuzundan araştırmaya uygun nitelikte ve nicelikte soru seçilmiştir. Random seçilmiş bir metin üzerinden soruların öğrenciler tarafından doğru anlaşılabilirliği ve seviyeye uygunluğunu ölçmek açısından gerekli ön çalışma yapılmıştır. Yapılan ön çalışma sonucunda bazı değişiklikler yapılmış, öğretmenlere sorulması kararlaştırılan iki soru içerik açısından öğrencilerin anlamada ve yorumlamada yetkin olmadıkları saptanınca öğrencilere yöneltilecek soru listesinden çıkarılmıştır. Böylece araştırmada kullanılacak beşi öğrencilere, yedisi öğretmenlere yönelik toplam on iki soru kesinleştirilmiştir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine yıllık plana da uyularak zorunlu temalarda metin görsel uyumunu incelemek için hazırlanmış sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere metin okunmadan önce "Görsellerden hareketle metni yorumlar.", "Görsellerden ve başlıktan hareketle metnin konusunu tahmin eder.", "Görsellerle sunulan bilgileri, olayları, düşünceleri yorumlar ve değerlendirir." Türkçe ders kazanımları doğrultusunda metnin içeriğini tahmin etme çalışmaları yapılmıştır. Daha sonra metin, türüne uygun okuma yöntemiyle sınıfta okunmuştur. Okuma çalışmasının ardından öğrencilere yapılandırılmış görüşme formu dağıtılmıştır. Her bir öğrenci soruları bireysel, yazılı olarak cevapladı. Bütün sınıfın katılımı ile gerçekleştirilen bu işlemin ardından random

yöntemi ile her sınıf düzeyinde 10 öğrencinin kâğıdı seçildi ve diğer metin çalışmalarında da bu öğrencilerin cevapları kabul edildi.

İlçede görev yapmakta olan 10 Türkçe öğretmeni, Türkçe ders kitaplarındaki, özellikle zorunlu temalardaki metinlerde, metin-görsel uyumunu incelemek için standartlaştırılmış açık uçlu görüşme / yapılandırılmış görüşme yapılmadan bir ay önce araştırma hakkında bilgilendirilmiştir. Öğretmenler yapılandırılmış görüşme öncesi ders kitaplarındaki metinleri ve görselleri incelediklerini beyan etmiştir. Yapılandırılmış görüşmede öğretmenlere açık uçlu yedi soru yöneltilmiştir. Öğretmenler Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu tema metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki fikirlerini yöneltilen sorulara yazılı olarak cevap vermişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma konusuyla ilgili gerekli literatür taraması yapılmış; gerekli kitaplar, tez ve doktora çalışmaları, makaleler ve internet ortamından çalışma ile ilgili yararlı olabilecek bilgi taraması yapılmış, araştırılmış ve kaynaklar belirtilerek kullanılmıştır.

Araştırmada, 2018- 2019 eğitim-öğretim yılında okullarda kaynak kitap olarak okutulan:

MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Eksen Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Dersdestek Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

MEB Yayınları 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, incelenmiştir.

Bu ders kitaplarında her temada beş metin olmak üzere zorunlu temalarda toplam 60 metin bulunmaktadır. Bu 60 metnin 36'sı okuma metni, 12'si dinleme metni ve 12'si ise serbest okuma metnidir. Araştırma, okuma metinleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Araştırmada Kullanılan Sorular

Öğretmenler İçin Hazırlanmış Sorular

Görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliği:

1. Okuma metinlerinde verilen görsellerin (resim, karikatür vb.) metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?(Metnin içeriği hakkında ipucu vermeyen ya da yanlış yorumlara neden olan görsellerin olduğu metin adlarını yazınız.)
2. Metin görsellerinin anlaşılabilirliği ve metnin içeriği hakkında düşündürmedeki yönlendiriciliği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Görsellerin nitelik ve nicelik açısından yeterliliği:

3. Görsellerdeki ayrıntıların, metinde işlenen konuyla ve anlatılanlarla uyumu hakkında neler düşünüyorsunuz? (Metindeki zaman, mekân ve karakterlerin doğru resmedilmesi, metinde mekan ve karakterler hakkında verilen bilgilerin görsellerde eksiksiz çizilmesi, gösterilmesi vb.)(Metin- görsel uyumsuzluğunun olduğunu düşündüğünüz metin adlarını yazınız.)
4. Metinlerde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz? (Okuma isteği uyandırmayan metin adlarını yazınız.)
5. Görsellerin öğrencilerin düzeyine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?(Pedagojik açıdan, bilişsel açıdan...)
6. Görsellerin yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?(Metnin doğru ve yeterli görselle zenginleştirilmesi, sayıca yeterlilik...)(Özellikle dikkatinizi çeken, görsellik açısından eksik olduğunu düşündüğünüz metin adlarını yazınız.)
7. Görsellerin özgünlüğü ve estetik zevk uyandırmadaki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Öğrenciler İçin Hazırlanmış Sorular

Görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliği:

1. Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmedeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz? (Metindeki zaman, mekânı ve karakterler ile görsellerde tasvir edilenlerin uyumlu olması, metinde karakterler hakkında verilen bilgilerin eksiksiz çizilmesi, gösterilmesi, metin boyunca görseller arasında mantıksal hatanın olmaması vb.)

Görsellerin nitelik ve nicelik açısından yeterliliği:

3. Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?
4. Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk-güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Verilerin Analizi

Çalışmada esas alınan ders kitaplarının zorunlu temalarda yer alan 36 okuma metni, öğretmen ve öğrenci görüşleri çerçevesinde iki aşamada incelenmiştir. Birinci aşamada öğrencilere beş sorudan oluşan açık uçlu sorular yöneltilmiş ve bu sorular doğrultusunda her bir metnin görselini/görsellerini ayrı ayrı değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışmaya katılan 130 öğrenci arasından random olarak seçilen toplam 40 öğrencinin verdikleri cevaplar çalışmada kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilerin görseller hakkındaki görüşleri, "Taslak Ders Kitapları ve e-İçeriklerinin Panel İncelemesi"nde geçen "Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu" bölümündeki kriterler göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında metin görsellerinin metnin içeriği ile olan uyumu hakkında Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Çalışmaya katılan 10 Türkçe öğretmenine 7 sorudan oluşan açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar soruları zorunlu temalardaki bütün okuma metinlerini göz önünde bulundurarak yanıtlamışlardır. Araştırmacı yanıtlardan hareketle her sorunun cevabı “Taslak Ders Kitapları ve e-İçeriklerinin Panel İncelemesi”nde geçen “Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu” bölümündeki kriterler göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Sonuç

Türkçe Ders Kitaplarındaki Zorunlu Temalarda Yer Alan Metinlerdeki Metin-Görsel Uyumu Hakkında Öğrenci Görüşleri

5. Sınıf Öğrencilerinin Zorunlu Temalardaki Metin-Görsel Uyumu
Hakkında Görüşleri

“Milli Mücadele ve Atatürk” Teması

“Bilmeyen Var mı?” Metni

Tablo 1

Bilmeyen Var mı? Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Metnin konusu ve vermek istediği mesajı doğru tahmin ettiğim için görselleri yeterli buluyorum.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Anlatılanlar eksiksiz görselleştirilmiştir. Görseller arasında mantıksal hata yoktur. Görseller ile metin uyumludur.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin ettim.	3
	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü olay zincirindeki her halka görselleştirilmiştir.	7
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk -	Görseller seviyemize uygundur fakat iç içedir, bu da metnin görünümünü olumsuz etkilemektedir.	4

güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundur fakat siyah beyaz ağırlıklı ve iç içe olduğundan görseller biraz karmaşık geldi. Renkleri beğenmedim.	6
Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin ile görseller iç içe olduğundan metni etkinlik sandım ama yine de metni okuma istedim.	3
	Görseller dikkat çekiciydi, bende metni okuma isteği uyandırdı.	7

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin “Bilmeyen Var mı?” metninin görsel renklerini ve görsellerinsayfadaki düzenini beğenmedikleri fakat bütün öğrencilerin metin-görsel uyumunu yeterli buldukları görülmektedir. Öğrencilerin görsel sayısını yeterli ve görselleri seviyelerine uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Görsellerin öğrencilerde metni okuma isteği uyandırdığı görülmektedir.

“Mustafa Kemal’in Kağnısı” Metni

Tablo 2

Mustafa Kemal'in Kağnısı Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Metnin konusu ve vermek istediği mesajı doğru tahmin ettiğim için görselleri yeterli buluyorum.	7
	Savaş ortamını tasvir eden bir görsel olmalıydı bu nedenle görseller yeterli değildir.	3
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller arasında mantıksal hata yoktu. Görseller ile metin uyumludur.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü metnin konusunu doğru tahmin ettim.	7

sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yetersizdir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin edemedim. Savaşın olduğu yerin de görseli olmalıydı.	3
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundur. Renkler soluk ve koyu olduğu için görselleri estetik açıdan zayıf buldum. Görsellerin renkleri savaş ortamını iyi yansıtmıştı, görseller estetik açıdan yeterlidir.	10 5 5
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin dikkat çekiciydi, bende okuma isteği uyandırdı. Görseller dikkatimi çekmedi ama şiir okumayı sevdiğim için metin bende okuma isteği uyandırdı.	6 4

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerden bazıları görsel sayısını yetersiz ve görsellerde kullanılan renkleri soluk bulmuş, metin-görsellerinin estetik açıdan zayıf olduğunu, dikkatlerini çekmediğini belirtmişlerdir. Fakat çoğunluk “Mustafa Kemal’in Kağnısı” metninde metin-görsel uyumunu yeterli bulduklarını, görsellerin renklerini ve çizimlerin metnin içeriği ile uyumlu olduğunu, metni okuma isteği uyandırdıklarını belirttikleri görülmektedir.

“15 Temmuz” Metni

Tablo 3

15 Temmuz Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
---------	-------------------	-------------------------------

1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Metnin konusu ve vermek istediği mesajı doğru tahmin ettiğim için görselleri yeterli buluyorum.	6
	Metnin konusunu Ömer Halisdemir'in resminden tahmin ettim fakat görseller içeriği, mesajı yansıtmada yeterli değildi.	4
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller arasında mantıksal hata yoktu. Görseller ile metin uyumludur.	3
	Metinde 15 Temmuz gecesinden bahsediliyor, o geceye ait bir resim olmalıydı, bu nedenle bence görseller ile metnin içeriği arasında uyumsuzluk var.	7
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin ettim.	3
	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir. 15 Temmuz gecesine ait resimler, köprüdeki olaylarla ilgili resimler olmalıydı.	7
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundur.Görsellerde canlı renklerin tercih edilmesini beğendim. Görseller bende estetik zevk uyandırdı, görselleri beğendim.	10
Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin dikkat çekiciydi, bende okuma isteği uyandırdı.	7
	Görseller dikkatimi çekti fakat metni okuma isteği uyandırmadı daha ilgi çekici görseller kullanılabilirdi.	3

Tablo 3 incelendiğinde öğrenciler “15 Temmuz” görsellerin metnin konusunu tahmin etmede yeterli olduğunu, metnin görsellerinde kullanılan renkleri beğendiklerini, görselleri seviyelerine uygun bulduklarını, metin görsellerinin dikkat çekici olduğunu ve metni okuma isteği uyandırdıklarını belirttikleri görülmektedir. Fakat görsel sayısını eksik bulduklarını, 15 Temmuz gecesine ait bir görselin mutlaka olması gerektiğini, metnin konusunu ilk resimden tahmin etselerde metnin vermek istediği mesajı tahmin edemediklerini belirttikleri görülmektedir.

“Erdemler” Teması

“Güvercin” Metni

Tablo 4

Güvercin Metni Hakkındaki Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve vermek istediği mesajı iletmede yeterli değildi çünkü metnin içeriğini tam olarak tahmin edemedim.	7
	Görselde sıradan bir kuş avı resmedilmiş oysa metin dayanışmanın, dostluğun, bilgeliğin mesajını veriyor. Bu nedenle görselleri yetersiz buldum.	3
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller arasında mantıksal hata yoktu. Görseller ile metin uyumludur.	2
	Görsellerde mantıksal hata vardır çünkü karga ve güvercinler neredeyse avcı ile aynı boylar ve güvercinler için hazırlanmış ağ odunlara bağlı duruyor ama ikinci görselde sadece ağ resmi var. Görseller metin ile uyumlu fakat eksikler ve hatalar var.	8

3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin edemedim.	5
	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü olayın sonu ile ilgili görsel eksik.	5
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundur fakat renkleri beğenmedim, daha canlı, parlak renkler kullanılmalıydı.	7
	Renkleri ve görselleri beğendim. Görseller bende güzel duygular uyandırdı orayı hayal ettim. Görseller seviyemize uygundur.	3
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin dikkat çekiciydi, bende okuma isteği uyandırdı.	6
	Görsellerin renklerini sevmediğim için metin dikkatimi çekmedi, bende okuma isteği uyandırmadı.	4

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun “Güverciler” metnini görsellerini, görseller için kullanılan renkleri beğenmedikleri görülmektedir. Metnin görsel sayısını az buldukları ve bu eksikliğin metin tahmin çalışmalarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Öğrenciler “Güvercinler” metninin görsellerini, metnin içeriğini yansıtmada yetersiz buldukları belirtmişlerdir. Görsellerin dikkat çekici olup metni okuma isteği uyandırmada kısmen yeterli buldukları görülmektedir.

“Hacivat ile Karagöz- İncelik” Metni

Tablo 5

Hacivat ile Karagöz- İncelik” Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci
---------	-------------------	------------------------

		Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Metnin konusunudoğru tahmin ettim fakat vermek istediği mesaj için görsel olmadığından görselleri metnin içeriğini yansıtmada yeterli bulmuyorum. Görseller metnin konusunu iletmede yeterliydi çünkü metnin konusunu doğru tahmin ettim.	7 3
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller arasında mantıksal hata yoktu. Görseller ile metin uyumludur. Görsellerde Hacivat İle Karagöz'ün resimleri vardı içerikle ilgili resim yoktu. Metin ile görseller arasında uyum yok.	3 7
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü anlatılan olay ile ilgili hiç resim yok, metnin içeriğini doğru tahmin edemedim. Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin ettim.	7 3
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundu. Kullanılan renkleri güzeldi, görseller estetik açıdan yeterliydi çünkü resimler güzel çizilmiş.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Tiyatro metinlerini çok sevdiğim için ve renkli resimler kullanıldığı için metin dikkatimi çekti, bende okuma isteği uyandırdı. Görseller bende metne karşı merak uyandırdı, metni okuma isteği uyandırdı.	4 6

Tablo 5 incelendiğinde 10 öğrencinin de görsellerde kullanılan renkler beğendikleri, görselleri dikkat çekici bulup metni okuma isteği duydukları görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı görseller ile metnin içeriğini uyumlu bulurken bir kısmı uyumsuzluk olduğunu belirtmiş ve görsel zenginliğin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin geneli, görselleri metnin içeriğini yansıtmada ve vermek istediği mesajı iletmede yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

“Püf Noktası” Metni

Tablo 6

Püf Noktası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görselde baba ile oğul yemek yiyip sohbet ediyorlar gibi bir izlenim var. Oysa metin usta ve çıraktan bahsediyor ve onlaryemek yemiyorlar. Görsel metnin içeriği hakkında yanlış tahminlerde bulunmama neden oldu. Görsel yetersiz.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metinde anlatılanlar ile görsel arasında mantık hatası var ve görsel eksik ve yanlış çizilmiş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünümenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin edemedim.	5
	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü anlatılan olay ile ilgili görsel kullanılmamış.	5
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Tek bir resim vardır ve o da çok küçüktü fakat görselde kullanılan renkler canlıydı, görsel güzel çizilmiştir. Görselseviyemize uygundur	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel dikkat çekiciydi, bende okuma isteği uyandırdı.	2
	Görsel çok küçüktü ve dikkat çekici değildi. Metin bende okuma isteği uyandırmadı.	8

Tablo 6 incelediğinde öğrencilerin “Püf Noktası” metni için kullanılan görselin renklerini beğendiği ve görseli seviyelerine uygun buldukları

görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu görselin dikkat çekici ve metni okuma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir. Fakat bütün öğrencilerin metin görselinin metnin içeriğini yansıtmadığını ve metnin içeriği ile uyumlu olmadığını belirttikleri görülmektedir.

“Milli Kültürümüz” Teması

“Anadolu Sevgisi” Metni

Tablo 7

Anadolu Sevgisi Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellermetnin konusunu ve vermek istediği mesajı iletmede yeterliydi.	1
	Görseller ile metin içeriği arasında çok az bir uyum vardı ama içeriği tam yansıtmadığı için görselleri yeterli bulmuyorum	9
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile metin uyumluydu.	3
	Görseller ile metin arasında tam bir uyum yoktu. Metinde anlatılanlar eksik çizilmiş.	7
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü metnin içeriğini doğru tahmin ettim.	1
	Metinde yeterli sayıda görsel kullanılmamıştır. Çünkü şiiirde tarlalardan, kerpiç evlerden, köylerden bahsedilmiş ama bunlarla ilgili görsel bulunmamaktadır.	9
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygundur fakat görsellerde kullanılan renkleri daha canlı olmasını isterdim. Görsel bende estetik zevk uyandırmadı görsele bakınca bende herhangi bir duygu uyanmadı.	8
	Görselin rengi güzeldi, canlıydı, bende güzel duygular uyandırdı. Görsel seviyemize de uygundur.	2

5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Şiir metinlerini sevdiğim için metin bende okuma isteği uyandırdı. Fakat görseller dikkatimi çekmedi.	8
	Görseli beğendim ve dikkatimi çekti, metin bende okuma isteği uyandırdı.	2

Tablo 7 incelediğimizde öğrencilerin görselin metnin içeriğini yansıtmada yetersiz olduğunu, dikkat çekici olmadığını, okuma isteği uyandırmadığını ve görsel sayısını yetersiz buldukları, belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin görselleri seviyelerine uygun buldukları fakat görsellerde daha canlı renkler kullanılmasını istedikleri görülmektedir.

“Forsa” Metni

Tablo 8

Forsa Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriği ve mesajını iletmede yeterli değildir. Çünkü metnin içeriğini tahmin etme çalışmasında içeriği doğru tahmin edemedim. Görseller metin okunduktan sonra anlam kazanıyor.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Karakterler metinde anlatılan zamana uygun çizilmiştir fakat metinde mantık hataları vardır. Birinci görselde Kara Memiş'in elbiseleri yamalyken ikinci görselde yamalar çizilmemiştir.	6
	Görseller anlatılanlarla uyumludur.	
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan	Metin görsel açıdan zenginleştirilmemiştir. Bence kahramanın tutsak olduğu ve serbest bırakıldığı zamanı anlatan birer resmin olması gerekiyordu.	6

nedenler nelerdir?	Görsel yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü önemli olayların görselleri vardı.	4
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerin çizimini beğenmedim. Kara Memiş yaratık gibi çizilmiş. Çizimler özenilmeden hazırlandığı için bende estetik zevk uyandırmadı. Daha canlı renklerin kullanılmasını isterdim. Görseller seviyemize uygun değildir.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekici değildi, özenilmeden hazırlanmış gibi, metin bende okuma isteği uyandırmadı. Görseller dikkatimi çekti ve metni okuma isteği uyandırdı.	6 4

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğu “Forsa” metniningörsellerinin metnin içeriğini yansıtmada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Görselleri eksik ve özensiz bulduklarını, görsellerin çizimlerini beğenmediklerini, görsellerde mantıksal hataların olduğunu ve görsellerin seviyelerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı görselleri dikkat çekici olduğunu, okuma isteği uyandırdığını belirtirken bir kısmının da görselleri okuma isteği uyandırmada yetersiz bulduğu görülmektedir.

“Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor”

Tablo 9

Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yeterliydi. Tahmin çalışmasında içeriği doğru tahmin ettim.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne	Görseller metnin içeriğiyle birebir uyumluydu. Anlatılan her enstrümanın görseli vardı.	10

düşünüyorsunuz?		
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterliydi çünkü metinde anlatılan her enstrümanın görseli mevcuttu.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller siyah beyaz ağırlıklı olmuş, daha canlı renklerin kullanılmasını isterdim ama görseller güzeldi, beğendim. Görseller seviyemize uygundu.	8
	Görselleri estetik açıdan zayıf buldum çünkü okuma metninden ziyade etkinlik gibi hazırlanmış. Bu da metni yorucu kılıyor. Metni ilk incelediğimde kafam karıştı.	2
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkatimi çekti, bende metni okuma isteği uyandırdı.	8
	Görsellerin metindeki yerleştirilme şekli karışıktı. Görseller dikkatimi çekmedi ve bende okuma isteği uyandırmadı.	2

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin “Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor” metnini genel olarak beğendikleri, metnin görsel sayısını ve görsellerin metnin içeriği ile uyumlu, metnin içeriğini yansıtmada yeterli buldukları görülmektedir. Öğrenciler görsellerin daha renkli olmasını ve metin içerisinde daha düzenli konumlandırılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Görsellerin dikkat çekip metni okuma isteği uyandırdığını belirttikleri görülmektedir.

6. Sınıf Öğrencilerinin Metin Görsel Uyumu Hakkındaki Görüşleri

“Erdemler” Teması

“Forsa” Metni

Tablo 10

Forsa Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Görüşe

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yeterli değildi. Konuyu doğru tahmin edemedim.	8
	Görseller metnin içeriği hakkında ipucu veriyordu. Tam yansıtmamakla beraber hiç alakası yoktu diyemem.	2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller zamana vemekâna uygun fakat Kara Memiş'in yamaları bir görselde gösterilirken diğerinde çizilmemiş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yetersizdi çünkü metni doğru tahmin edemedim. Kara Memiş'in namaz kıldığı, tutsak olduğu, çiftçiye verildiği görseller ve kaftanı giydiği görsel olmalıydı.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller daha canlı olabilirdi. Daha açık tonlar kullanılmalıydı. Gerçekçi resimler daha iyi olurdu. Görseller seviyemize uygun. Fakat estetik açıdan çok kaliteli değildi. Resimleri çok beğenmedim.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller bende metni okuma isteği uyandırmadı, dikkatimi çekmediler.	4
	Metni bildiğim için okumak istedim.	2
	Görseller dikkatimi çekti ve metni okumak istedim.	4

Tablo 10'u incelendiğimizde bütün öğrenciler görselleri seviyelerine uygun bulmakla beraber görsellerin renklerini beğenmediklerini, metnin yeterli sayıda görsellerle zenginleştirilmediğini belirtmişlerdir. İki öğrenci görsellerin metnin içeriği ile uyumlu olduğunu belirtmiş fakat çoğunluk görselleri metnin konusunu ve mesajını iletmede yetersiz bulmuştur. Öğrencilerin bazıları görselleri dikkat çekici ve metnin içeriği hakkında merak uyandırdığını belirtirken bazıları ise görsellerin dikkatlerini çekmediğini belirttikleri görülmektedir.

“Kaynatılmış Tohum” Metnin

Tablo 11

Kaynatılmış Tohum Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin mesajını iletmeye yetersiz, metnin konusunu tahmin etmemde yetersiz kaldı.	7
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile içerik uyumlu. Karakterler ve kıyafetler dönemle çok uyumlu olmuş. Mantıksal hata da yok.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterli değil. Çünkü metnin konusunu tahmin etme çalışmasında yanlış tahminlerde buldum. Tohumların resmi, tohumların dağıtıldığı yer ve çocuğun çiçeğini büyültmeye çalıştığı zamanın ve arkadaşlarının çiçeklerinin büyüdüğü görseller keşke olsaydı. Daha ilgi çekici ve anlamlı olurdu.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerin renkleri canlı ve dikkat çekiciydi. Estetik açıdan güzel resimler. Benim hoşuma gitti. Görseller seviyemize uygun.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne	Görseller dikkat çekiciydi. Görselleri görünce metni okuma isteği uyandı. Metnin içeriğini merak ettim.	10

düşünüyorsunuz?

Tablo 11'i incelediğimizde öğrencilerin genel olarak görsellerde kullanılan renkleri beğendikleri, görselleri dikkat çekici ve merak uyandırıcı buldukları, görsellerin metinde anlatılanlarla uyumlu buldukları görülmektedir. Görsellerin metnin içeriğini yansıtmadaki yeterliliği konusunda ise üç öğrenci görselleri yeterli bulurken diğer öğrenciler görselleri yetersiz bulmuşlardır. Öğrencilerin görsel sayısını yetersiz buldukları görülmektedir.

“Ceylana Yardım Edenler” Metni

Tablo 12

Ceylana Yardım Edenler Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve mesajını iletmede yeterliydi. Metnin konusunu doğru tahmin ettim.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin ve görseller oldukça uyumluydu. Karakterler ve anlatılanlar çok iyi görselleştirilmiş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterliydi. Görseller içeriği çok iyi yansıtmış ve tahmin çalışmasında çok yardımcı oldular.	10
4)Metinlerde kullanılan		

görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk -güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renkler çok güzel çok canlı ve dikkat çekiciydi. Görseller seviyemize uygundu. Estetik açıdan çok başarılıydı. Görselleri çok beğendim.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekiciydi, bende merak uyandırdı ve metni okumak için sabırsızlandım.	10

Tablo 12 incelendiğinde bütün öğrencilerin metin ile görselleri uyumlu buldukları görülmektedir. Öğrencilerin metnin görsellerini her yönüyle beğendikleri görülmektedir; görsel sayısını, görsellerde kullanılan renkleri, çizimleri...

“Milli Kültürümüz” Teması

“Nevruz” Metni

Tablo 13

Nevruz Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Başlık olmasaydı görsellerden hareketle içeriği tahmin edemezdim. Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersiz.	10

2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metinde anlatılanlar ile görseller uyuşmuyor. Görsellerde bir salon var oysa metinde şöenlerden, törenlerden vs. bahsediyor.Kapalı bir mekân resminden ziyade daha canlı,renkli bir nevrüz şöeni resmi olabilirdi.Görselden de nevrüz kutlaması anlaşılıyor.	8
	Uyumlu, renkli giyinmişler.	2
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görseller yetersiz.Nevrüz şöenin,ateşinin resmi olmalı. Metnin içeriğini yansıtan küçük resimler kullanılabilirdi.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Renkler çok koyu. Nevruz canlı rengârenk bir ortamdır. Metinde de öyle anlatılıyor fakat görseller çok koyu. Görsel seviyemize uygun değil. O görselden nevrüzü anlamadık. Estetik açıdan da görselçok zayıftı.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel olarak çok koyu ve ilgisiz bir resim kullanılmıştır. Görsel ilgi çekici değil, okuma isteği uyandırmıyordu.	10

Tablo 13 incelendiğinde bütün öğrencilerin görsellerin metnin içeriğini yansıtmada yetersiz bulunduğu, görseller ile metnin içeriğinin uyuşmadığını, görsel sayısını az buldukları ve görsellerde kullanılan renklerin metnin içeriği ile uyuşmadığını belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin görselin dikkat çekmediğini ve metni okuma isteği uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir.

“Türküler Dolusu” Metni

Tablo 14

Türküler Dolusu Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci
---------	-------------------	------------------------

		Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu, vermek istediği mesajı iletmede yetersiz kalmıştır. Hatta metinde anlatılanlarla pek bir bağlantıları yoktur.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Şiirde anlatılanlar ile görseller arasında uyum yoktur. Kullanılan görseller şiirin içeriğinden bağımsızdır. Şiirde anlatılan hiçbir şeyin görseli kullanılmamıştır.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görsel ile zenginleştirilmemiştir çünkü şiirde anlatılan şeyler görselde yer almamaktadır. Metinde anlatıldığı gibi yöresel bir sofraya, köy ve tarla resmi, kiraz, karpuz, şile bezi vb. şeylerin resmi kullanılabilirdi.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renkler soluktu, daha canlı, parlak renkler kullanılabilirdi. Görsel estetik açıdan zayıftı, bende güzel duygular uyandırmadı	6
	Birinci görsel seviyemize uygundu fakat ikinci görseli basit buldum..	
	Görseller seviyemize uygundur.	2
	Görseller güzeldi ve seviyemize uygundu.	2
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Canlı renklerle boyanmış ve gerçekçi olan görseller kullanılmalıydı, böyle olmadığından görseller dikkat çekici değildi ve metni okuma isteği uyandırmadı.	8
	Görseller dikkat çekici değildi ama şiir türünü sevdiğim için metni okumak istedim.	2

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin görselleri metnin konusunu ve mesajını iletmede yetersiz, metnin içeriği ile uyumsuz buldukları görülmektedir. Öğrenciler görsel sayısını yetersiz, görselleri ve renklerini beğenmedikleri görülmektedir. Görselleri seviyelerine uygun bulduklarını fakat görsellerin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp” Metni

Tablo 15

Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmemektedir. Metnin konusunu yanlış tahmin ettim.	3
	Görseller içeriği kısmen yansıtmamaktadır.	7
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile içerik kısmen uyumlu olmuştur. Mekân, karakter anlatılanlar ile uyumlu olmuş.	6
	Mantıksal hata var. Kümes evden daha lüktür. Fakir ailenin kümesi çok lüks olmuş.	4
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı az. Bazı önemli olayların da görselleri olmalıydı.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerin renkleri canlı,güzeldir; renklerini beğendim. Görseller estetik açıdan güzel ve etkili olmuş. Görseller seviyemize uygundu.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekici değildi ve okuma isteği uyandırmadı.	2
	Görseller dikkat çekiciydi ve bende okuma isteği uyandırdı.	8

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin genelinin görselin metnin içeriği yansıtma yetersiz bulunduğu görülmektedir. Öğrenciler, görsellerin içeriği ile metnin içeriğini uyumlu buldukları fakat kümes resmini abartılı buldukları görülmektedir. Öğrencilerin görsellerde kullanılan renkleri beğendikleri, görsellerin dikkat çekici ve görselleri metni okuma isteği uyandırmada yeterli buldukları görülmektedir.

“Milli Mücadele” Teması

“Atatürk Orman Çiftliği” Metni

Tablo 16

Atatürk Orman Çiftliği Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtma yetersiz kalmıştır. Görseller; metinde doğadan, herhangi bir ormanlık alandan ya da kuraklık ve küresel ısınmadan bahsedilecek diye düşündürüyor.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller içerikle uyumlu değildir. Metinde bahsedilen zamanla da uyuşmamaktadır. Metinde anlatılanlara ait görsel kullanılmamıştır.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin dört sayfadan oluşmaktadır ve sadece iki görsel kullanılmıştır. Bu nedenle metin için kullanılan görsel sayısı yetersizdir. Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir çünkü metinde anlatılanlara dair resim kullanılmamıştır. Atatürk'ün çiftçilerle konuşurken ki resmi ve anlatılan diğer önemli olaylarla ilgili resim kullanılsa metin daha anlaşılır olurdu.	2 8
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih	Görsellerde kullanılan renkler canlı ve dikkat çekiciydi, seviyemize uygundu.	6

edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renkler estetik açıdan zayıftı çünkü birinci görsel bende güzel duygular uyandırmadı fakat görseller seviyemize uygundur.	4
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsellerin rengi dikkatimi çekti ama metni okuma isteği uyandırmadı. Görseller dikkat çekici değildi, bende metni okuma isteği uyandırmadı.	6 4

Tablo 16 incelendiğinde öğrenciler görsellerle metnin içeriğini uyuşmadığını ve görsellerin hem nitelik hem de nicelik olarak yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Görselleri seviyelerine uygun bulmuşlarını ve genel olarak görsellerde kullanılan renkleri de beğendiklerini fakat görsellerin metni okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Atatürk Geometri Kitabı Yazmış” Metni

Tablo 17

Atatürk Geometri Kitabı Yazmış Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmede yetersizdir çünkü Atatürk'ün kitap okuduğu bir resmin kullanılmıştır.	4
	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersizdir çünkü metnin içeriğini tahmin etme çalışmasında içeriği doğru tahmin edemedim.	6
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metin için Atatürk'ün kitap okuduğu bir görsel kullanılmıştır. Bu nedenle bence uyum yoktur.	10

3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görsel ile zenginleştirilmemiştir. Çünkü kullanılan görsel metnin içeriği yansıtmamaktadır ve içerikle ilgili herhangi bir görsel de kullanılmamıştır.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Siyah beyaz bir fotoğraf kullanılmıştır. Renkli bir fotoğraf kullanılsa daha iyi olurdu. Görsel seviyemize uygundur.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel hem küçük hem de sayfanın en aşağısındaydı. Bu nedenle görsel dikkatimi çekmedi ve bende metni okuma isteği uyandırmadı.	4
	Görsel dikkat çekici değildi ve metni okuma isteği uyandırmıyordu.	6

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin görseli metnin içeriğini yansıtmada yetersiz buldukları, metnin içeriği ile uyumsuz bulduğu görülmektedir. Öğrenciler görseli seviyelerine uygun bulduklarını fakat görselin rengini ve boyutunu beğenmediklerini; görselin dikkatlerini çekmediği ve metni okumaya karşı merak uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir.

“30 Ağustos” Metni

Tablo 18

30 Ağustos Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen	Görsel arka fona yerleştirildiği için görselden hiçbir şey anlaşılıyor. Bu nedenle görsel metnin içeriği	

mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	ve mesajını iletmede yetersizdir.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Şiiri okuyunca görselin metnin içeriği ile uyumlu olduğu görülüyor fakat görsel metnin arka fonu olarak kullanıldığından pek belli olmuyor.	1
	Görsel metnin içeriği ile uyumlu değildir.	9
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli görselle zenginleştirilmemişçünkü tek bir görsel kullanılmıştır ve o da arka fona yerleştirilmiştir.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel arka fona yerleştirilmişve siliktir. Görsel estetik değil ve rengini beğenmedim. Görsel seviyemize uygundur.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metni etkinlik sandım. Dikkatimi çekmedi, okuma isteği uyandırmadı.	10

Tablo 18 incelendiğinde bütün öğrenciler görselin metnin içeriğini yansıtmadığını, silik olduğunu ve metnin okuma metninden ziyade etkinlik gibi hazırlandığını belirttikleri görülmektedir. Görselin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

7. Sınıf Öğrencilerinin Metin Görsel Uyumu Hakkındaki Görüşleri

“Erdemler” Teması

“Mor Salkımlı Ev” Metni

Tablo 19

Mor Salkımlı Ev Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve mesajını iletmede yetersiz kalmış. Konuyu tahmin edemedik.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile içerik uyumu pek yoktu. Bilgiler eksik çizilmiş. Kişiler şaşşı çizilmiş. İki görsel var biri ev resmi o sebeple mantık hatası yok.	5 5
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli görselle zenginleştirilmemiş. Komşuların onlara yardım ettiği resim, yaşlı teyzenin onlara bir odayı verdiği yer ve arka bahçenin resmi olmalıydı. Eğer bu görseller de olsaydı metin içeriğini daha iyi anlardık ve okuma isteği de uyandırdı.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerin rengi daha canlı olmalıydı. Estetik açıdan çok zayıf görseller.İnsanlar şaşşı, ayakkabıları çizilmemiş, yol çizilmemiş havada duruyorlar gibi. Görsel seviyemizin altındadır.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metnin görselleri dikkat çekici değil ve okuma isteği uyandırmıyor. Görseller dikkat çekici ve okuma isteği uyandırıyor.	7 3

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerin görsellerle metnin içerik uyumunu yeterli bulmadıkları görülmektedir. Görsellerin renklerinin beğenilmediği ve estetik açıdan da yetersiz bulunduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler görsellerin dikkat çekici olduğunu, okuma isteği uyandırdığını belirtirken bazı öğrenciler de

görselleri dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

“Sevgi Kurtaracak Bizi” Metni

Tablo 20

Sevgi Kurtaracak Bizi Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersizdi. Görseller çok karmaşıktı, konuyu tahmin etmekte zorlandım. Tahmin çalışmasında yanıldım. Görseller uyumsuz olmuş.	8
	Görseller içeriği yansıtıyor. Başlığa bakınca anlam kazanıyor.	2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Uyumsuz olmuş. Anlatılanlarla görseller alakasız olmuş. Görseller farklı bir konuyu aileyi anlatıyor görselde ise sevgi, her şeye karşı duyulan sevgiden bahsediyor.	8
	Metinde anlatılanlar ile görseller uyumluydu.	2
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterli fakat şiirin içeriği ile alakasızdır, uyumsuzdur. Görsellerin düzenlenmesi çok karmaşıktı.	10
	Görsel sayısı yeterliydi.	2
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Renkler çok canlı ve güzel olmuş fakat estetik açıdan çok zayıf olmuş. Çünkü görseller çok karmaşık, düzensiz yerleştirilmiştir. Görseller seviyemize uygun.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin	Renkler çok canlı. Dikkatimi çekti ve okuma isteği	5

dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	uyandırdı. Çok karmaşık olmuş, okuma isteği uyandırmadı.	5
---	---	---

Tablo 20 incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmı metin ile görsellerin uyumunu başarılı bulurken bir kısmı da başarısız bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin geneli metnin içeriğinde anlatılanların eksik görselleştirildiğini, görsellerde kullanılan renkleri beğendiklerini, görsellerin seviyelerine uygun olduğunu fakat sayfadaki düzenlemesini karmaşık bulduklarını ve görsellerin okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını belirttikleri görülmektedir.

“Kırmızı Pabuçlar” Metni

Tablo 21.

Kırmızı Pabuçlar Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve mesajını iletmede yeterliydi. Çünkü tahmin çalışmasında içeriği kısmen de olsa tahmin ettik. Görseller metnin konusunu ve içeriğini iletmede yetersiz kalmıştır. Konuyu doğru tahmin edemedim. Önemli noktalar görselleştirilmemiştir.	8 2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Anlatılanlarla görseller uyumlu olmuş. Anlatılanlar resimlerde gösterilmiştir.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel	Görsel sayısı yeterli değil. Kızın çoraplarını	

sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	boyadığı resim mutlaka olmalıydı. Eğer öyle olsaydı metnin içeriğini tam tahmin ederdik.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerin renkleri daha canlı olmalıydı. Çok soluk renkler kullanılmış. Bütün karakterlerin gözleri şaşkıncıdır. Bu da estetik açıdan zayıflatıyor görselleri. Görseller seviyemize uygun.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkatimi çekmedi çünkü çok soluk. Okuma isteği de uyandırmadı. Görseller okuma isteği uyandıracak düzeyde ilgi çekici değil.	7
	Görseller dikkatimi çekti ve metni okuma isteği uyandırdı.	3

Tablo 21 incelendiğinde öğrencilerin genelinde metin-görsel uyumunu başarılı buldukları, görsellerin metni bütünlediklerini belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler görsel sayısını yetersiz bulduklarını ve görsellerde daha canlı renkler kullanılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Görsellerin dikkat çektiği fakat okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

“Milli Kültürümüz” Teması

“Ülkem’in Renkli Haritası” Metni

Tablo 22

Ülkem’in Renkli Haritası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen	Görsellere bakınca metnin içeriğini çok az tahmin	7

mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	edebildim.Çok uzun bir metin görseller yetersiz kalmış. Görseller metnin konusunu iletmede yetersiz. İçeriği tam ve doğru tahmin edemedim.	3
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile içerik uyumu çok iyi değil. Birinci görselde Ülkem'in çizdiği haritanın en azından bir kısmı gösterilmeliydi. Ülkem'in coğrafi özellikler ağırlıklı çizdiği harita son resimde gösterilmiş fakat metinde anlatılanla hiçbir alakası yok. Son görselde ülkenin turistik yerlerinin çizildiği bir harita var ve Ülkem'in haritası ile hiçbir ilgisi yok. Mantık hatası olmuş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yetersizdir. Metnin son görseli Ülkem'in çizdiği harita değil. Diğer görsellerde çok özensiz hazırlanmış. Metnin içeriğini yansıtan birkaç görsel kullanılabilirdi.	4
	Görsel sayısı yetersizdir.	6
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemizin çok altında ve estetik açıdan da zayıftır. Görseller güzel duygular uyandırmadı, hoşuma gitmedi. Görsellerde daha canlı renkler kullanılmalıydı.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemiz altında olduğu için dikkatimi çekmedi ve okuma isteği uyandırmadı.	10

Tablo 22 incelendiğinde öğrencilerin genelinin metnin içeriği ile görsellerin uyumunu yetersiz bulduklarını; metnin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmediğini, görsellerin seviyelerine uygun olmadığını, seviyelerinin altında çizimler olarak belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler, görsellerin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

“Dünyayı Güldüren Adam” Metni

Tablo 23

Dünyayı Güldüren Adam Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Tablo 23 incelendiğinde öğrencilerin bir bölümü metin-görsel uyumunu

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellere bakınca metnin konusunu az da olsa anladım. Fakat mesajı anlamadım. Şenliklerle ilgili görsel olsaydı daha net anlaşılırdı. Görsel metnin konusunu iletmede yeterliydi çünkü metnin konusunu tahmin edebildim.	6 4
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metinde Nasrettin Hoca'dan bahsediyor ve görselde de Nasrettin Hoca'nın resimleri var. Bu nedenle metinde anlatılanlar ile görseller uyumlu olmuş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterliydi. Çünkü resimlere baktığımızda metnin içeriğini tahmin ettim. Görseller yeterli değil. Şenliklerle ilgili görseller de olmalıydı. Bu hem metni daha anlaşılır kılar hem de ilgi çekici yapardı.	4 6
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Renkleri beğendim. Canlı ve dikkat çekici renkler kullanılmış. Fakat görsel seviyemizin altındaydı. Gerçekçi değildi ve estetik açıdan da başarısızdı.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkatimi çekti ve okuma isteği uyandırdı.	10

başarılı bulmuşken bir bölümü de yetersiz bulduklarını ve görsel sayısını da yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Görsellerde kullanılan renkleri beğendiklerini

fakat görsellerin seviyelerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin görsellerin dikkat çektiğini ve okuma isteği uyandırdığını belirttikleri görülmektedir.

“Bayrak” Metni

Tablo 24

Bayrak Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin metin-görsel uyumunu yeterli

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin konusunu iletmede yeterliydi. Konuyu doğru tahmin ettik.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel ile metin uyumlu fakat eksikler var. Ayrıca görsel 15 Temmuz metninde de kullanılmış. Özenilmeden hazırlanmış görseller. Şiirde betimlenen durumların görselleri de olmalıydı.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Tek görsel kullanılmıştı fakat yeterliydi. Birkaç görsel daha kullanılabildi. Tasvir edilen durumların görselleri kullanılsa metin daha dikkat çekici hale gelirdi.	4 6
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Renkler daha canlı olabilirdi. Görsel seviyemize uygundu ama estetik açıdan yetersizdi.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel dikkat çekici değildi. Görsele bakınca metni okuma isteği uyanmadı bende.	10

buldukları fakat görselin özenilmeden seçildiği çünkü aynı görselin başka bir metin için de kullanıldığını belirtmişlerdir. Şiirde anlatılanların görsellerinin

olmadığını, görsel sayısının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Görselin dikkat çekmediğini ve okuma isteği de uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Milli Mücadele ve Atatürk” Teması

“İstanbul Küçük Hasan” Metni

Tablo 25

İstanbul Küçük Hasan Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellere baktığımda metnin içeriğini doğru tahmin edemedim. Görseller metnin içeriğini tahmin etmede yeterli değil.	8
	Görseller metnin konusunu ve mesajını tahmin etmemde yardımcı oldu bu nedenle de görsel metnin mesajını iletmede yeterliydi.	2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile metinler arasındaki uyum çok kısıtlı. Birebir uyuşmuyor. Karakterler ile görsel çok farklı. Hasan'ın gözü mavi diyor ama görselde kahverengi.	4
	Bir iki eksik var fakat genel anlamıyla görsel ile metin uyuşuyor,birbirini destekliyor.	4
	Hasan'ın ağacın altında oturduğu resim metnin okunmadan önce çok farklı yorumlanıyor bu yüzden bence uyumsuzdu.	2
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterliydi. Metin uzundu ve beş görsel kullanılmış bundan dolayı yeterli geldi.	3
	Görsel sayısı yetersizdi. Metin çok uzun daha farklı görselle desteklenmeydi.	7
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize	Görseller gerçekçi değil. Daha gerçekçi görsellerle desteklenmeliydi. Estetik açıdan zayıftı ve renklerde soluktu. Fakat görsel seviyemize uygundu.	10

uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?		
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ilgimi çekmedi. Okuma isteği uyandırmadı. Görsellerin renklerini beğenmesem de ilgimi çekti, metne karşı merak uyandırdı, metni okumak istedim.	8 2

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun görsellerin metnin içeriğini ve vermek istediği mesajı iletmede yetersiz buldukları görülmektedir. Öğrencilerin metin-görsel uyumunu yetersiz ve görsel sayısını az buldukları; görsellerde kullanılan renklerin daha canlı olmasını istediklerini, görsellerin dikkatlerini çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir.

“Atatürk’ün Kişiliği ve Özellikleri” Metni

Tablo 26

Atatürk’ün Kişiliği ve Özellikleri Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin içeriğini yansıtmada yetersizdir. Atatürkhakkında bir metin olduğunu anlıyorsunuz ama konunun onun kişiliği ve özellikleri olduğu tahmin edilemez. Metni okuyunca görseller daha da anlamsızlaşıyor çünkü bilim, sosyal, sanat ile ilgili yönüne değinilmiş bununla ilgili resim yok.Atatürk ‘ün halk ile ilişkisi, iletişimi var görsellerde oysa içerikte bununla ilgili bilgi yok. Görseller yanıltıcı.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne	Metin ile görseller uyumlu değil. Mekan ve karakterler açısından da birçok eksik var. Atatürk’ün sanatla, bilimle olan ilgisinden bahsediyor ve	10

düşünüyorsunuz?	bununla ilgili görsel kullanılmamış. Mantık hatası var anlatılanlar görsellerle alakasız.	
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli görselle zenginleştirilmemiştir. Kullanılan görseller metinle alakasız ve içerikle ilgili görsel kullanılmamış.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Gerek metnin arka fonu gerek de resimlerin renkleri çok soluk. Daha canlı, net görseller kullanılmalıydı. Görseller seviyemize uygun.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsellerin renklerinden ve arka fondan dolayı bende metni okuma isteği uyanmadı, görseller dikkatimi de çekmedi.	8
	Atatürk'ün kişiliği dediği için okumak istedim ama görseller bende merak uyandırmadı.	2

Tablo 26 incelendiğinde öğrenciler metin-görsel uyumunu yetersiz bulduklarını, görsellerin metnin içeriğini yansıtmadığı, metinde anlatılanların görsellerde verilmediğini belirtmişlerdir. Görsellerde kullanılan renkleri beğenmedikleri ve metnin arka fon renginden dolayı görselin dikkat çekmediğini, metni okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor” Metni

Tablo 27

15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
---------	-------------------	-------------------------------

1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellere baktığımda metnin içeriğini doğru tahmin edemedim. Görseller metnin içeriğini tahmin etmede yeterli değildi.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Metinde anlatılanlar görselleştirilmemiştir. Metinde şehitlerin isimlerinin okullara verildiği anlatılmaktadır görselde ise bayrak resmi var bu nedenle uyumsuz olmuştur.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmemiştir. Şehit isimlerinin verildiği birkaç okulun fotoğrafı görsel olarak kullanılabilirdi.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görselin rengi canlıydı fakat estetik zevk uyandırmıyordu. Herhangi bir mitingde çekilmiş bir bayrak resmi gibiydi. Görsel fotoğrafı ve seviyemize uygundu.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ilgimi çekmedi. Okuma isteği uyandırmadı.	10

Tablo 27 incelendiğinde öğrencileri metin-görsel uyumunu yetersiz buldukları ve metinde anlatılanlar ile görselin uyuşmadığını belirtmişlerdir. Görsel sayısını az bulduklarını ve görsellerin ilgi çekmediği, okuma isteği uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir.

8. Sınıfların Metin Görsel Uyumu Hakkındaki Görüşleri

“Milli Mücadele ve Atatürk” Teması

“Vatan yahut Silistre” Metni

Tablo 28

Vatan yahut Silistre Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Görüşe

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersiz kalmıştır. Bazı görseller gereksizdi, onların yerine metnin önemli noktalarının anlatıldığı görseller kullanılsa daha iyi olurdu.	8
	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yeterliydi.	2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller metinde anlatılan zamana ve mekâna uygun çizilmiştir fakat karakterlerin çiziminde ciddi hatalar mevcuttur. Metinde Paşa'nın konuşması geçmiyor ama görselde paşa konuşuyor ayrıca Zekiye kıza benzemiyor.	8
	Görseller ile metninde anlatılanlar uyumludur.	2
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli görselle zenginleştirilmiştir çünkü metni iyi yansıtıyordu.	2
	Metinde birçok önemli olay vardı onlara dair görsellerin de olmasını isterdim. Bazı görseller gereksizdi, bu da kafa karıştırıyordu.	3
	Görsellerin sayısını yeterli buluyorum fakat olan görseller metnin içeriğini doğru yansıtmıyor.	5
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde koyu renkler tercih edilmiş bu da görsellerin dikkat çekiciliği olumsuz etkiliyor. Görseller seviyemize uygun değildi, seviyemizin çok altında çizimlerdi. Estetik açıdan da yetersizdiler çünkü gerçekçi değillerdi.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekici değil, okuma isteği uyandırmadı.	5
	Görseller dikkatimi çekti ve okuma isteği uyandırdı.	3
	Görseller dikkatimi çekmedi, tiyatro metinlerini sevdiğim için okuma istedim.	2

Tablo 28 incelendiğinde öğrencilerin metin-görsel uyumunu yetersiz bulduğunu ve görsellerin bazılarının gereksiz olduğunu, görsellerde kullanılan renkleri beğenmediklerini ve görselleri seviyelerinin çok altında buldukları

görülmektedir. Öğrencilerin üçü görselleri dikkat çekici bulduğunu diğerlerinin ise görselleri dikkat çekici bulmadığı ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“O Geliyor” Metni

Tablo 29

O Geliyor Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller içeriği yansıtmıyordu. Görseller şiirin metninde arka fonu olarak kullanılmış, silik ve içerikle de ilgisizlerdir.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel ile metnin içeriği uyumsuzdur. Görselde Atatürk'ün Samsun'a çıkışı anlatılmaktadır fakat görsel olarak Atatürk'ün bir resmi ile silik bir vapur resmi var fakat vapur olduğu pek anlaşılıyor.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin görsel açıdan yetersizdir çünkü kullanılan görseller hem çok belirsiz hem de metnin içeriğini yansıtmıyor.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel bende herhangi bir duygu uyandırmadı çünkü belirsiz, renksiz. Seviyemize uygun görseller kullanılmamıştır.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel dikkat çekici değildi çünkü çok belirsizdi. Metni okuma isteği uyandırmadı.	10

Tablo 29 incelendiğinde öğrencileri bütün soruların cevabında hemfikir oldukları görülmektedir. Öğrenciler metin-görsel uyumunu yetersiz bulduklarını, görsellerin belirsiz olduğunu, görsellerin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişleridir.

“İstiklal Madalyası” Metni

Tablo 30

İstiklal Madalyası Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin içeriğini yansıtmada yeterliydi çünkü bilgilendirici bir metin görsel kullanımına pek uygun değildir.	3
	Görsel metnin içeriğini yansıtmada yeterli değildir. Birkaç görsel daha kullanılıp metin daha anlaşılır kılınabilirdi.	7
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel ile metin uyumluydu.	6
	Görsel çok küçük ve iki sayfanın birleştiği yere yerleştirilmiş, pek dikkat çekmiyor ama içerikle uyumlu.	4
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metnin görsel sayısı yetersizdi çünkü metnin içeriğini doğru tahmin edemedim. Metnin içerisinde birçok önemli şeye değiniyor onların görselleri kullanılabilirdi.	7
	Görsel sayısı yeterliydi çünkü sohbet tarzı bir metin görsel kullanılsa da olur.	3
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Metin için küçük bir madalya fotoğrafı kullanılmış fakat görselin rengi canlıydı. Görsel bende herhangi bir duygu oluşturmadı ama seviyemize uygundu.	10

5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel dikkat çekiciydi fakat bende metnin içeriği hakkında merak uyandırmadı.	3
	Görsel çok küçük ve yanlış bir yere konumlandırılmış. Dikkat çekici değildi ve metni okuma isteği uyandırmadı.	7

Tablo 30 incelendiğinde öğrencilerin büyük bölümü görselin metnin içeriğini yansıtmada yetersiz kaldığını ve metin-görsel uyumunu yetersiz bulduklarını belirttikleri görülmektedir. Görselin boyut olarak çok küçük olduğunu, metni okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir. Üç öğrencinin ise okuma parçası bilgilendirici bir metin olduğu için metin-görsel uyumunu ve görsel sayısını yeterli buldukları görülmektedir.

“Milli Kültürümüz” Teması

“Anadolu Uygarlıkları” Metni

Tablo 31

Anadolu Uygarlıkları Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusunu ve vermek istediği mesajı iletmede yeterliydi.Şiir türündeki bu metinde her dizede bahsi geçen yerle ilgili bir görsel mevcuttu.	8
	Görseller metnin içeriğini iletmede yetersizdi. Metin tarihi eserlerden bahseden bir şiir gibi görünüyordu.	2
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile metnin içeriği uyumluydu çünkü metinde anlatılan yerlere ait resimler vardı.	8
	Bazı bölümler uyumlu bazıları ise uyumsuzdu.	2

3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterliydi. Çünkü hemen hemen her dörtlükte anlatılan yerle ilgili görsel mevcuttu.	6
	Görsel sayısı yeterli değildi. Kullanılan görseller çok küçüktü, daha büyük görseller kullanılmalıydı.	4
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renklerin daha canlı olmasını isterdim fakat görseller seviyemize uygundur.	4
	Görsellerde tercih edilen renkleri beğendim ve görseller seviyemize uygundur.	6
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller çok küçüktü bu sebeple de dikkat çekici değillerdi. Görseller bende metni okuma isteği uyandırmadı.	4
	Görseller dikkat çekiciydi ve metni okuma isteği uyandırıyor.	4
	Daha güzel ve parlak görseller kullanılabilirdi, görseller dikkat çekici değildi.	2

Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerin genelinin metin-görsel uyumunu başarılı bulduğu, metinde anlatılanların görsellerinin verildiğini, görsellerin seviyelerine uygun olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerden bazıları görselleri dikkat çekici bulunduğunu ve görsellerin okuma isteği uyandırdığını belirtirken bazıları ise görselin boyut olarak küçük olmasından ve sayfadaki konumundan dolayı dikkat çekmediğini, okuma isteği uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir.

“Burada Dur” Metni

Tablo 32

Burada Dur Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
---------	-------------------	-------------------------------

1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin konusu ve mesajı hakkında bilgi vermekte yetersizdi. Metnin içeriğini tahmin edemedim. Metinde Konya ve Burdur'dan bahsedilmiş, bu iki yerle ilgili görsel olabilirdi.	4
	Görseller metnin içeriğini birebir yansıtmamakla beraber içerik hakkında az da olsa bilgi sunmaktadır.	6
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile metnin içeriği uyumluydu fakat metinde bahsedilen önemli yerler olayların resimleri de olmalıydı. Mantık hataları yoktu.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metinde kullanılan görseller sayı bakımından yeterli değildir çünkü metinde bahsedilmiş ve metnin içeriği açısından da önemli olan olay ve yerlerin görselleri mutlaka olmalıydı. Görsel eksikliği olduğu için metnin konusunu tahmin etme çalışmasında içeriği doğru tahmin edemedim. Obanın ve bahsi geçen her iki şehrin resimleri olabilirdi.	8
	Görsel sayısı yeterliydi fakat görseller nitelik olarak yetersizdi. Önemli olayların görselleri kullanılsa içerik daha iyi anlaşılabilirdi.	2
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller seviyemize uygun değildir. Daha gerçekçi çizimlerin olmasını isterdim. Görseller renk açısından iyi fakat estetik açıdan başarılı değildi çünkü seviyemizin altında olan çizimlerden oluşmaktaydılar.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekici değildi bu sebeple de bende okuma isteği uyandırmadı.	6
	Görseller dikkat çekiciydi ve metni okuma isteği uyandırdı.	3
	İkinci görsel metinde savaş, aksiyonlu olaylar anlatılacak izlenimi verdiği için metni okumak istedim.	1

Tablo 32 incelendiğinde öğrencilerin bir kısmı görsellerin metnin içeriğini hakkında bilgi vermede yetersiz bulunduğunu, görsel sayısının az ve görsellerin seviyelerinin çok altında olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise görsellerin kısmen de olsa içeriği yansıttı ama nitelik olarak zayıf bulduklarını belirtmişlerdir. Altı öğrenci görselleri dikkat çekici bulmadıklarını ve okuma isteği uyandırmadığını belirtirken dört öğrenci görselleri dikkat çekici bulunduğunu ve metni okuma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir.

“Ergenekon Destanı” Metni

Tablo 33

Ergenekon Destanı Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersizdi çünkü metnin içeriği hakkında yanlış tahminler yapmama neden oldu.	7
	Görseller metnin içeriğini yansıtıyor fakat yetersiz kalmıştır.	2
	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yeterli çünkü içeriği tahmin edebildim.	1
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Birinci görsel metnin içeriği ile uyumludur fakat ikinci görsel gerek yoktu ve ikinci görsel metnin içeriğine de uygun değildir.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel sayısı yeterli değildi. Çünkü görseller metnin içeriğini aktarmada yetersiz. Görseller çok özensizdi ve içerikten de uzaktı. Başlığa bakılıp hazırlanmış gibiler. Dağa sığındıkları, dağdan çıktıkları ve şölenlerin yapıldığı anı anlatan görseller kullanılsa daha iyi olurdu.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk -	Görseller seviyemizin altında çizimlerdir. Basit ve özenilmeden çizilmişler. Görsellerde kullanılan renkler de tekdüzedir; sarı, kahverengi ve	

güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	kırmızının hâkim olduğu görsellerde insanlar da kırmızıya boyranmıştır. Görseller estetik açıdan çok zayıftır. Görseller gerçekçi olmamıştır.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekici değildi ve metni okuma isteği uyandırmıyordu. İkinci görsel hem çok küçük hem belirsiz hem de sayfaların birleştiği kısma yerleştirilmiş. Bu da görselin fark edilmesini önüyor. Görseller yetersiz ve özensiz olduğundan dikkatimi çekmedi ve okuma isteği de uyandırmadı.	6 4

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğu metin-görsel uyumunu yetersiz bulduğunu, görsellerin metnin içeriği hakkında bilgi vermede yetersiz kaldığını, hatta bir görselin onları yanlış yönlendirdiğini, görsel sayısının az ve görsellerin seviyelerinin çok altında olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise görsellerin kısmen de olsa içeriği yansıttığını ama görselleri nitelik olarak zayıf bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler; görsellerde kullanılan renkleri beğenmediklerini, görselleri dikkat çekici bulmadıklarını ve görsellerin metni okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Erdemler” Teması

“Yunus Emre’nin Mezarları” Metni

Tablo 34.

Yunus Emre’nin Mezarları Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmakta yeterlidir. Çünkü bilgilendirici metinlerde metnin konusuyla ilgili bir görsel bile yeterli olabiliyor.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne	Metinde anlatılanlar ile görseller arasında uyum vardır. Metin Yunus Emre’nin mezarlarında	10

düşünüyorsunuz?	bahsediyor ve görselde de Yunus Emre'ye ait bir mezar resmi var.	
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiştir çünkü görsel metnin içeriği karşılamakta yeterli.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyemize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renkler orta düzeydedir. İlk görselin renkleri daha canlı olsa metnin dikkat çekiciliği açısından daha iyi olabilirdi. Görsellerdeki sıkıntı boyut olarak küçük olmalarıdır. Görseller seviyemize uygundur fakat estetik açıdan yetersizdir.	6
	İkinci görsel hem çok küçük hem de Yunus Emre için biraz abartılı gibidir. Renkler soluktu bu nedenle estetik zevk uyandırmadı. İkinci ve üçüncü görsel seviyemize uygun değildi.	4
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkatimi çekmedi, bende metnin içeriğine dair merak uyandırmadı, metni okuma isteği uyandırmadı.	5
	Görsellerin boyutu küçüktü ve renkler de yeterince canlı değildi. Görsel bende metni okuma isteği uyandırmadı.	5

Tablo 34 incelediğinde öğrencilerin metin-görsel uyumunu başarılı ve görsellerin metnin içeriğini yansıtmada yeterli buldukları görülmektedir. Öğrenciler görsel sayısının yeterli olduğunu fakat görselleri estetik açıdan zayıf bulduklarını, görsellerin dikkatlerini çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Gülü İncitme Gönül” Metni

Tablo 35

Gülü İncitme Gönül Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan
---------	-------------------	----------------

		Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin konusunu yansıtmıyor, metnin içeriğinden uzak bir görsel kullanılmış. Görsele baktığımda gül ile bülbülün hikâyesi anlatılacak sandım. Bu nedenle görsel benim yanlış tahminlerde bulunmama neden oldu.Kısaca Görsel metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmede yetersizdi.	10
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel ile metinde anlatılanlar arasında uyum yok. Görsele gül ile bülbülün resmi var metnin içeriğinde ahlaki değerlerden bahsediliyor. Başlıktan hareketle görsel kullanılmış gibi.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Görsel içerikle ilgili herhangi bir şey canlandırmadı o yüzden görsel hem gereksiz hem de yetersizdi.	9
	Görsel sayısı yetersizdi. Metnin içeriği ile ilgili görsel kullanılabilirdi ya da görsel hiç kullanılmasa şiiirin arka fonu canlı dikkat çekici renkte olsa bile yeterliydi.	1
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsel metnin arka planına yerleştirilmişti bu sebeple belirsizdi. Renkler daha canlı olunca hem görsel dikkat çekiyor hem de metin merak uyandırıyor. Görsel seviyemize uygundu fakat metnin içeriğine uygun değildi.	10
5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görsel çok soluktu ve metnin arka planına yerleştirilmişti bu sebepten dikkat çekmedi ve bende metni okuma isteği de uyandırmadı.	10

Tablo 35 incelendiğinde bütün öğrencilerin görselin metnin içeriğini yansıtmadığını, metnin içeriği hakkında yanıtlarına neden olduğunu, görselin arka fon olarak kullanıldığı için net bir görüntüye sahip olmadığını, bu sebeple de metnin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmişlerdir.

“Emine Teyze'nin Çilek Reçeli” Metni

Tablo 36

Emine Teyze'nin Çilek Reçeli Metni Hakkında Öğrenci Görüşleri

Sorular	Öğrenci Görüşleri	Görüşe Katılan Öğrenci Sayısı
1)Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersiz. Metni okuduktan sonra pek çok önemli şeyin görsellerde gösterilmediğini fark ettim.	5
	Görseller metnin içeriği yansıtmada yetersiz çünkü metnin içeriğini tahmin etme çalışmalarında yanlış tahminlerde bulundum.	2
	Görseller metnin içeriğini yansıtmakla beraber eksikler de mevcuttur.	3
2)Metinde anlatılanlar ile görsellerde çizilenler arasındaki uyum hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller ile metin uyumluydu fakat pek çok eksik vardı. Metinde anlatılan olay ile görselde çizilenler uyumsuzdu, eksik çizilmişti. Mantık hataları da vardı çünkü metinde toplantının çok kalabalık geçtiği, insanların oturacak yer bulamadığı anlatılıyor ama görselde dört beş kişi çizilmiş.	10
3)Metin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmiş midir? Görsel sayısının yeterli olduğunu ya da yeterli olmadığını düşünmenize sebep olan nedenler nelerdir?	Metin çok uzundu fakat görsel sayısı azdı. Bu nedenle metin görsel sayısı bakımında yeterince zenginleştirilmemiştir diyebilirim. Metnin sonunda reçel fabrikası kurulduğu anlatılıyor bence mutlaka bunun da görseli olmalıydı. Hem metnin içeriği daha çok merak uyandırır hem de tahmin çalışmalarında daha doğru ve isabetli tahminler yapabildik.	10
4)Metinlerde kullanılan görsellerin, görsellerde tercih edilen renklerin estetik zevk - güzel duygular- uyandırmadaki yeterliliği ve seviyenize uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?	Görsellerde kullanılan renkleri beğendim fakat görseller, çizimleri bakımından estetik zevk uyandırmıyordu. Daha gerçekçi görseller kullanılabilirdi. Görseller seviyemizin altındaydı daha çok beşinci ya da altıncı sınıflar düzeyindeydi.	7
	Görsellerde kullanılan renkler canlıydı ve estetik açıdan güzeldi. Görseller seviyemize uygundu.	3

5)Metinde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?	Görseller dikkat çekiciydi, metnin içeriği hakkında meraklandırıp metni okuma isteği uyandırdı.	5
	Görseller dikkat çekici değildi, seviyemizin altındaydı ve metnin içeriği hakkında merak uyandırmadı. Görseller metni okuma isteği uyandırmadı.	5

Tablo 36 incelendiğinde öğrencilerin bir kısmı görsel-metin uyumunu yetersiz bulunduğunu, bir kısmı ise yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Fakat bütün öğrencilerin, metnin görsel sayısının eksik olduğunu, hatta metinde anlatılanların görsellerde eksik çizildiğini, bunun da mantık hatalarına sebep olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin büyük kısmı görselleri seviyelerinin altında bulunduğunu ve görsellerin estetik zevk uyandırmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin yarısı, görselleri dikkat çekici bulup görsellerin metni okuma isteği uyandırdığını belirtirken yarısı da görsellerin dikkat çekmediğini ve okuma isteği uyandırmadığını belirtmiştir.

Türkçe Ders Kitaplarındaki Zorunlu Temalarda Yer Alan Metinlerdeki Metin-Görsel Uyumu Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 37

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 1. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	1)Okuma metinlerinde verilen görsellerin (resim, karikatür vb.) metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmesindeki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?(<i>Metnin içeriği hakkında ipucu vermeyen ya da yanlış yorumlara sebebiyet veren görsellerin olduğu metin adlarını yazınız.</i>)
1.Katılımcı	Her sınıf düzeyinde metnin içeriğini doğru yansıtan, metnin içeriği hakkında isabetli ipuçları veren görseller olmakla birlikte içerikle alakasız hatta içerik hakkında yanlış yönlendirmelere neden olan görseller de bulunmaktadır. Eğer yüzdelik bir ifade ile belirtmek gerekirse metin görsellerin yüzde ellisinden fazlası içerikten uzak; gelişigüzel hazırlanmış resimler, çizimler ya da fotoğraflardan oluşmaktadır. Bu metinlerden bazıları: 5. Sınıflar:Püf Noktası, Anadolu Sevgisi, Güvercinler

	6. Sınıflar: Kaynatılmış Tohum, Nevruz, 30 Ağustos, Türküler Dolusu, Atatürk Orman Çiftliği
	7. Sınıflar: Mor Salkımlı Ev
	8. Sınıflar: O Geliyor, Burada Dur, Ergenekon Destanı, Gülü İncitme Gönül
2. Katılımcı	Görsellerin genelinin metnin konusunu iletmede yetersiz kaldığını düşünüyorum. Her kitapta birkaç metin görseli hariç genel olarak görsellerin metnin olay zincirinden, içeriğinden bağımsız sadece başlıktan hareketle çizildiğini düşünüyorum. Görseller kaliteli ve ilgi çekici olunca öğrencilerinde derse karşı daha hevesli ve istekli olduğunu gözlemlemekteyim. Metnin içeriğiyle uyumsuz olduğunu düşündüğüm görseller barındıran metinler aklımda kaldığı kadarıyla: Püf Noktası, Kaynatılmış Tohum, Atatürk Orman Çiftliği, Nevruz, 30 Ağustos, Ergenekon Destanı. Bence 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki bütün metinler görsel açıdan yetersiz ve görseller içeriği yansıtmıyor.
3. Katılımcı	Metin görsellerinin, metnin içeriğini yansıtmada yetersiz oldukları fikrindeyim. Elbette metnin içeriği ile birebir uyumlu olan görseller mevcut. Örneğin 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitabı görsellerinin bazıları her anlamda metinle uyumlu, kaliteli çizilmiş, hazırlanmış görsellerdir. Fakat aynı şeyi 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları için söylemek pek mümkün değil, özellikle 8. sınıfların ders kitabındaki görseller metnin içeriğinden ve öğrenci seviyesinden çok uzak.
4. Katılımcı	5. sınıf Türkçe ders kitabı görselleri dikkat çekiciydi ve genel olarak metnin içeriği ile uyumluydu. 6. sınıflarda da bir iki metin görsel içerik uyumu bakımından iyiydi fakat 7. ve 8. sınıflar için aynı düşünceye sahip değilim. 7. sınıflarda da bir iki metin görsel açısından iyidir denilebilir belki fakat 8. sınıf okuma metinleri çalاکalem çizilmiş, özensiz, konuyu yansıtmayan görsellerle süslenmiştir. Tek tek metin adı vermeme gerek yok diye düşünüyorum 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki tüm görseller metnin içeriğinden uzaktır.
5. Katılımcı	Görsellerin metnin içeriğini, metnin konusunu ve mesajını iletmede yetersiz kaldığını düşünüyorum. İçerik tahmin etme çalışmaları yaptığım zaman çok da parlak cevaplar aldığım söylenemez. Genellikle ya görsel sayısı az oluyor ya da görsel metnin içeriğini doğru yansıtmıyor. Bu durumda metnin içeriğini tahmin etme çalışmalarına gölge düşürüyor. 5. ve 8. sınıfların dersine girdiğim için şunu söyleyebilirim ki görseller yetersiz. 8. sınıf görselleri her açıdan vasat denecek durumda. 5. sınıflarda ise "Bilmeyen Var mı?" metni ile "Milli Mücadele Teması" metin görselleri hariç diğer tüm metin görselleri içeriği yansıtmada yetersiz kalmaktadır.
6. Katılımcı	Görseller metnin içeriğini yansıtmada yetersiz kalmaktadır. Belki bu durum bütün metinler için geçerli değildir fakat genel olarak görseller metnin içeriğini doğru yansıtmıyor bazen de metnin kilit noktalarının görsellerini kullanılmak yerine bir

	cümlelik yerin görselleştirildiği görülmektedir. Görsel açıdan yeterli olanları belirtmek daha kolay olacaktır. “Ceylana Yardım Edenler, Bilmeyen Var mı?, Mustafa Kemal’in Kağnısı, Kırmızı Pabuçlar, İstanbul Liseli Küçük Hasan” metinleri dışındaki metinlerin görsellerinin metnin içeriğini doğru yansıtmadıklarını düşünüyorum.
7. Katılımcı	Görsellerin metnin konusunu ve metinde verilmek istenen mesajı iletmede yetersiz kaldığı fikrindeyim. Öğrenciler ile metnin başlığından ve görsellerden hareketle metnin içeriğini tahmin etme çalışmaları yaptığımızda genellikle verimli sonuçlar alamamaktayız çünkü görseller yetersiz kalmaktadır. Özellikle dikkatimi çeken metin-görsel uyumsuzluğunun olduğu metinler şunlardır: 5. Sınıflar:Püf Noktası 6. Sınıflar: Nevruz, 30 Ağustos, Atatürk Orman Çiftliği 7. Sınıflar: Ülkem’in Renkli Haritası, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor 8. Sınıflar: Bütün metinler.
8. Katılımcı	5, 6 ve 7. sınıfların Türkçe dersine girmekteyim. Bu sınıflardaki Türkçe ders kitaplarında zorunlu temalardaki okuma metinlerinde kullanılan görsellerin bazıları içeriği yansıtmakla beraber birçoğu içerik hakkında ön bilgi oluşturmada yetersizdir.Bunlardan bazıları şunlardır: 5. Sınıflar: Püf Noktası 6. Sınıflar:Nevruz, 30 Ağustos, Atatürk Orman Çiftliği 7. Sınıflarda: 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor
9. Katılımcı	Görseller metnin içeriği hakkında ön bilgi verdikleri için Türkçe dersleri açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle öğrencilerin dikkatini derse çekmek açısından da son derece önemli rol oynamaktadırlar. Zorunlu tema metin görselleri incelendiğinde bazı metinlerin görsel açısından yeterli, nitelikli; bazılarının ise yetersiz kaldığını görmemiz mümkündür. Görseller bakımından yetersiz olan metinleri sıralayacak olursak eğer: 5. sınıflar: Püf Noktası, 6. sınıflar: 30 Ağustos, Atatürk Orman Çiftliği 7. sınıflar:Ülkem’in renkli Haritası, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor 8. sınıflar: Ergenekon Destanı, Güllü İncitme Gönül,
10. Katılımcı	Görsellerin metnin içeriğini yansıtmada yetersiz kaldığını düşünüyorum. Daha doğrusu metin için önemli olan olaylardan ziyade önemsiz yani metin açısından ciddi bir önem taşımayan noktaların görselleştirildiğini düşünüyorum. Metin-görsel uyumu olmayan metinler: 5. Sınıf: Püf Noktası, Anadolu Sevgisi 6. Sınıf:Nevruz, Atatürk Orman Çiftliği, Atatürk Geometri Kitabı Yazmış, 30

Ağustos

7. Sınıf: Ülkem'in Renkli Haritası, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor

8. Sınıf: O Geliyor, İstiklal Madalyası, Burada Dur, Ergenekon Destanı, Gülü İncitme Gönül

Tablo 37 incelendiğinde öğretmenlerin metin-görsel uyumu hakkında ortak bir görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenler, birkaç metin hariç diğer bütün metinlerde metin-görsel uyumunun olmadığını ve görsellerin metnin içeriğini iletmede yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bazı görsellerin metnin içeriği hakkında öğrenciyi yanlış yönlendirdiğini belirtmişlerdir. 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki hemen hemen bütün metinlerde metin-görsel uyumsuzluğunun olduğunu belirtmişlerdir. Metin-görsel uyumsuzluğunun en belirgin metin örnekleri olarak;

5. Sınıf: Püf Noktası, Anadolu Sevgisi

6. Sınıf: Kaynatılmış Tohum, Nevruz, Atatürk Orman Çiftliği, Atatürk Geometri Kitabı Yazmış, 30 Ağustos

7. Sınıf: Ülkem'in Renkli Haritası, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor

8. Sınıf: O Geliyor, Burada Dur, Ergenekon Destanı, Gülü İncitme Gönül adlı okuma metinlerini sıralamışlardır.

Tablo 38

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 2. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	1)Metin görsellerinin anlaşılabilirliği ve metnin içeriği hakkında düşündürmedeki yönlendiriciliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
1.Katılımcı	Genel olarak görseller anlaşılır değil. Metnin içeriğini eksik ya da yanlış yansıtıyorlar. Birçok görsel sırf metin renklensin ya da görsel kullanılmış olsun diye yerleştirilmiş gibi. Görsellerin yanlış yerleştirilmesi -görseller ön sayfanın sağında, arka sayfanın solunda olmalıdır bence çünkü bu şekilde yerleştirilmesi görsellerin fark edilirliliğini arttırır- ve boyut olarak da çok küçük olmaları içerik hakkında düşündürmekten ziyade metni sıkıcı, özensiz ve

	<p>anlamsız kılıyor. Bazı görsellerin gerçekten hiç özenilmeden, metin okunulmadan, sadece başlıktan hareketle hazırlandığını düşünüyorum. Bununla birlikte elbette iyi hazırlanmış, estetik açıdan da çok başarılı olan görseller de yok değil. Örneğin “Ceylana Yardım Edenler” metni kaliteli, metin hakkında doğru bilgiler veren, metnin içeriği hakkında düşündürten görsellere sahipti.</p>
2. Katılımcı	<p>Metin görselleri bana göre birkaçı hariç genel olarak metnin içeriği hakkında düşündürmeyecek kadar özensiz ve ilgisiz hazırlanmış. Dört sınıfta zorunlu temalardaki metinlerin yüzde yetmişine yakını maalesef metnin içeriği hakkında öğrencinin düşünmesine, içerik hakkında yorum yapabilmesine yardımcı olabilecek düzeyde değil.</p>
3. Katılımcı	<p>Metin görselleri genellikle anlaşılır oluyor. Zaten birçoğu öğrenci seviyesinin çok altında çiziliyor. Fakat metnin içeriği hakkında düşündürmedeki yönlendiricilikleri tartışılır çünkü öğrenciler tahmin çalışmalarında genellikle yanılıyorlar. Bilindiği üzere dönem görsel okuma dönemi ve bu merkezi sınavlardaki sorulardan da anlaşılabilir. Merkezi sınavlarda görsel okuma ile ilgili sorular sorulmaya başlandı. Bu da tahmin çalışmalarına daha çok ağırlık vermemizi gerektiriyor fakat metin görselleri maalesef bu çalışmalara pek de uygun değil.</p>
4. Katılımcı	<p>Görseller metinleri anlaşılır kılmaktan çok sırf görsel kullanılmış olsun diye yerleştirilmiş gibi. Birçoğu öğrenci seviyesinin altında olduğu için kısmen anlaşılabilir diyebiliriz. Fakat öğrencide merak uyandırma, öğrenciyi metin hakkında düşünmeye sevk etme konusunda yetersiz kalıyorlar. Özellikle 8. sınıf ders kitabı görselleri oldukça sıradan, özensiz ve kalitesiz diyebilirim. Daha kaliteli, özenilmiş görsellerin dikkat çekici ve üzerinde konuşmaya daha müsait olduğu gerçeğini göz önünde bulunduracak olursak eğer Türkçe ders kitaplarının metnin içeriği hakkında düşündürmede yetersiz kaldığını söyleyebiliriz.</p>
5. Katılımcı	<p>Metin görsellerini metnin içeriği hakkında düşündürmede yetersiz buluyorum. Tahmin çalışmalarında da bunu görüyoruz. Anlaşılabilirlik olarak da yetersizler bence. 8. sınıflarda görsellerin ne olduğu, niçin kullanıldığı belli değil, bu durum diğer sınıflarda da aynı. Sadece 5. sınıflar diğer sınıflara nazaran iyi durumdadır fakat onlar da tam anlamıyla yeterli sayılmazlar.</p>
6. Katılımcı	<p>Birkaç metin görseli gerek arka fon olarak kullanılmış olmalarından gerek de karmaşık tasarlanmış olmalarından dolayı pek anlaşılır değil. Özellikle renklerin soluk olması görsellerin anlaşılabilirliğini zedeliyor. Bazı okuma metinleri de etkinlik havasında hazırlanmış ki bu şekilde hazırlanmış olanları anlamak öğrencilerce pek kolay olmuyor. Bu durum öğrencinin daha en baştan metin</p>

	hakkında olumsuz düşüncelere kapılmasına neden oluyor. Kısacası görseller gerektiği kadar anlaşılır değil ve metnin içeriği hakkında düşündürmede de yetersizler.
7. Katılımcı	Her kitapta metnin daha iyi anlaşılmasını ve metnin içeriğini doğru yansıtan yani düşündürten görseller vardır ama bu hepsi için geçerli değil. Genel olarak görseller metnin içeriği hakkında düşündürmede yetersiz kalmaktadır.
8. Katılım	Metin görselleri genellikle anlaşılır oluyor hatta bazı görseller çok basit düzeyde olduğu için bu noktada pek sorun yaşanmıyor. Görsellerin metnin içeriği hakkında düşünmeye itmesi konusunda ise bazı sorunlar yaşanabiliyor. Görsellerin sayıca az olması ya da yanlış görsellerin kullanılması bu sıkıntının yaşanmasındaki temel nedenler arasındadır.
9. Katılımcı	Metin görselleri genelde anlaşılır oluyor. Etkinlik havasında hazırlanmış metinler dışında görsellerin gayet anlaşılır olduğu kanaatindeyim. Fakat görseller nitelik ve nicelik bakımından yetersiz oldukları için bence öğrenciyi yeterli düzeyde yönlendiremiyorlar yani metin içeriği hakkında, metnin konusu ya da mesajı hakkında düşünmeye yönlendiremiyorlar.
10. Katılımcı	Görselleri incelediğimde anlaşılabilirlik açısından ciddi sorunların olmadığını söyleyebilirim. Basit düzeyde hazırlanmış geneli de çizime dayalı görsellerden mevcutlar. Görsellerin metnin içeriğini düşündürmedeki yönlendiriciliğine bakacak olursak eğer bu konuda görsellerinin yetersiz kaldığını söylemek mümkün. Görseller hem metnin içeriği yansıtmada yetersiz hem de kalite olarak da zayıf oldukları için çocukları görseller üzerinde düşündürmede ya da bir beyin fırtınası oluşturmak da pek mümkün olmuyor. Karakterler genellikle şaşı çiziliyor ya da metinden anlatılanlardan farklı oluyorlar. Tabi bu da öğrencilerin dikkatinden kaçmıyor ve görsellerle ilgili tahmin çalışmaları yani düşündürme çalışmaları kısıtlı oluyor, öğrenciler bu çalışmalara gerekli ilgiyi gösteremeyebiliyorlar.

Tablo 38 incelendiğinde öğretmenlerin, görsellerin anlaşılabilirliğini ve metnin içeriği hakkında düşündürmedeki yönlendiriciliğini zayıf buldukları görülmektedir. Öğretmenler; görsellerin metnin içeriği hakkında eksik ya da yanlış bilgi verdiğini belirtmişlerdir. Estetik kaygı duyulmadan hazırlandıkları için görsellerin dikkat çekici olmadığını ve öğrencilerin metnin içeriği hakkında düşünme gereği duyacaklarını dile getirmişlerdir. Görsellerin boyut olarak küçük, soluk olmalarının ve metin içinde yanlış konumlandırılmalarının da bu durumu etkilediğini belirtmişlerdir.

Tablo 39.

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 3. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşler
	3)Görsellerdeki ayrıntıların, metinde işlenen konuyla ve anlatılanlarla uyumu hakkında neler düşünüyorsunuz? (Metindeki zaman, mekân ve karakterlerin doğru resmedilmesi, metinde mekân ve karakterler hakkında verilen bilgilerin görsellerde eksiksiz çizilmesi, gösterilmesi vb.) (Uyumsuzluğun olduğunu düşündüğünüz metin adlarını yazınız.)
1.Katılımcı	Her sınıf düzeyi için geçerli olmamakla beraber özellikle 8. sınıf ders kitabı metin görsellerinde ayrıntı yok denecek kadar az. Bazı metinlerde ise gereksiz ayrıntılar söz konusu, bu ayrıntılar da öğrenciyi yanlış yönlendirebiliyor. Karakterler genellikle şaşı çiziliyor ki bu öğrencilerin dikkatinden kaçmıyor ve en çok şikâyet ettikleri durum oluyor. Uyumsuzluğun olduğu metinlerden bazıları şunlardır: Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp Püf Noktası Atatürk Orman Çiftliği 8. sınıf metinleri
2. Katılımcı	Bazı metinlerde anlatılanların görseli farklı bir sayfada olabiliyor. Bu konuda daha dikkatli olmaları gerekir diye düşünüyorum. Metinde anlatılan karakterlerin özellikleri genellikle görsellerde verilmiyor. Örneğin sarı saçlı yeşil gözlü bir karakter siyah saçlı ve kahverengi gözlü çizilebiliyor. Uyumsuzluğun olduğu metinlerden bazıları: Atatürk Orman Çiftliği Mor Salkımlı Ev Ülkem'in Renkli Haritası Püf Noktası Ergenekon Destanı(8. sınıf metinlerinin hepsi) Türküler Dolusu
3. Katılımcı	Görsel ile metnin birebir uyumlu olduğu anlatılanların görsellerde başarılı bir biçimde işlendiği metinlerimiz o kadar az ki bir elin parmak sayısını geçmiyor. Tüm sınıflardan toplam 30-40 zorunlu metin var bunlardan beş altısı uyumlu ki bu çok az bir rakam demek. Bu da aslında metin görsel uyumunun ne düzeyde olduğunu açıyor. Aklımda kaldığı kadarıyla " Ceylana Yardım Edenler" metni vardı.Metin görsel uyumuna örnek gösterilebilecek görsellere sahipti. Öğrencilerin tahmin çalışmalarından keyif aldığı ve okumaktan ve yorumlamaktan zevk aldıkları bir metindi. Aslında bütün metin görselleri bu

	kalitede hazırlansa ben inanıyorum ki öğrencilerin derse ve okunacak metne karşı ilgileri daha da artacaktır. Genel olarak değerlendirecek olursak eğer metinde anlatılanlar yani detaylar ile görsellerdeki detaylar arasında uyum var denilemez.
4. Katılımcı	Metinlerde tasviri yapılan şeylerin çok azı görsellerde verilmektedir. Uyumlu diyebileceğimiz metinlerin sayısı beşi geçmez diye düşünüyorum. Gerek işlediğim gerek de incelediğim metin görsellerinde hareketle diyebilirim ki görsellerdeki ayrıntılar metnin içeriğini aktarmada yetersiz. Bunlardan bazıları: 5. sınıflarda; Güvercin, Püf Noktası, Anadolu Sevgisi, Karagöz İle Hacivat-İncelik 6. sınıflarda; Kaynatılmış Tohum, Türküler Dolusu, Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp, Atatürk Orman Çiftliği 8. sınıflarda ise bütün metinlerde uyumsuzluk mevcuttur denilebilir.
5. Katılımcı	Görsellerdeki ayrıntılar metinde anlatılanları karşılamıyor bence. Görsellerde karakterlerin ve mekânların özellikleri eksik veriliyor.
6. Katılımcı	Birkaç metinde metin- görsel uyumu çok iyi düzeydedir. Genellikle anlatılanlar ile görsellerde aktarılanlar tam olarak uyuyor denilemez, genelde mekân ve karakterler hakkında verilenler eksik çizilmiş oluyor. Metin görsel uyumunun iyi olduğu görsel sayısı az olduğu için onları belirtmek istiyorum. 5. sınıflarda “Milli Mücadele ve Atatürk” teması metinleri, Forsa, Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor; Kırmızı Pabuçlar uyumlu metinlerdendir. Özellikle “Bilmeyen Var mı?” ile “Ceylana Yardım Edenler” metinleri metin görsel uyumu açısından çok iyi hazırlanmış örnek metinlerdendir.
7. Katılımcı	Her metin için geçerli olmamakla beraber görsellerdeki ayrıntıların metinde işlenen konuyla ve anlatılanlarla çok iyi bir uyum içerisinde olduklarını söylemek pek de mümkün değildir. Metinde anlatılan mekânlar, karakterlerin fiziksel özellikleri eksik resmediliyor. Metinde belirtilen ayrıntılar çoğu görselde aktarılmıyor. Aslında ilk soruda belirttiğimiz metinler bu soru için de geçerli.
8. Katılımcı	5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarını incelediğimizde 5. sınıf ders kitaplarında görsellerde ayrıntının iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Görseller boyut olarak büyük olması da görsellerdeki detayların daha iyi fark edilmesini sağlıyor Öğrencilerle yaptığımız tahmin çalışmalarından yola çıkacak olursak hemen her metinde öğrencilerin metnin konusunu hakkında doğru tahminlerde bulduklarını görebiliyorum. Fakat 6. sınıflara baktığımızda ise görsellerin yetersizliğinden ve de ayrıntıların gerektiği kadar verilmemesinden öğrencilerin tahmin çalışmalarından çok da keyif aldıkları ve iyi sonuçlar çıkardıkları söylenemez. 7. sınıflarda da aynı olumsuz durum mevcut diyebiliriz.
9. Katılımcı	Metinleri okuyup görselleri incelediğimizde birçok görselde metinde aktarılan

ayrıntılarının çizilmediğini görüyoruz. Bazı görsellerde de gereksiz ayrıntıların farklı bir ifade ile görselin çizimine özenmenin uyumsuzluğa neden olduğunu görebilmekteyiz. Örneğin 6. sınıflardaki bir metinde fakir bir aileden bahseden bir metin vardı ve görselde de oldukça yıpranmış eski bir ev resmi kullanılmıştı fakat diğer yandan bu aileye ait bir kümes çizilmişti ve kümes oldukça lüks görünüyordu. Hatta öğrenciler bunu fark edip bu durumu espri konusu yapmışlardı.

10. Katılımcı Metinde anlatılanlar bazen görsellerde gerektiği kadar ayrıntılı verilmeyebiliyor. Mekân tasvirlerinde belirtilenler eksik olabiliyor ya da karakterler hakkında belirtilmiş özellikler eksik çizilmiş olabiliyor. Fakat bu her metin için geçerlidir diye bir durum söz konusu değildir. Ayrıntı açısından çok iyi resmedilmiş görsellerde mevcuttur. Bunu yüzdeler olarak belirtecek olursak eğer 36 metnin yüzde yetmişinin metindeki ayrıntıları görsellerde bulundurma, metinle uyumlu olma konusunda yetersiz buluyorum.

Tablo 39 incelendiğinde öğretmenlerin genelinin bütün metinler için geçerli olmamakla beraber görsellerdeki ayrıntıların metinde işlenen konuyla ve anlatılanlarla yeterli düzeyde uyumlu olmadığını; metinde anlatılan mekânların, karakterlerin fiziksel özelliklerinin eksik resmedildiğini belirttikleri görülmektedir. Bazı görsellerin metnin içeriği ile çeliştiğini ve metnin içeriğinden ziyade metnin başlığından hareketle hazırlandığını belirtmişlerdir. Görsellerdeki ayrıntılar ile metinde geçen ayrıntıların örtüşmediği metinler olarak; Püf Noktası, Anadolu Sevgisi, Kaynatılmış Tohum, Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp, Atatürk Orman Çiftliği, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor ve 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki hemen hemen bütün metinleri örnek olarak göstermişlerdir.

Tablo 40

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 4. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	4)Metinlerde kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği ve metni okuma isteği uyandırmadaki yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz? (Okuma isteği uyandırmayan metin adlarını yazınız.)
1.Katılımcı	Bu soruya bir örnekle cevap vermek istiyorum. 6. sınıf ders kitabında "Ceylana Yardım Edenler" diye bir metin var. Şimdiye kadar gördüğüm görsel içeriği en zengin, dikkat çekiciliği yüksek ve metinle uyumu birebir olan metin diyebilirim. Öğrenciler metnin görsellerini görür görmez çok heyecanlandılar ve metni

	<p>okumak için sabırsızlandılar. Hatta birçoğu metni evde birkaç defa okuyup gelmiş. Bu metnin görselleri canlı renklerle boyanmış, metnin içeriğinde geçen önemli olay zincirlerinin görselleri verilmiş, çizimler seviyeye uygun; böyle olunca da öğrenciler hem metni hem de metin görsellerini çok beğendiler. Keşke bütün metin görselleri bu kalitede hazırlanabilseydi. Fakat ne yazık ki genel olarak görseller gerek renklerin solukluğu, gerek çizimlerin basitliğinden dolayı gerek de uzun metinlerde görsel sayısının azlığından metinlerin çoğu dikkat çekmiyor ve öğrencilerde okuma isteği de uyandırmıyor.</p>
2. Katılımcı	<p>Genellikle görseller renkleriyle dikkat çekiyorlar. Canlı renklerin hâkim olduğu ve görsel sayısının fazla olduğu metinler öğrencilerin dikkatini çekmede daha başarılı oluyor. Bu pencereden baktığımızda birçok metnin dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dikkat çeken metin sayısı az olduğu için onlara örnek vereyim zaten onların dışındakiler dikkat çekme konusunda öğrencilerden gözlemlediğim kadarıyla yetersiz kalıyor bence. Ceylana Yardım Edenler, Bilmeyen Var mı?, Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp metinleri dikkat çekicilik ve okuma isteği uyandırma konusunda gayet başarılıydı.</p>
3. Katılımcı	<p>Görsellerin öğrencilerin seviyesinin çok altında olması, renklerin soluk olması, belkide baskının kalitesizliğinden dolayı metin görsellerinin dikkat çekmede genellikle yetersiz kaldıklarını düşünüyorum. Fark ettiğim kadarıyla renkli, canlı görsellerin olduğu metinleri öğrenciler evde okuyarak geliyorlar yani öğrenci beğendiği, dikkatini çeken görsellerin olduğu metni dersten önce okuyor bu da aslında metin kaliteli görsellerle tamamlandığı zaman öğrenciye ulaşabildiğini gösteriyor. Öğrencinin evde okuyup geldiği metin sayısı maalesef ki çok az oluyor. Bu sebeple ben dikkat çeken, okuma isteği uyandıran metin sayısının çok az olduğunu düşünüyorum. Metin isimlerini saymama gerek yok ilk sorularda belirttiğim metinler bu soru için de geçerli diye düşünüyorum.</p>
4. Katılımcı	<p>5. sınıf ders kitabı görselleri dikkat çekiciydi ve öğrencilerde metni okuma isteği uyandırıyor. 6. sınıflar da bazı metin görselleri dikkat çekme ve okuma isteği uyandırma açısından başarılıydı bence. Fakat 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında metinlerin dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını düşünüyorum.</p>
5. Katılımcı	<p>5. sınıf ders kitabındaki okuma metinlerindeki görsellerde renkler canlı, görseller dikkat çekici bence. Özellikle "Milli Mücadele ve Atatürk" temasının metinleri öğrencide okuma isteği uyandırmada gayet başarılıydı. Öğrencilerin severek okudukları metinlerdi. Bunun yanı sıra 8. sınıf metin görselleri renk, çizim, öğrenci seviyesine uygunluk bakımından çok yetersiz olduğu için dikkat çekici değillerdi ve öğrenciler metinleri okurken isteksizlerdi.</p>

6. Katılımcı	5. sınıf ders kitaplarında görseller dikkat çekici ve öğrencilerde okuma isteği uyandırmada başarılıydı. Ben bu durumu renklerin canlılığına ve kaliteli baskıya borçlu olduğumuzu düşünüyorum. Diğer sınıflarda aynı durum söz konusu değil. 6. sınıflarda “Erdemler” teması nispeten iyi fakat diğer temalar için aynı şeyi söylemek pek mümkün değil. 7. ve 8. sınıflarda görselleri dikkat çeken, okuma isteği uyandıran metin yoktu bence.
7. Katılımcı	Görseller öğrencinin metne ilgisini çekmekte oldukça önemlidir. Metin görselleri ne kadar canlı ve gerçeğe yakın olursa öğrencilerin de dikkatini o kadar çekmiş oluyor. Zorunlu temalardaki metin görsellere baktığımızda ise genel olarak görseller soluk, boyut olarak gerektiği kadar büyük değil ve çizimler öğrencilerin seviyesinin altında olduğu için görsellerin yeteri kadar dikkat çekmediğini görüyoruz. Öğrenciler görsellerini beğenmedikleri metinleri de okumada açıkçası pek de hevesli olmuyor.
8. Katılımcı	Metinlerde kullanılan görsellerin öğrencilerde okuma isteği uyandırdığını düşünmüyorum. Aralarında iyi görseller olmakla beraber dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada zayıf olan görsellerin sayısı daha fazla bence. Görsellerinin yetersizliği nedeniyle okuma isteği uyandırmayan metinlerden bazıları şunlardır: 5. sınıflar: Püf Noktası, Anadolu Sevgisi 6. sınıflar: Nevruz, Türküler Dolusu, Atatürk Orman Çiftliği, Atatürk Geometri Kitabı Yazmış, 30 Ağustos 7. sınıflar: Sevgi Kurtaracak Bizi, Ülkem’in Renkli Haritası, 15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor
9. Katılımcı	5. sınıf metin görselleri dikkat çekiciydi ve hemen hepsi öğrencide okuma isteği uyandırmada gayet başarılıydı. 6. sınıf ders kitabı metin görselleri de diğer sınıflara nispeten dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada başarılıydı. Fakat 7. ve 8. sınıf ders kitabı metin görselleri için aynı şeyi söylemek pek de mümkün değildir. 7. ve 8. sınıf ders kitabı görsellerini her açıdan yetersiz buluyorum.
10. Katılımcı	Bazı metin görselleri hem çizimden hem de görsellerde kullanılan renklerden ötürü oldukça dikkat çekici ve okuma isteği uyandırmakta. Bazıları ise gerçekten öğrencinin seviyesinin çok altında olduğu için ve görseller boyut olarak da küçük oldukları için öğrencilerde okuma isteği uyandırmada yetersiz kalabiliyor. Hatta bazen ben de görsellere bakınca metni işleme şevkimin kırıldığını fark edebiliyorum ve bunu doğrusu en çok 8. sınıfların metin görsellerinde yaşıyorum.

Tablo 40 incelendiğinde öğretmenlerin 5 ve 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma metinleri görselleri hariç diğer metin görsellerini dikkat çekici

bulmadıkları görülmektedir. Özellikle 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabı metin görsellerinin dikkat çekmede ve okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler; metin görsellerinin öğrencilerin seviyelerinin altında çizimlerden oluşması, görsellerde soluk renklerin tercih edilmesi, görsellerin boyut olarak küçük olması, görsel sayısının yetersiz olması gibi sebeplerden dikkat çekmediklerini ve metni okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 41

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 5. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	5)Görsellerin öğrencilerin düzeyine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?(<i>Pedagojik açıdan, bilişsel açıdan...</i>)
1.Katılımcı	Zorunlu temalarda her sınıf ders kitabında toplamda 15 metin var ve bunların 9'u okuma metnidir. Bu 9 metinde bir ikisi görseller bakımından öğrencinin seviyesine uygun olabiliyor geri kalanı öğrencilerin seviyesine uymayan, basit çizimlerden oluşuyor. Özellikle 8. sınıf görselleri öğrencilerin seviyesinin çok altında hazırlanmış. Öğrenciler görsellerle dalga geçiyorlar, bunlar birinci sınıfların seviyesine göre resimler diyorlar ki bence çok haklılar. 8. sınıf görselleri özenilmeden sırf görsel kullanılmış olsun diye hazırlanmış gibi. Kısaca genel olarak değerlendirecek olursak eğer görseller öğrencilerin seviyesine uygun değildir.
2. Katılımcı	Görseller genel olarak öğrencilerin seviyesine pek uygun değildir bence. Görsellerin öğrencilerin seviyelerinin altında olduğu kanaatindeyim. Özellikle 7. ve 8. sınıf ders kitabı görsellerinde bu durum daha fazla göze çarpmaktadır. Hele 8. sınıf ders kitabı görsellerinin özenilmeden hazırlandığını düşünüyorum. Öğrencilerin gelişimi, beğeni düzeyleri düşünülmeden hazırlanmış gibi. Dikkatimi çeken bir konu ise fotoğraf ile çizimin bir arada kullanılması. Ben bu kullanımın yanlış olduğu görüşündeyim. Bu bence öğrencilerde gerçek ile hayal ürünü kargaşasına neden oluyor ve genellikle öyle durumlarda görsel ne kadar iyi tasarlanmış olursa olsun çok basit duruyor. Bu durum estetik açıdan da doğru bir kullanım değildir.
3. Katılımcı	8. sınıf görsellerinin hiçbiri öğrencilerin seviyelerine uygun değildir. Basit, özensiz görseller kullanılmış. 7. sınıf ders kitabı görselleri öğrenci seviyesine uygun olmakla beraber daha da iyi olabilirlerdi çünkü bazılarının basit kaldığı düşüncesindeyim. 6. sınıf metin görseller yer yer çok iyi hazırlanmış yer yer ise

	özenilmeden hazırlanmış gibi. Fakat genel olarak öğrencilerin seviyesine uygundur diyebiliriz. 5. sınıf ders kitabı görselleri öğrenci seviyesine uygun olmakla beraber daha da iyi görseller kullanılabilirdi.
4. Katılımcı	5. ve 6. sınıf metin görselleri öğrencilerin düzeyine uygundur fakat 8. sınıf metin görselleri öğrencilerin seviyesine uygun değildir. Ortaokul öğrencileri için hazırlanmış görseller daha gerçekçi daha canlı ve doğal çizimlerden oluşmalı diye düşünüyorum. Fakat 8. sınıf görselleri basit çizimlerden ibaret. 7. sınıf ders kitabı görselleri de incelediğim kadarıyla bazı metin görselleri öğrencilerin seviyesine uymakla beraber bazıları basit kalmıştır.
5. Katılımcı	Metinlerde kullanılan görsellerin öğrencilerin yaşlarına, seviyelerine uygun olduğunu düşünmüyorum. Bazı metinlerde çok basit görseller kullanılmışken bazı metinlerde ise öğrencilerin seviyesinin üstünde görseller kullanıldığını görebiliyoruz. Bazı metin görselleri de başlıktan hareketle hazırlanmış izlenimi veriyor. Kısaca ben görsellerin hem pedagojik hem de bilişsel olarak öğrencilerin seviyesinin altında olduğunu düşünüyorum.
6. Katılımcı	5. sınıf metin görsellerini incelediğimizde görsellerin öğrencilerin seviyesine uygun hazırlandığını görmekteyiz. 6. sınıf görsellerinin ise bazılarının öğrencilerin seviyelerine uygunken bazılarını basit kaldığını görmekteyiz. 7. ve 8. sınıflarda ise görsellerin öğrencilerin seviyesine göre basit kaldığını yetersiz oldukları görülmektedir. Görseller gerek renk seçimi gerek de çizim olarak çok basit kalmışlardır.
7. Katılımcı	5, 6 ve 7. sınıf görselleri öğrenci seviyelerine uygunluk bakımından orta düzeydedir bence. Çok daha kaliteli, gerçeğe yakın görseller hazırlanabilirdi ama kullanılan görseller de iyi denilebilecek düzeydedir. 8. sınıf görselleri kesinlikle öğrencilerin seviyelerinin çok altındaydılar. Çünkü pedagojik açıdan bildiğin kadarıyla görsellerin gerçeğe yakın olması gerekiyor fakat metin görsellerin ilkökul birinci kademeye göre hazırlanmış gibiydi. Öğrenciler de beğenmediklerini sık sık dillendirdiler.
8. Katılımcı	5. ve 6. sınıflarda görsellerin geneli öğrencilerin seviyelerine uygundu. Çizimler kaliteliydi ve karakterlerin ifadeleri gerçekçi çizilmişlerdir. 7. sınıflarda görseller bence öğrencilerin seviyelerinin altındaydı. 7. sınıf öğrenciler daha gerçekçi ve canlı görselleri beğenme eğilimindediler oysa görseller çok basit çizimlerden oluşmaktaydı.
9. Katılımcı	Bu soruyu pedagojik ve bilişsel olarak çok da ayrıntılı değerlendiremeyebiliriz fakat gördüğüm kadarıyla üniversitede aldığımız ders kitapları inceleme dersinden aklımda kaldığı kadarıyla yaş ilerledikçe çocuklar daha ayrıntılı ve gerçeğe yakın çizilmiş resimleri daha çok beğeniyorlar. Bu pencereden bakacak olursam eğer 5. sınıfların metin görselleri "Forsa" metnin görselleri

hariç öğrencilerin seviyelerine uygun hazırlanmışlardır diyebilirim. 6. sınıflarda da genel olarak görseller öğrencilerin seviyelerine uygundur. 7. ve 8. sınıflarda maalesef görseller öğrencilerin seviyesinin altındaydı. Öğrenciler de görsellerden şikâyet ettiler zaten. Bana göre özensiz, çalakalem hazırlanmış görsellerdir.

10. Katılımcı Görseller gerek çizim, gerek renk seçimi gerek boyut olarak tam anlamıyla öğrencilerin seviyesine uygundu denilemez. Çünkü ya görsel çizim olarak çok başarısız oluyor ya renkler koyu, soluk olabiliyor ya da boyut olarak çok küçük oluyorlar. Böyle olunca da görsellerin öğrencilerin seviyesine uygun olduğunu söylemek pek mümkün olmayabiliyor. Kısacası görseller genel olarak öğrencilerin seviyesine uygun değildir.

Tablo 41 incelendiğinde öğretmenlerin 5 ve 6. sınıf metin görsellerinin çoğunluğunu, 7. sınıf metin görsellerinden ise bazılarını öğrenci seviyesine uygun buldukları fakat 8. sınıf metin görsellerinin hiçbirini öğrencilerin seviyesine uygun bulmadıkları görülmektedir. 8. sınıf metin görsellerinin basit, ayrıntıdan uzak, özensiz çizimler olarak tanımladıkları görülmektedir.

Tablo 42

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 6. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	6)Görsellerin yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?(Metnin doğru ve yeterli görselle zenginleştirilmesi, sayıca yeterlilik.)(Özellikle dikkatinizi çeken, metin görsellerinin eksik olduğunu düşündüğünüz metin adlarını yazınız.)
1.Katılımcı	Metinlerin çoğunun görselleri eksiktir. Dört sayfalık metinlerde iki görsel kullanımı da metinlerin görsel sayısı bakımında yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun en büyük kanıtı ise tahmin çalışmaları. Öğrenciler tahmin çalışmalarında metin içeriğini tahmin etmekte zorlanıyor hatta çoğu öğrenci yanılıyor. Özellikle şiir türü metinlerde görsel sorunu daha da büyük çünkü görseller genellikle metnin içeriğini yansıtmıyorve görsel sayısı da genellikle yetersiz oluyor.
2. Katılımcı	“Ceylana Yardım Edenler”, “Bilmeyen Var mı?”, “Mustafa Kemal’in Kağnısı” ve “Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Tanıtıyor” metinleri dışındaki bütün metinlerin görsellerini içerikten uzak, metnin içeriği ile uyumsuz ve sayıca da yetersiz buluyorum.
3. Katılımcı	Sadece zorunlu temalarda değil kitaplardaki bütün metinlerde görsel sıkıntısı var. Görseller ya ebat olarak çok küçük ya da metnin içeriğinden alakasız

	oldukları için metinler görsel zenginlik açısından yetersiz durumdadır. Bazı metinler sayı olarak yeterli ama görsellerin çoğu metne bir arti kazandıramadığı için pek bir şey ifade edemiyorlar. Kısaca metinlerin görselleri yetersizdir diyebilirim.
4. Katılımcı	5, 6 ve 8. sınıfların metinleri ve görsellerini gözümde canlandırdığımda görselleri nitelik ve nicelik açıdan zayıf olamayan tek bir metin bile gelmiyor aklıma. Bütün metinlerde eksikler mevcut, kimi metinde görsel sayısı az, kimi metinde görseller metinden alakasız, kiminde de görseller çok özensiz hazırlanmış. Bu sebeple görsellerin yeteriz olduğu kanaatindeyim.
5. Katılımcı	Hemen hemen her temada görsel eksiği olan metin bulunmaktadır. Genel olarak baktığımız zaman dört ders kitabında da görsel yetersizliği var. Aklıma geldiği kadarıyla "Bilmeyen Var mı?" metni hariç diğer bütün metinlerde görsel eksikliği var diyebilirim.
6. Katılımcı	Bir metinde görsel sayısı ne kadar çoksa ve metnin önemli noktalarını resmedebiliyorsa metin o derece öğrencinin dikkatini cezp ediyor denilse yanlış olmaz. Zorunlu temalardaki metinlerin görsellerini incelediğimizde görsel sayısının yetersiz olduğunu görüyoruz. 5. sınıfların ders kitabında görsel eksikliği olmakla beraber diğer sınıflara oranla daha iyi durumdadır metinler.6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında metinlerin hepsinin görsel niteliği ve niceliği bakımından yetersiz buluyorum.
7. Katılımcı	Genel olarak görsellerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kısa metinlerde bu sorun çok yok fakat sanki özellikle uzun metinler görsel kullanımı için daha uygunken görsel sayısı bakımından yetersiz oluyor. Dört ders kitabını değerlendirecek olursam eğer metinlerin görsel sayısı yetersiz ve metinde anlatılan önemli olayların görsellerinin genellikle kullanılmadığını söyleyebilirim. Birinci soruyu cevaplarken belirttiğim metinler bu soru için de geçerli çünkü metnin içeriği hakkında yeterli bilgi vermeyen görsel, görsel sayısı bakımından yetersiz kalmıştır demektir.
8. Katılımcı	5. sınıf ders kitabı metin görselleri incelendiğinde görsel sayısının genel olarak yeterli olduğunu görmekteyiz. 6. sınıflarda ise bazı metinler görsel sayısı ve kalitesi bakımından yeterliyken bazılarının ise yetersiz kaldığını görmekteyiz. 7. sınıf metin görsellerini incelediğimizde ise metin görsellerinin hem nicelik hem de nitelik olarak yetersiz olduğunu görmekteyiz.
9. Katılımcı	Öğrenciler hem görsel sayısı fazla hem de renkli görsellere sahip metinleri okumayı çok seviyorlar. Fakat biz metin görsellerine baktığımızda görsellerin hem nicelik hem de nitelik yönünden yetersiz kaldığı görülmektedir. Görsel sayısı az oluyor genelde metinlerde özellikle 8. sınıf ders kitaplarında bu sorun daha fazla olduğunu söyleyebilirim. Şiir metinlerinde bu sıkıntı fazla olmakla

beraber bilgilendirici metinlerde de aynı sorunun olduğunu düşünüyorum.

10. Katılımcı “Ceylana Yardım Edenler” ve “Bilmeyen Var mı?” metinleri hariç diğer bütün metinlerin görsel sayısı bakımından eksik olduğu fikrindeyim. Görseller metnin en önemli yerlerini tamamlamak yerine gereksiz bir bölümün resimleri şeklinde hazırlanmış durumda. Bazı metinlerde görseller başlıktan hareketle hazırlanmış. Çünkü içerik okunup hazırlanan görseller metinlerden bu kadar ilgisiz olmazdı.

Tablo 42 incelendiğinde öğretmenlerin metinleri görsel sayısı bakımından yetersiz buldukları görülmektedir. Öğretmenler “Ceylana Yardım Edenler” ve “Bilmeyen Var mı?” metinleri hariç diğer bütün metinlerin gerekli sayıda görselle zenginleştirilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 5. sınıf Türkçe ders kitabı okuma metinlerini görsel sayısı bakımından yeterli buldukları fakat diğer sınıflarda görsel sıkıntısının yaşandığını belirttikleri görülmektedir. Kullanılan görsellerinde metni tamamlamaktan ziyade metne renk katması amacıyla seçilmiş görseller izlenimi verdiğini belirtmişlerdir. Özellikle öğretici metinlerde ve şiir türündeki metinlerde görsel sayısının az olduğundan şikâyet ettikleri görülmektedir.

Tablo 43

Metin-Görsel Uyumu Hakkındaki 7. Soru ve Öğretmen Görüşleri

Katılımcılar	Sorular ve Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri
	7)Görsellerin özgünlüğü hakkında ve estetik zevk uyandırmadaki yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
1.Katılımcı	Bana göre ders kitabındaki hiçbir görsel özgün tasarımı, çizimiyle öğrencilerde estetik zevk uyandırıp güzel izlenim bırakacak kadar iyi hazırlanmış değildir. “Ceylana Yardım Edenler” metni hariç diğer hiçbir metnin estetik açıdan yeterli olduğunu düşünmüyorum. Görselleri sanatsal değerleri düşük, cansız uyumsuz renklerle boyanmış, temaların ruhundan uzak çizimler olarak değerlendiriyorum.
2. Katılımcı	Bütün görsellerin estetik kaygı güdülmeden hazırlandığını düşünüyorum. Görseller özenilmeden hazırlanmış çizimlerden oluştuğunu ve fotoğraf kullanılan görsellerin ise metnin içeriğinden uzak görsellerden seçildiğini düşünüyorum. Ders kitaplarında öğrencilerde sanata karşı olumlu herhangi bir duygu yeşertecek tek bir görsel göremedim ben. Özgün çizimlerden ve tasarımlardan oluşan görsellerin kullanılması gerektiği fikrindeyim ki görseller

	öğrencilerin seviyeleri düşünülerek hazırlanırsa ortaya daha sağlıklı görsellerin çıkacağı fikrindeyim.
3. Katılımcı	Görsellerin genelini özgün bulmadığımı belirtmeliyim. Zaten görseller ya internet ortamında alınmış ya da sırf bir şeyler çizilmiş olsun düşüncesi güdülecek hazırlanmış izlenimi veriyor. Böyle özensiz hazırlanmış görsellerin estetik zevk uyandırması beklenemez. Kısaca görseller estetikten uzak, özgün olmayan çizimlerden oluşuyor.
4. Katılımcı	5. sınıf görsellerini hem renk hem de görsellerin öğrencilerin seviyesine uygunluğu bakımından estetik zevk uyandırmada başarılı buluyorum. Öğrencilerin de çizimleri beğendiklerini düşünüyorum. Fakat diğer sınıflar için hazırlanmış ders kitapları için tasarlanmış görseller özenilmeden, öğrencilerin düzeyleri, zevkleri düşünülmeden hazırlanmış. Görseller özgün değil ve estetik zevk uyandırma konusunda da yetersizler.
5. Katılımcı	5. sınıflar gerek renklerdeki başarı gerek de resimlerin özgün çizimlerden oluşmasından ötürü estetik açıdan görselleri başarılı kılıyor. Fakat 8. sınıf ders kitabı görselleri çok basit çizimlerden ve soluk renklerden ibaret olduğu için estetik zevk uyandırmayı bırakın, öğrencilerin metinlere ciddiyetle yaklaşmasını bile olumsuz etkiliyor. Öğrenciler görselleri çok vasat buldukları için metinlere karşı da olumsuz düşünceler besliyorlar ve metinleri okumak istemeyebiliyorlar. 5. sınıf görselleri 8. sınıf görsellerinin yanında çok daha kaliteli ve üst düzey çizimler gibi duruyor.
6. Katılımcı	Hiçbir metin görselinde estetik zevk kaygısı güdüldüğü izlenimi göremiyorum ben. Özgün resim yok denecek kadar az. Bana kalırsa görseller çok başarısız ve basit çizimlerden ibaret.
7. Katılımcı	8. sınıflarda öğrencilerin beğeni düzeyleri düşünülmediğinde karakterlerin ve mekânların gerçeğe yakın çizilmiş olması beklenir yani fotoğraf kalitesinde olmalı fakat ilginç bir durum var ki çizimler çok basit, orantısız ve dikkatlerden kaçmayacak düzeyde basit çizilmiş. Bu da tasarımı estetik açıdan zayıflatıyor ve öğrenciler de genelde bunu fark edebiliyor.
8. Katılımcı	5. sınıf görselleri incelendiğinde görsellerin renklerinin, çizimlerinin başarılı olduğu görülmektedir. Birçok çizimin özgün olduğu söylemek mümkündür. 6. sınıf okuma metinlerinin de bazıları -özellikle "Erdemler" teması- başarılı görsellere sahip. Fakat diğer temalarda aynı başarının yakalanamadığı görülmektedir. 7. sınıfların ders kitabı görsellerinin estetik kaygıdan uzak özgün olmayan görsellerden oluştuğu görülmektedir.
9. Katılımcı	5 ve 6. sınıf ders kitabı görsellerinden çoğu özgün çizimlerden oluşmaktadır ve öğrencilerde estetik zevk uyandırmaktadır çünkü bazı öğrencilerin resimleri taklit ettiğini gördüm. Fakat 7. ve 8. sınıf ders kitabı görsellerini estetik açıdan

zayıf buluyorum. Renkler soluk ve cansız oluyor genellikle. Görsellerde özensiz hazırlanmış izlenimi veriyor açıkçası.

10. Katılımcı Dört ders kitabı toplu olarak düşünüldüğünde görsellerin yüzde yetmişinin estetik zevkten uzak hazırlanmış çizimler olarak değerlendirmek mümkündür. Görsellerin daha özenli ve öğrenci seviyeleri göz önünde bulundurularak çizilmesi ve mutlaka canlı, parlak renklerin kullanılması gerektiği düşüncesindeyim.

Tablo 43 incelendiğinde öğretmenlerin “Ceylana Yardım Edenler” ve “Bilmeyen Var mı?” okuma metinleri hariç diğer bütün metinlerin estetik kaygı güdülmeden çizilip tasarlandığını belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin özellikle 8. sınıf metin görsellerini eleştirdikleri; görsellerin öğrencilerin gelişim düzeyinin altında olduğunu, renklerini soluk buldukları görülmektedir. Görsellerin sanatsal kaygıdan uzak çalakalem çizimlerden oluştuğunu, ayrıntı barındırmadıklarını; gerçekçi, özgün eserlerden oluşmadıklarını belirttikleri görülmektedir.

Bölüm 5

Tartışma ve Öneriler

Tartışma

Bu bölümde çalışmada elde edilen sonuçlar, alanyazınla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki “Milli Mücadele” temasında yer alan “Bilmeyen Var mı?”, “Mustafa Kemal’in Kağnısı” ve “15 Temmuz” okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunu ve görselleri hem nicelik hem de nitelik olarak yeterli buldukları görülmektedir. “Erdemler” temasında yer alan “Güvercin”, “Hacivat ile Karagöz” ve “Püf Noktası” okuma metinleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde ise öğrencilerin çoğu metin-görsel uyumunu yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler metinlerin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmediğini, kullanılan görsellerin renk ve çizimlerinin estetik zevk uyandırmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin “Milli Kültürümüz” temasındaki “Anadolu Sevgisi”, “Forsa” okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki görüşlerini incelediğimizde çoğunluğun metin-görsel uyumunu zayıf, görselleri hem nitelik hem de nicelik olarak yetersiz buldukları fakat “Tamburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor” metninin görsel sayısını yeterli, görselleri nitelikli ve seviyelerine uygun buldukları görülmektedir. Öğrenci görüşlerinden hareketle denilebilir ki 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki zorunlu temalardan “Milli Mücadele” temasındaki okuma metinlerinde metin-görsel uyumu yeterli düzeydedir. “Erdemler” ve “Milli Kültürümüz” temalarındaki okuma metinlerinde ise metin-görsel uyumu yetersizdir. Görseller özensiz hazırlanmıştır ve nitelik ve nicelik açısından orta düzeyin altındadır. Yavuz Ayhan’ın (2010) yapmış olduğu araştırmada incelenen Türkçe 5. sınıf ders kitabında resimlemelerin somut kavramları açıklayabilecek yeterlikte olmadığı, metinlerde verilen cümleleri yansıtmada ya da anlaşılmasını kolaylaştırmada yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Ayrıca figürlerdeki anatomik bozuklukların çocukların sanatsal gelişimlerinde olumsuzluklara neden olacak boyutta olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları ile Yavuz Ayhan’ın (2010) yaptığı araştırma

bulgularının örtüştüğü görülmektedir. Ahmet Turan Cımbız'ın (2017) yaptığı araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, resimlerin, öğrencilerin metinleri tahmin edebilmesini yüksek düzeyde sağladığı; ait oldukları metnin içerikleriyle yüksek düzeyde uyumlu olduğu; ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu yüksek düzeyde desteklediği; resimlerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; resimlerin, öğrencilere estetik zevk kazandırdığı saptanmıştır. Ahmet Turan Cımbız'ın araştırmasında elde edilen bulgular ile araştırmamızda elde edilen bulguların çoğunlukla örtüşmediği görülmektedir.

6. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Milli Mücadele” temasında yer alan “Atatürk Orman Çiftliği”, “Atatürk Geometri Kitabı Yazmış” ve “30 Ağustos” okuma metnindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunun yeterli düzeyde olmadığını belirttikleri görülmektedir. Öğrencileri üç metinde de kullanılan görsellerin, metnin içeriği hakkında kendilerini yanlış yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Metinlerde görsel olarak fotoğraf kullanıldığını ve “30 Ağustos” metninde görselin metnin arka fonu olarak kullanılmasından dolayı görsellerin ilgi çekmediği, metni okuma isteği uyandırmadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin görüşlerinden hareketle denilebilir ki “Milli Mücadele” teması metin-görsel uyumu açısından; görseller ve görsellerde tercih edilen renklerin öğrencilerde estetik duyarlılık uyandırmada, metni dikkat çekici kılmada yetersizdir. “Erdemler” temasında yer alan “Forsa”, “Kaynatılmış Tohum” ve “Ceylana Yardım Edenler” okuma metnindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde ise öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunu genel anlamda orta düzeyde olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin özellikle “Ceylana Yardım Edenler” okuma metin görsellerini hem nitelik hem de nicelik bakımından orta düzeyin üstünde buldukları görülmektedir. “Milli Kültürümüz” temasında yer alan “Nevruz”, “Türküler Dolusu” ve Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp” okuma metnindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde ise öğrencilerin metin-görsel uyumunu yetersiz buldukları görülmektedir. Öğrenciler “Boş Bir Kümes Birkaç Dolu Kalp” metninin görsellerinin çizimini ve renklerini estetik bulduklarını ve görsellerin dikkat çekici olup, metni okuma isteğini uyandırdığını belirtirken öğrencilerin diğer iki okuma

metninin görsellerini nitelik ve nicelik açısından yetersiz bulduklarını beyan ettikleri görülmektedir. Bu görüşlerden hareketle denilebilir ki 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Erdemler” temasındaki okuma metinleri görsel-uyumu orta düzeydeyken “Milli Mücadele” ve “Milli Kültürümüz” temasındaki okuma metinleri metin-görsel uyumu yetersizdir. Görseller estetik zevk uyandırmada, metni dikkat çekici kılmada, öğrencide metni okuma isteği uyandırmada yetersizdirler. Simay Arı'nın (2008) yaptığı çalışmada Türkçe ders kitabında yer alan “Atatürk” konulu temada sadece fotoğraflara yer verilmesi sıkıntı yarattığı belirtilmiştir. Ders kitabında hatalı olan bir diğer unsur olarak da metinlerin zaman zaman resimlemelerin ortalarına ya da görsel bir unsurun üzerine yerleştirilmesiyle bütünlüğün bozulduğu belirtilmiştir. Ders kitabı tasarımında bu unsura da dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu yönlerden her iki çalışmada elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir.

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Milli Mücadele” temasındaki “İstanbul Küçük Hasan”, “Atatürk’ün Kişiliği ve Özellikleri” ve “15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor” okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunun yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler özellikle “Atatürk’ün Kişiliği ve Özellikleri” ve “15 Temmuz Şehitlerinin Adları Okullarda Yaşatılıyor” okuma metinleri görsellerinin metnin içeriğinden bağımsız, metnin içeriğini, ana fikrini/duygusunu yansıtmayan görseller olduğunu belirtmişlerdir. “Erdemler” temasındaki “Mor Salkımlı Ev”, “Kırmızı Pabuçlar” ve “Sevgi Kurtaracak Bizi” okuma metinlerinde metin-görsel uyumunun orta düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Şiir türündeki metnin etkinlik görünümde olduğunu ve diğer metin görsellerinin seviyelerinin altında çizimlerden oluştuğunu, renklerin soluk olduğunu belirttikleri görülmektedir. “Milli Kültürümüz” temasındaki “Ülkem’in Renkli Haritası”, “Dünyayı Güldüren Adam” ve “Bayrak” okuma metinlerinde metin-görsel uyumun yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Düz yazı türündeki metinlerde kullanılan görsellerin seviyelerinin çok altında olduğunu, görsellerin estetik kaygı taşımadığını ve şiir türündeki görselin ise metnin ruhundan uzak, özenilmeden seçilip kullanıldığını belirttikleri görülmektedir. Öğrenci görüşlerinden hareketle denilebilir ki 7. sınıf

Türkçe ders kitabında yer alan zorunlu temalardaki okuma metinleri, metin-görsel uyumu açısından yetersiz kalmıştır. Okuma metinlerinde metnin içeriğini, ana fikrini/duygusunu yansıtmakta yetersiz kalan; öğrenci seviyesinin altında olan, dikkat çekmeyen, okuma isteği uyandırmada da yetersiz kalan görseller kullanılmıştır. Simay Arı'nın(2008) yapmış olduğu çalışmada Atatürk temasında yalnızca fotoğraflardan yararlanıldığı, fotoğrafın ders kitaplarında fazlaca kullanılması öğrenci açısından iyi bir şey olmadığı, uzmanlarca yapılan araştırmalara göre fotoğraflar öğrenci tarafından katı, sevimsiz ve sıkıcı bulunduğu belirtilmiştir. Bu görüşler ile her iki çalışmada da elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir. Becer (1996) ders kitaplarında en çok dikkat edilmesi gereken noktalardan birinin de resimlerin ve metinlerin verilmek istenen mesajların iletilmesine katkıda bulunması olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin metni anlayıp, ana fikre yönelik çıkarımlarda bulunabilmeleri için resimlerin ana fikri destekler nitelikte olması gereklidir. Bu da ancak resim ve metin uyumu ile gerçekleşebilir. Özkan ve Tutkun (2014) tarafından yapılan bir araştırmada, 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ana fikir ile metin görselleri arasındaki uyumun yüksek olduğu; İnan Yıldız ve Baş'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada da görsellerin, metinlerin çoğunluğunda metinlerin ana fikrini/duygusunu desteklediği belirtilmiştir. Bu da araştırmanın bulguları ile yapılan bu iki araştırmanın bulgularının farklılık gösterdiği görülmektedir. Cımbız'ın (2017) yapmış olduğu araştırma sonucunda ise resimlerin, metinlerde verilmek istenen mesajı orta düzeyde desteklediği tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları yapılan bu araştırma bulguları ile kısmen de olsa paralellik göstermektedir.

8. sınıf Türkçe ders kitabındaki "Milli Mücadele" temasındaki "Vatan yahut Silistre", " O Geliyor" ve "İstiklal Madalyası" okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunun yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler görsellerin hem nitelik hem de nicelik açıdan yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. "Erdemler" temasında yer alan "Yunus Emre'nin Mezarları", "Gülü İncitme Gönül" ve "Emine Teyze'nin Çilek Reçeli" okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde

öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunun düz yazı türündeki metinlerde orta düzeyde şiir türündeki metinde ise yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin metin görsellerini niteliksiz ve özensiz buldukları görülmektedir. “Milli Kültürümüz” temasındaki “Anadolu Uygarlıkları”, “Burada Dur” ve “Ergenekon Destanı” okuma metinlerindeki metin-görsel uyumu hakkındaki öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun metin-görsel uyumunun çok düşük olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrenciler görsellerin seviyelerinin altında çizimlerden oluştuğunu, içeriği yansıtmadığını, estetik zevk kaygısı taşımadığını ve kendilerinde metni okuma isteği uyandırmadığını belirttikleri görülmektedir. Öğrenci görüşlerinden hareketle denilebilir ki 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan zorunlu temalar metin görsel uyumu orta düzeyin altında kalmıştır. Görseller metnin içeriğini yansıtmamakta hatta öğrenciyi metnin içeriği hakkında yanlış yönlendirecek tasarımlar barındırmaktadır. Kamil İşeri'nin (2003) yapmış olduğu çalışmada sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin resimlemelerinin yeterince özenli bir biçimde oluşturulmadığı, sözel metni anlamlandırarak ipuçlarının yeterince ortaya konmadığı ve sözel metinle uyumluluk ve tutarlılık ilişkilerinin kurulamadığı, netlik, açıklık, estetiklik, renklerin kullanımı gibi biçimsel tasarımların yeterince gerçekleştirilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Tülay Kayabekir'in (2010) yaptığı araştırma sonucunda 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlemelerin metne uygun olmadığı belirlenmiştir. Değerlendirme bulgularına göre, tasarım elemanlarının tasarım ilkelerine uygun organize edilmediği dolayısıyla yapısal ve bilişsel ilkeler açısından metne uygun olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda elde edilen bulguların örtüşü görülmektedir.

Kübra Karadağ'ın (2019) yaptığı araştırmada elde edilen bulgulardan görsellerin metinlerin içeriğini orta düzeyin altında yansıttığı; ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu orta düzeyin altında desteklediği; görsellerin metindeki hikâye unsurları ile orta düzeyin altında örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle her iki araştırmadan metin-görsel uyumu hakkında elde edilen sonuçların örtüştüğü görülmektedir. Bununla beraber Kübra Karadağ'ın (2019) yaptığı araştırmada ders kitabındaki görsel sayısının

yeterli; görsellerde kullanılan renklerin canlı, net ve dikkat çekici olduğu; görsellerin ait oldukları metindeki mekân unsurları ile orta düzeyde örtüştüğü; öğrencilerin düzeyine uygunluğunun yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bulguların 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki zorunlu temalarda yer alan metinlerin metin-görsel uyumu ile örtüşürken 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki zorunlu temalarda yer alan metinlerin metin-görsel uyumu ile örtüşmediği görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarındaki zorunlu temalarda yer alan metinlerdeki metin-görsel uyumu hakkında öğretmen görüşleri incelendiğinde; metin-görsel uyumunun orta düzeyin altında kaldığını, görsellerin içerik hakkında ön bilgi sunmakta yetersiz kaldığını, metinlerin yeterli sayıda görselle zenginleştirilmediği, görsellerin öğrencilerin seviyelerinin altında olduğu ve herhangi bir estetik zevk kaygısı taşımadığı, metne dikkat çekmede yetersiz olduğu ve öğrencilerde metne karşı ilgi uyandırmadığını, okuma isteği uyandırmada yetersiz kaldığını belirttikleri görülmektedir. 5. sınıf Türkçe ders kitabında “Millî Mücadele” temasında yer alan “Bilmeyen Var mı” okuma metni ile 6. sınıf Türkçe ders kitabında “Erdemler” temasında yer alan “Ceylana Yardım Edenler” başlıklı okuma metinlerinin görsellerini hem nitelik hem de nicelik açısından çok başarılı olduklarını, metin-görsel uyumlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu iki metnin görsellerinde kullanılan renklerin canlı ve estetik zevk uyandıracak düzeyde olduğunu, görsellerin metne karşı okuma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir. Serap Uzuner, Elif Aktaş ve Leyla Albayrak’ın (2010) tarafından yapılan Millî Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında yer alan illüstrasyonlar Türkçe öğretmenleri tarafından değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmada 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan illüstrasyonların öğretmenler tarafından iyi düzeyde olduğu belirtilmiştir. Abdulkadir Kırbaş, Salih Orhan ve Yakup Topal’ın (2012) öğretmen görüşlerinden hareketle ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki görsel öğeleri değerlendirmeyi amaçladıkları araştırmada 8. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan görsellerin, konuların açıklanması ve konularla bütünlüğü açısından yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. İki araştırmadan elde edilen bulgular ile bu araştırmanın bulgularının örtüşmediği görülmektedir. Bayram Başı

ve İnan Yıldız'ın(2014) ilkokul Türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği araştırmada öğretmenlerin Türkçe ders kitabındaki görselleri yaratıcı düşünen, sanatsal beğeniye sahip bireyler yetiştirmeye yardımcı olma konusunda yetersiz buldukları tespiti yapılmıştır. İki araştırmanın bulgularının paralel olduğu görülmektedir.

Öneriler

Metin görselleri hazırlanırken sadece metnin başlığından hareketle görsel hazırlanmaktansa metnin içeriği okunup iyice anlaşıldıktan sonra görseller hazırlanabilir.

Metin görselleri hazırlanırken alanında uzman olan kişilerle işbirliği yapılabilir.

Öğretmenlerin görüşlerinden ve önerilerinden hareketle denilebilir ki görseller kitap sayfalarında konumlandırılırken ön sayfada sağ tarafa, arka sayfada ise sol tarafa hizalanabilir. Böylece görsellerin dikkat çekiciliği artırılabilir.

Şiir türündeki metinler için kullanılacak görseller, metnin genel içeriği ya da parça-bütün ilişkisi dikkate alınarak tasarlanabilir.

Ders kitapları hazırlanırken, ders kitapları hakkında yapılmış çalışmalar, araştırmalar incelenip eğitimcilerin görüşlerine başvurulabilir.

Öğretici metinler için ana görsellerin yanı sıra destekleyici görseller de kullanılıp öğretici metinler için kullanılan görsel sayısı artırılabilir.

Olaya dayalı metinler için görsel oluşturulurken metnin olay halkalardikkate alınarak görsel tasarım yapılabilir.

Görsellerde kullanılan renklerin daha canlı, uyumlu ve dikkat çekici olmasına ayrıca görsel tasarımların öğrencilerde estetik duyarlılık uyandırmaya özen gösterilebilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda görsellerle ilgili kazanım sayısı artırılabilir.

Görsellerin; metinlerde metnin arka fonu olarak kullanılması, görselin dikkat çekiciliğini olumsuz yönde etkileyebileceği için görseller metnin akışını bozmayacak şekilde sayfa üzerinde uygun yerlere konumlandırılabilir.

Görseller metnin içeriği hakkında ipucu verecek ve metnin içeriğini tamamlayacak şekilde hazırlanabilir.

Kaynaklar

- Ağın Haykır, H., Kaplan, H., Kıryar, A., Tarakçı, R. ve Üstün, E. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akyüz, Y. (2000). Resimli ilk Türkçe alfabe ve okuma kitabımız ve Türk eğitim tarihindeki önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, 147, 3–9.
- Alpan, G. (2004). *Ders kitaplarındaki grafik tasarımının öğrenci başarısına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi*. Ankara Üniversitesi:Yayımlanmamış doktora tezi.
- Arı, S. (2008). *MEB ilköğretim yedinci sınıf Türkçe ders kitabında resimlerin içerikle uyumu*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi:Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Atmaca, A. E. (2006). İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 318-328.
- Ayhan, Y. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabı resimlemelerinin biçim ve içerik açısından 11 yaş grubuna uygunluğu ve aynı yaş grubu öğrencilerin yaptığı resimlemelerle karşılaştırılması*. Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Baş, B. (2003). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin türleri üzerine bir inceleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 257-265.
- Baş, B. ve İnan Yıldız, F. (2014). İlkokul Türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 139-151.
- Bozdağ, F. (2000). Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Delice, A. & Aydın, E.& Kardeş, D. (2009). Öğretmen adayı gözüyle matematik ders kitaplarında görsel öğelerin kullanımı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 8(16), 75-92.

- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 2, 1, 12-27.
- Demir, D. (2008). *İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğu açısından incelenmesi*, Anadolu Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri- öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ş. (2010). Edebî metinlerle çocuk edebiyatı. Şener Demirel (Ed.). *Çocuk, çocuğun gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve ilgi alanları*. (1. baskı, 1-44). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ş., Kökçü, Y. ve Akbaba, R. S. (2018). 5. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 224-243.
- Deveci, M. ve Bulut, E. (2015). Öğrencilerin grafik tasarımda imge ve simgeleri kullanma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3). 185-216.
- Dikeç, L. (2004). *İlköğretim okullarındaki Türkçe ders kitaplarında kullanılan kitap resimlerinin (illüstrasyonlar) teknikler ve öğrenmeye katkısı*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Doyran, E. Y. (1997). *İlköğretim birinci sınıf ders kitapları illüstrasyonlarının çocuğun eğitimine katkısı*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Dur, Z. (2010). *Öğrencilerin matematiksel dili hikâye yazma yoluyla iletişimde kullanabilme becerilerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Erdost, I. (2012). *İlköğretim üçüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının resim (illüstrasyon) ve içerik uyumuna ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Ertok Atmaca, A. (2006). İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 171, 318-328.
- Gülpınar, F. (2010). *Görsel kavramlar, illüstrasyon ve çocuk kitapları*. Haliç Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- İçmeli, M. (1996). Türkiye’de ilköğretim ders kitaplarında fiziksel yapı, tasarım ve illüstrasyon sorunları. *Türkiye ve Almanya İlköğretim Ders Kitapları Sempozyumu*, 16-18 Kasım 1996, Ankara, Türkiye.
- İnan Yıldız, F. (2015) *İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi*. İstanbul Aydın Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- İşeri, K. (2003).Türkçe ders kitaplarındaki metinler için çizilen resimlerin incelenmesi.*Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz*,23-24 Ekim 2003, Ankara, Türkiye.
- İşler, A. Ş. (2003). Yazılı ders materyallerinde illüstrasyon kullanımının yeri ve önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, 157, 55-63
- Karadağ, K. (2019). *İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyumunun incelenmesi*.Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kaya, B. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 7. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Dersdestek Yayıncılık.
- Kayabekir, T. (2010). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların (resimlemelerin) metne uygunluk açısından değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Keş, Y. (2001). *Görsel iletişimde illüstrasyonun kullanım alanlarına kuramsal bir yaklaşım*. Süleyman Demirel Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kılıç, A. Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Kılıç, A. (2003). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarında resimleme- içerik ilişkisi üzerine bir inceleme, ilköğretim ikinci sınıf için Türkçe ders kitabının tasarım ve resimlemesi*. Hacettepe Üniversitesi:Yayımlanmamış yüksek lisans tezi
- Kırbaş, A., Orhan, S. ve Topal, Y. (2012). İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki görsel öğelere öğretmen görüşlerinden hareketle eleştirel bir bakış. *Turkish Studies*, 7(4), 2225-2235.
- Mazlum, Ö. ve Mazlum, F. S. (2016). İlköğretim 4. sınıf ders kitaplarının görsel tasarımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 4 (1). 1-18.
- MEB, (2019). Taslak ders kitabı ve eğitim araçları ile bunlara ait e-içeriklerin incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler ve açıklamaları. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/26172658_Kitap_Yncel_eme_deg_kriter.pdf, Erişim tarihi: 08.12.2019.
- Mete, G., Karaaslan, M., Kaya, Y., Ozan, Ş. ve Özdemir, D. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 8. Türkçe ders kitabı*. İstanbul:MEB Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk edebiyatı*.Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özünel, Ş. Ç. (2000). *Çocuk kitaplarındaki görsel anlatımın eğitimdeki yeri*. S. Sever (Ed.). I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildiri Metinleri. Ankara: Pegem Yayınları.
- Seven, A. F. (2014). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarında resimsel öyküleme unsurlarının incelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. baskı). Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sarı, N. (2006). *Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme*. Dokuz Eylül Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.

- Sürmeli, K. (2004). *Türkiye’de 7-12 yaş seviyesi masal kitapları illüstrasyonlarına eleştirel bir bakış ve öneriler*. On Dokuz Mayıs Üniversitesi:Yayımlanmamışyüksek lisans tezi.
- Şekerci, Y. (2018). *6. sınıf ortaokul Türkçe ders kitabı*.İstanbul: Eksen Yayıncılık.
- Şeref, G. (2008). *İlkokul öncesi dönem çocuklarına yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi*. Anadolu Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (2. baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Tanrıöver, S. (2013). *İllüstrasyon dersindeki zenginleştirilmiş öğretim ortamının öğrenci davranışlarına, ürünlerine ve görüşlerine yansımaları*. Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Tontu, Y. H. (2008). *İllüstrasyonların ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki görsel etkililik durumlarının değerlendirilmesi*.Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metin resimlerinin incelenmesi. *İnönüÜniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 650-672. doi: 10.17679/inuefd.547841
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uzuner, S., Aktaş, E. ve Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi, *TÜBAR*, XXVII, 721-733.
- Ülper, H. (2016). *Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri*. Ankara:Pegem Akademi Yayınları.
- Ünen, Y. Z. (2012). *Okul öncesi çocuk hikaye kitaplarındaki illüstrasyonların biçim dili*. Haliç Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23 (112), 7-17.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, C., Yazıcı, D. N. ve Durmuşoğlu, M. C. (2016) 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 43-55.

EK-A: Etik Beyanı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

20/12/2019

Asuman KARAKOYUN

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

06.01.2020

Tez Başlığı / Konusu

Öğretmenlerin Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsellerin Öğretmen ve Öğrenci Gözlerine Göre Metin-Görsel Diyumu Açısından İncelenmesi

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 111 sayfalık kısmına ilişkin, 06.01.2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Anıtların intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12 (on iki) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

06.01.2020
Asım KARAKOYUN
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Asım KARAKOYUN
Öğrenci No : 169401018
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Programı : Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Celal ASLAN
06.01.2020
[İmza]

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR
06.01.2020
Serap ÇAY
Enstitü Sekreteri